

Univerzita Karlova v Praze

1. lékařská fakulta

Studijní program: Specializace ve zdravotnictví

Studijní obor: Adiktologie

Bc. Josef Krejčí

Vývoj (ex)uživatelů metamfetaminu, kteří se rozhodli zanechat užívání bez
odborné intervence – follow-up studie

Development of methamphetamine (ex)users that decided to cease without professional
intervention – follow-up study

Diplomová práce

Školitel: doc. MUDr. PhDr. Kamil Kalina, CSc.

Praha, 2016

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci zpracoval samostatně a že jsem řádně uvedl a citoval všechny použité prameny a literaturu. Současně prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Souhlasím s trvalým uložením elektronické verze mé práce v databázi systému meziuniverzitního projektu Theses.cz za účelem soustavné kontroly podobnosti kvalifikačních prací.

V Praze, 19. 06. 2016

.....
Josef Krejčí

Identifikační záznam:

KREJČÍ, Josef. *Vývoj (ex)uživatelů metamfetaminu, kteří se rozhodli zanechat užívání bez odborné intervence – follow-up studie*. [*Development of methamphetamine (ex)users that decided to cease without professional intervention – follow-up study*]. Praha, 2016. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, 1. lékařská fakulta, Klinika adiktologie. Vedoucí práce: Kalina, Kamil.

Poděkování:

V následujících řádcích bych rád poděkoval všem osloveným respondentům, speciálně těm, kteří se rozhodli provést se mnou druhý rozhovor. Věřím, že postupujícím časem se podaří nad mým diktafonem shledat i s ostatními. Obrovský dík pak náleží mému školiteli docentovi Kamilu Kalinovi, jež svými postřehy a otázkami rozšiřoval mé uvažování a to nejen ve vztahu k této práci.

Název práce: Vývoj (ex)uživatelů metamfetaminu, kteří se rozhodli zanechat užívání bez odborné intervence – follow-up studie

Abstrakt:

VÝCHODISKA: Předkládaná práce navazuje na autorem realizovaný výzkum v letech 2011/2012, kde byly prostřednictvím narativních rozhovorů zaznamenány zkušenosti jedinců s přestáním užívání pervitinu bez odborné pomoci. Jedním ze zjištění provedeného výzkumu bylo, že si respondenti ve vyprávěních ponechávali možnost pro opětovné vrácení se k užívání metamfetaminu, což vedlo k podnětu zabývat se dále tímto výzkumným souborem. Teoreticky pak práce vychází především z myšlenek idiograficky a narativně orientovaného přístupu, který řadí do popředí životní příběh jedince a zájem o zaznamenávání lidských zkušeností.

CÍLE: Zaznamenat vývoj (ex)uživatelů metamfetaminu, kteří se rozhodli přestat s užíváním metamfetaminu bez využití odborných intervencí po přibližně třech letech.

VÝZKUMNÉ OTÁZKY: Zaznamenat reflexe na otázky o budoucím směřování jedinců vycházející z předcházejícího výzkumu, postihnout biograficko-časový vývoj respondentů a zmapovat odůvodnění ve vztahu k ne/navrácení užívání metamfetaminu.

METODY: S jedinci, s nimiž se podařilo navázat dostatečnou spolupráci, byly provedeny rozhovory o jejich současné situaci. Vznikl tedy soubor rozhovorů z roku 2011/2012 a z roku 2015/2016. S rozhovory bylo pracováno prostřednictvím narativně orientované analýzy, konkrétně byly rozhovory nejvíce rozpracovány skrze kategorii hodnoty a přesvědčení. Vzhledem k náročnosti a obsáhlosti je analýza podrobněji rozpracována u dvou respondentů.

VÝSLEDKY: Výsledkem práce je konstrukce hodnotového řádu postihující jednotlivé významy užívání metamfetaminu. Jednotlivé oblasti utvořeného hodnotového řádu jsou následně diskutovány s relevantními teoretickými koncepty.

ZÁVĚRY: Je reflektována nutnost další analytické práce s rozhovory a je uvažováno nad pokračujícím sledováním jednotlivých respondentů. Vzhledem k tomu, že proces opětovného kontaktování respondentů není považován za konečný, je předkládaná práce pojímána spíše jako zpráva o dosavadních zjištěních.

Klíčová slova: narativní přístup, uživatelé metamfetaminu, spontánní remise, úzdrava bez léčby, follow-up studie.

Title: Development of methamphetamine (ex)users that decided to cease without professional intervention – follow-up study

Abstract:

BACKGROUND: This work relates to author's research in 2011/2012, in which author captured experience of (ex)users with ceasing drug using without professional help through narrative interviews. Findings shown, that respondents keeps in their narration space for reusing of methamphetamine, so author decided to work with respondents also in future. This work is theoretically based in idiographic and narrative approach, which focus on

AIMS: To capture development of methamphetamine (ex)users that decided to cease using methamphetamine without professional intervention after 3 years.

RESEARCH QUESTIONS: To capture users' answers about future aiming of individuals, based on preceding research, to catch biography-time development of respondents and to analyze reasoning according to (non)returning to using methamphetamine.

METHODS: With those individuals, which were cooperating enough, interviews were held about their current situation. It creates set of interviews from 2011/2012 and from 2015/2016. Interviews were analyzed through narrative-oriented analysis, specifically through categories of values and beliefs. According to demandingness and comprehensiveness of approach, only two respondents are researched deeply.

RESULTS: The result is construction of value order affecting connotations of using of methamphetamine. Single areas of this value order are than discussed with relevant theoretical concepts.

CONCLUSIONS: Reflection of necessity of further analytic work on interviews and also considering of further monitoring of individual respondents. According to fact, that process of repeated contacting of respondents is not definitive, so this work is more summary of present findings.

Keywords: narrative approach, methamphetamine users, spontaneous remission, recovery without treatment, follow-up study.

OBSAH

TEORETICKÁ ČÁST	1
1. Úvod.....	1
2. Uvedení narativního přístupu (nejen) v kontextu adiktologie	2
2.1. Vybrané historické a současné postřehy k pojmu „narativní“	3
2.2. Vyprávění: Paměť a/nebo příběh?.....	6
3. Žánry (a) vyprávění o zkušenosti.....	8
3.1. Tak trochu jiné příběhy?	10
4. Metamfetamin v kontextech: výběr poznatků	11
4.1. Řeč čísel a faktů	12
4.2. Nové cesty: ozvěny či burácení?.....	13
EMPIRICKÁ ČÁST	16
5. Uvedení výzkumné tematiky	16
5.1. Co je výzkumným problémem?	16
5.2. Jaké jsou cíle a otázky výzkumu?	17
5.3. Výzkumný soubor (Krátká zpráva z opětovného kontaktování).....	18
5.4. Metody sběru dat.....	20
5.5. Metody analýzy dat	21
5.6. Etická reflexe výzkumu.....	23
6. Analytická práce s příběhy	24
6.1. Kryštof.....	24
6.1.1. Seznámení s Kryštofem	24
6.1.2. Výčet vybraných sousledných biografických událostí	25
6.1.3. Hodnoty a přesvědčení ve vzájemném dialogu – Kryštof	28
6.2. Kamila.....	39
6.2.1. Seznámení s Kamilou	39
6.2.2. Výčet vybraných sousledných biografických událostí	40
6.2.3. Hodnoty a přesvědčení ve vzájemném dialogu – Kamila.....	43
6.3. Krátká reflexe analýzy dat	50
6.4. Konstrukce hodnotového řádu	51
6.3.1. Komentář k naplnění cílů práce	54
7. Dialog nad přínosy, limity a perspektivami.....	54
8. Závěrečné slovo	57

9.	Literatura.....	59
10.	Přílohy.....	66
10.1.	Kryštof: Hodnoty a přesvědčení – redukce rozhovoru 2012.....	66
10.2.	Kryštof: Hodnoty a přesvědčení – redukce rozhovoru 2015.....	73
10.3.	Kryštof: Prevalence	81
10.4.	Kryštof: Orientační dotazník	82
10.5.	Kamila: Hodnoty a přesvědčení – redukce rozhovor 2012	83
10.6.	Kamila: Hodnoty a přesvědčení – redukce rozhovor 2015	87
10.7.	Kamila: Prevalence.....	92
10.8.	Kamila: Orientační dotazník.....	93

TEORETICKÁ ČÁST

1. Úvod

Problematika lidí užívající návykové látky se z jistého úhlu pohledu může jevit jako nekonečný zdroj témat pro příběhy, vyprávění nebo vytváření zápletek – od románů, přes filmovou a dokumentaristickou tvorbu až po práce striktně vědecké (například v podobě různých kazuistik a různých forem případových prací). Stejně tak jsou známy práce stavějící na narativním přístupu, případně využívající narativní rozhovory jako metodu pro sběr dat. Je tedy patrné, že příběhy a práce s nimi je čím dál více v ohnisku zájmu a to nejen akademického. Tento fakt je potřeba pozitivně kvitovat, protože obeznamování se s příběhy v sobě obnáší i notnou dávku pestrosti v zdánlivé šedi, jakou může pro někoho představovat užívání návykových látek. Jaké to ale je mít k dispozici od jednoho člověka několikero narativního materiálu – třeba rozhovory napříč roky a sledovat, zda se zmíněná pestrost objeví v na první pohled dramaticky neměnném jedinci? Zda když položíme otázku „vyprávěj mi o zkušenosti s užíváním drog“, se ptáme pouze na drogy nebo na daleko víc? A pokud danou otázku chceme prověřit s odstupem času, tak zda se při jejím opětovném navození neptáme „za“ vše řečené? Co všechno leze číst a o čem všem lze snít, pronikáme-li příběhy?

Na základě kapitol následujících částí se postupným čtením může vkrádat na mysl otázka po jednotném a prostupujícím označení daného přístupu. Za jeden z návrhů je možné předeslat označení *narativní adiktologie*, jež svým propojením odkazuje k hledání cesty ke konstrukci a otevírání se novému skrze příběhy a vůbec idiografickému přístupu v adiktologii (viz také Miovský, 2001, 2003, 2010). Ideovou náplní se práce přiklání k deexpertizaci a předání odbornosti lidem, kteří si danou zkušenost prožili (či prožívají); vyprávění je pojímáno jako způsob, jak zachytit jedinečnost v dynamickém vývoji a přiblížit se k pochopení „proč“; představy, že narativní přístup umožňuje sofistikovaným způsobem přivést hlasy z „venku“ do „vnitřku“ odborného pole; způsobu, jak více otevřít dialogickou a participující složku výzkumu, případně z toho vyvěrající „metodologické potřeby“ ohlížet se zpět na (odborné) interpretace provedené výzkumníkem.

„Rozumět znamená pomáhat“

(Prof. Zdeněk Matějček)

2. Uvedení narativního přístupu (nejen) v kontextu adiktologie

Vyprávěj mi příběh – jak prosté někomu říct, že? Byť by se nemuselo na první dojem zdát, příběhy zasahují do lidského vývoje a života jedinců netušenou měrou. Není třeba příliš dlouho vzpomínat a jistě se nám vybaví např. Biblické příběhy, velké příběhy z historie nebo příběhy o něco menší, jako jsou třeba pohádky, jež se dětem vypráví před spaním. V narativních formách člověk provádí daleko více úkonů, než si pravděpodobně uvědomuje a jak uvádí Čermák (2004), v těchto formách sníme, fantazírujeme, anticipujeme, milujeme, nenávidíme, kritizujeme či věříme. Nárůst na „příběh orientovaného“ přístupu je patrný v posledních letech na poli výzkumném i akademickém. V tomto ohledu bývá tento přístup spojován především s pracemi Brunera, kdy skrze příběh je „dáván význam své zkušenosti“; Ricoera, kdy skrze vyprávění dochází k „redeskripci jednání“; a Sarbina, který vyprávění příběhů považuje za organizující princip lidské psychiky (viz Chrz, 2007).

Vytváření příběhů je tedy nástrojem, jak dosáhnout smyslu jedincova osobního světa. Myslíme, jednáme či žijeme „s příběhy“, čímž je z podstatné části utvářena také naše identita (např.: Čermák, 2004a; Chrz, Čermák, Urbánek, 2014). Jakousi druhou neméně důležitou vlastností je, že příběhy člověka uvádějí do světa a bytí vůbec, tj. pokud člověk chce být „opravdovou“ bytostí, potřebuje k tomu znát a umět pracovat s příběhy (např.: Chrz, 2007; Chrz, Čermák, Urbánek, 2014). Čermák (2004c) ve své práci představuje, definuje a ohraničuje znaky narativity, k čemuž využívá obsáhlé práce Brunera (např.: 1986, 1990, 1996) a částečně také svých nabytých poznatků (např.: Čermák, 2002, 2001). Znaky poskytující jakýsi základní a zároveň detailní obraz tzv. narativní reality jsou následující:

1. Narativní diachronicita
2. Specifičnost, jedinečnost a zvláštnost
3. Intencionální stav a následnost
4. Hermeneutická kompozice
5. Implikovaná kanoničnost
6. Víceznačnost odkazu (resp. vztažnost a odkaz k realitě)
7. Potíž jako centrální téma narativity
8. Kontextuální senzitivita
9. Historická extenze narativity (či narativní přesnost)

Skrze místy až zevrubně popsanou významnost jednotlivých narativních znaků je možné ve velmi simplifikované formě uvést, že podstatou narativní reality je vědomí existence příběhu v dané době, kultuře, a tím i žánru; že příběh odkazuje jedince k různým „realitám“, avšak není podstatné tyto reality kopírovat, ale interpretovat; a v neposlední řadě je třeba zmínit „utěšující“ aspekt porozumění příběhům, který v případě výkladu různých lidských selhání, krutostí nebo beznadějí umožňuje jedinci, aby žitý život byl pro něj snesitelný (viz Čermák, 2004c).

2.1. Vybrané historické a současné postřehy k pojmu „narativní“

Počátky toho, kdy se do ohniska zájmu dostával příběh či vyprávění se zdají velmi obtížně datovatelné. Za „objevitele“ pojmu *narativní psychologie* je považován Sarbin (např.: Chrz, Čermák, Urbánek, 2014) a to především díky knize, jež ve svém názvu dané sousloví obsahuje (Sarbin, 1986). Samotný vývoj cesty k pracování s příběhem a zaměřením se na něj je však o mnoho širší a historičtější povahy (viz Čermák, 2003). Nelze se však ubránit dojmu, že poukazování na důležitost příběhu jedince šlo paralelně s vývojem kvalitativního přístupu obecně, resp. s tvrzením, které poukazovalo na to, že čísla neumožňují vyjádřit a zachytit všechny fenomény. Jedno z takových připodobnění sahá do doby přibližně 300 let před naším letopočtem, kde Stratón (žák Aristotelův) vyjádřil nespokojenost nad chápáním vědy pouze v geometricko-matematickém měřítku (Mioviský, 2006). Jako polozapomenutá, opomíjená a nedocenená je vnímána práce Giambattisty Vica, která je zároveň považována za významnou ve vztahu k současné narativní psychologii (Čermák, 2002). Vico se ve svých dílech vymezuje (avšak neodsuzuje) Descartovo pojetí metod, které vystavěl na matematicko-fyzikálních základech. Oproti tomu je u Vica patrná inklinace ke kulturnímu kontextu a empirismu a tím i možnosti výzkumně pracovat s dalšími fenomény.

Na pozadí toho všeho se odehrává jisté přetahování mezi kvalitativním a kvantitativním přístupem. Příklady různých výhrad, kritik, ale také zajímavých reflexí a zamyšlení existuje nespočet (např. Štech, 2001; Říčan, 2005). V rámci tematického zaměření této práce je vhodné zmínit určité vymezení mezi pozitivistickou myšlenkovou tradicí a narativním diskurzem (např. Čermák, 2002). Toto vymezení je ilustrovatelné na kazuistických, potažmo případových prací např. ve Freudových ranějších dílech. Uvádí se, že Freudovi se nepodařilo uvedený rozpor sloučit a dovést tak psychoanalýzu k daleko

širšímu obohacení o narativní¹ perspektivu (Mioviský, 2006). Podstata spočívá v tom, že některé jevy nelze zkrátka změřit či zvnějšku uchopit a je třeba zachytit je slovy, resp. příběhem. Za překonavatele tohoto rozporu je pak mimo jiné považován Freudův „rebelující“ žák Jung. Ten je skrze svoji práci označován za tvůrce syntetizujícího přístupu mezi člověkem a výzkumem (Mioviský, 2006).

Důležitým faktem se zdá být postupné přijetí a zvědomění toho, že člověk je obklopen příběhy, a že mu příběhy skrze vyprávění umožňují obeznámit někoho druhého se svojí zkušeností. V psychoterapeutických kruzích se můžeme setkat s názorem, že životní příběh člověka sbližuje různé terapeutické pohledy bez ohledu na jejich jednotlivá teoretická východiska (např. Čermák, 2004a). Pro ilustraci opět vhodně poslouží již zmíněný psychoanalytický směr. Konkrétně pak narativně-psychoanalytické pojetí (viz Schafer, 1967, 1980; Lee, 1988), které předpokládá, že to, co je v příběhu klienta možné považovat za „vytěsněné“, je z hlediska narativních psychologů „nevyprávěné“. Příběhu tak chybí souvislost, jsou v něm trhliny a ty jsou pomocí analytika rozpozorovány a následně rekonstruovány tak, aby příběh byl koherentní, smysluplný a „úplný“ (např. Čermák, 2002; Vavrda, 2005; Chrz, 2007). V současné (nejen) psychoanalytické praxi se tak důležitým prvkem stává „jak“ je příběh vyprávěn a nezaměřuje se jen na výčet informací o klientovi (Vavrda, 2005). Je třeba zmínit, že lidská – narativní identita je (spolu)utvářena nejen v terapeutickém procesu, ale především také v dialogu se sebou samým a neustálým „přerámováním“ a „re-editací“ vlastního životního příběhu (Čermák, 2002).

Oblast narativity, narace a narativního diskurzu se mimo terapii (např.: Prochaska, Norcross, 1999; Čermák, 2004a; Freedman, Combs, 2009) využívá k uchopení nespočtu dalších fenoménů a témat², např.: k imaginaci a metaforám (Chrz, 2009), narativní komplexitě (Chrz, Čermák, 2015), paměti a životním příběhům (Čermák, 2004b, 2005), narativní identitě a self (např.: McAdams, McLean, 2013), možnostem narativního rozhovoru (Hendl, 2008, Schütze, 1999), způsobům narativně orientované analýzy (Čermák, 2006; Mioviský, 2006), využití narativní perspektivy k interpretaci dat (Chrz, Čermák, 2011) či konceptu narativní inteligence (Chrz, Čermák, Urbánek, 2014).

¹ A to přesto, že bývá některými autory (např. Sarbinem) označován za „narativistu“.

² V tomto ohledu vyčerpávající přehled poskytuje Čermák (2003).

Jednotlivě se zabývat výše zmíněnými výzkumy není cílem této kapitoly, autor práce však považuje za vhodné³ vyzdvihnout posledně jmenovaný koncept narativní inteligence.

Zkoumáním tohoto konceptu se daří více pronikat k otázkám, jak člověk konstruuje a rozumí příběhům, především pak v případě, kdy se stane něco neočekávaného nebo nezvyklého. V literatuře bývá zmiňován příklad, kdy na poštu vtrhne muž a začne divoce mávat státní vlajkou. Tato příběhová expozice vede člověka k vytváření alespoň minimální (elementární) příběhivosti o tom, proč tomu tak je, co asi daného člověka k tomuto chování vede atp.

U každého jedince je míra vytváření a „pletení“ příběhů na jiné úrovni. Když například vidíme zamilovaný pár na zastávce, tak někdo v něm bude vidět nestoudnost současné doby, někdo „pouhý“ projev lásky a někdo třeba těmito dvěma začne utkávat dlouhý příběh o tom, jak se asi poznali, jak se asi mají a kam jednou budou směřovat. Narativní inteligence je tedy dispozicí pro vytváření příběhové srozumitelnosti a schopnost dát zkušenosti souvislost, směřování a smysluplnost (Chrz, Čermák, Urbánek, 2014). Pro stručné a základní seznámení s narativní inteligencí bude využito tzv. *modelu lidské narativní inteligence*, sestávajícího ze sedmi modů. Tyto módy jsou mezi sebou ve vzájemné provázanosti, tj. každý souvisí s každým.

Tabulka: Model narativní inteligence

Název modu	Popis	Poznámka/ Příklad
Ztělesněný	● Vyprávění je ztělesněno jako příběh, který se stal a byl vyprávěn. ● Ztělesnění jakožto exprese/vyjádření. ● Potřeba kompetence sebevyjádření živé bytosti (tj. kompetence našich úst, uší, rukou atd.).	● Zvláštním příkladem je tzv. dramatický smysl – ztvárnění a řešení konfliktů v přítomné situaci (patrně např. v divadelních představení).
Intencionální	● Umět si přestavit, a tím i „ztvárnit“, oč v příběhu jde. ● Chápat mentální stavy jednajících aktérů. ● Logika: aktér → záměrné jednání → určité okolnosti → určitý výsledek	● Jedná se o tzv. čtení mysli – schopnost přisoudit (různá) přesvědčení nebo přání sobě i druhým.
Diskurzivní	● Potřeba znalosti pravidel pro produkování a chápání promluvy. ● V daném kontextu vyprávění „něco děláme“ s účastníky komunikace. ● Jedná se o jistou „disciplinovanost“.	● Mít „smysl“ pro komunikační kontext a jeho funkci.

³ Mimo jiné také proto, že se v tomto konceptu do jisté míry zrcadlí témata nastíněná v předcházejícím odstavci.

Modus praktik	● Jedná se o žánr, druh či „udělání“ sdělení (vtip má takové a takové zákonitosti). ● Říct něco v určitém žánru znamená udělat to nějakým způsobem (případně děláni to určitým způsobem znamená, že je to ten a ten žánr).	● Jedná se o znalost užívání praktik různých žánrů, tj. vědět podle čeho udělám/ poznám vtip, tragédii, ironii atp.
Kulturní	● Vyprávění a historiky jako druh kulturního aktu → je třeba znát významy a určitou orientaci v dané kultuře. ● Bez této orientace není člověk schopen rozeznávat žánrové praktiky a konvence dané kultury.	● Jak se co říká v Japonsku je jiné než v Anglii avšak, když přijede Japonec do Anglie, má s sebou svou orientaci v kultuře a poznává orientaci novou.
Imaginativní	● Ztvárnění vyprávění vyžaduje (či nabízí) jistou míru představivosti. ● Jedná se o „rozehraní“ dynamického obrazu a aktivní ztvárnění vyprávěného.	● Jde o jakýsi „obrázkový film“ odehrávající v naší hlavě, když nasloucháme vyprávěnému.
Aiolský⁴	● Podstatou je transformace situace, vynoření nových možností. ● Receptivní a transpersonální povaha. ● Estetická kvalita.	● Pocit, že věci do sebe tzv. zapadají a že je něco nového řečeno či uvedeno.

(tabulka vytvořena autorem práce volně dle Chrz., Čermák, Urbánek, 2014)

2.2. Vyprávění: Paměť a/nebo příběh?

Paměť a její vývoj ovlivňuje, jakým způsobem se budou naše zkušenosti ukládat. Z tohoto hlediska je za důležitý vývojový krok považován počátek mladšího školního věku. Dochází zde již v převážné většině k verbálnímu způsobu ukládání zážitků z vlastní historie formou příběhu – tedy narativně (Langmeier, Krejčířová, 2006). Dochází k zaznamenání prožitku self v určité situaci a čase, což tvoří základ pro autobiografickou paměť. Autobiografická paměť „spadá“ pod paměť explicitní a za její funkci zodpovídá především pravý hipokampus. Hipokampus kolem 2 roku nabývá plně své funkce, tj. poskytuje časový rozměr a organizaci vzpomínek. V této době je důležité interagovat s dítětem, především prostřednictvím vyprávění, což má do budoucna vztah k tomu, jak výrazná bude schopnost sebe-porozumění. Je patrné, že čím méně je s dětmi povídáno, tím hůře na tom jsou v porozumění svým vnitřním stavům (Vavrda, 2005).

Ve vztahu k paměti nelze opomíjet její biologický charakter a důležitost vztahu mezi retencí našich vzpomínek a verbálním projevem. Pro vhodnou ilustraci této souvztažnosti poslouží koncept „smrtného ticha“ (Vavrda, 2005), kdy se pachatel činu

⁴ Název pochází z mytologického obrazu Aiolské harfy, která je udělána ze stromu, jejíž struny rozechvívá vítr.

traumatického charakteru (např. znásilnění dítěte) chová, jakoby se nic nestalo – nemluví o tom. Ve vztahu k oběti nedochází k verbálnímu uchopení události, jejímu celistvému uložení do paměti a dochází tím ke zpochybnění reálnosti zážitku. Vzpomeňme na adiktologickou oblast a vztah mezi traumatem a závislostí, resp. stavy a prostředím, kterými si uživatelé návykových látek procházejí (např.: Kudrle, 2003a). Explicitní paměť je v tomto ohledu daleko „křehčí“ a může docházet k neuložení (a tím znemožnění vybavování) paměťovému záznamu na explicitní, tj. verbální úrovni (Vavrda, 2005). Jednoduše řečeno – chybí příběh pro vyprávění, ale emoční („hrůzná“) vzpomínka zůstává. Lze zde předpokládat, že „otisk příběhu“ je uložen v „neverbální“ (implicitní) rovině paměti, neznamena to ovšem, že neexistuje a že daného jedince nijak neovlivňuje.

Člověk však nemusí být vystavován extrémně silným podnětům jen pro to, aby se jeho paměť nějak „měnila“. Pouhé opětovné uložení vzpomínky při jejím předešlém vybavení nezaručuje ba ani nevede k jejímu uložení v té samé podobě – nemluvě o samotném procesu zapomínání (viz Čermák, 2005; Plháková, 2005). Při tzv. „distorzi explicitní paměti“, pak dochází k přetváření vzpomínek pro lepší integraci do self-representace, kdy ani přetrvávající „živost“ vzpomínky nezaručuje, že se proklamovaná událost opravdu stala (viz také Čermák, 2005; Vavrda, 2005).

Zdá se, že ještě před tím, než člověka klame cokoli jiného, je oklamáván vlastním uložštěm životního příběhu. V rámci této práce je považováno za schůdnější přiklonit se k východisku, že životní příběh je fenomenologickým vyjádřením autobiografické paměti, resp. že autobiografická paměť tvoří základ pro životní příběh (Vlčková, Blatný, 2005). Čermák (2004b) dodává, že není jasné rovnítko mezi paměti a vnějším příběhem a autobiografickou paměť pojímá spíše jako „uměleckou fikci“. Pokud vzpomínáme, vždy vybíráme události, jež nás zaujaly, hodí se nám do situační zápletky, nastavení nebo kontextu. Autobiografické self pak člověku umožňuje komplexně uchopit naše bytí jako životní příběh (viz Damasio, 1999; Chrz, Čermák, 2015; Dubovská, Chrz, Tavel, 2016). V autobiografické paměti je pak spatřován jakýsi „kompromis“ mezi tendencí zachovávat skutečnost a tendencí vedoucí k soudržnosti jedince (viz Čermák, 2004b; Conway, Singer, Tagini, 2004).

Ve vztahu mezi autobiografickou paměti a příběhy je zajímavé zabývat se vzpomínáním na události, týkající se našeho života (např.: Neusar 2011; Neusar, Hoferková, Ježek, 2011; Literáková, 2012). V takto pojatých výzkumech je zkoumána přesnost datace autobiografických vzpomínek dle typu události a další faktory zapříčiňující ne/dokonalost paměti. Kupříkladu Literáková (2012) ve svém výzkumu pracuje s případy,

kdy respondenti uváděli, že se daná událost (označena za významnou) s absolutní a „neotřesitelnou“ jistotou stala konkrétní den. Při zpětném dohledání se však zjistila chybovost datace i více jak 20 dní. Nejen z adiktologické praxe jsou pak známé příklady, kdy respondenti (potažmo klienti) uvádí, že pro ně období užívání drog je za jednou velkou oponou. Dokonce v některých určitých případech, např.: při sběru autobiografických vyprávění, je možné respondenta zastihnout v uvědomění, že již několik minut vypráví „jiný“ příběh, než jak to bylo doopravdy, protože si vzpomněl, že tvrdé drogy v konkrétním období ještě neužíval (Krejčí, Chrz, 2015).

Zajímavou otázku v případě věrohodnosti příběhů prezentuje Bahbouh (2001), který upozorňuje na rozdíl mezi příběhy pravděpodobnými („častými“) a příběhy pravdě podobnými („podobné pravdě“). Ptá se po tom, co může mít vliv na to, že i když jsou příběhy vyprávěny, pro svoji „nepravděpodobnost“ nám přijdou věrohodné a zabývá se jakýmsi „hledáním řádu“ v příběhové nahodilosti. Zmíněná nepravděpodobnost v podstatě znamená neobvyklost, vybočení z očekávaného dění či uhnutí ze scénáře, a zde se setkáváme s tvrzením, že nejlépe zapamatovatelné (potažmo jediné vzpomínané) jsou ty události, které jsou v konfliktu s normou (viz Čermák, 2004b).

3. Žánry (a) vyprávění o zkušenosti

Vyprávěné události jsou vždy vázány do určité zápletky, charakterizace nebo žánru (Čermák, 2004b). Práce s žánrem je v posledních letech zmiňována v kontextu výzkumných prací využívající narativního přístupu (např.: Chrz, Čermák, 2005, Chrz, 2007), přičemž existuje několik základních, archetypálních či pra-vzorových ztvárnění života. Murray (1989) se ve své práci zabývá čtveřicí klasických žánrů (komedie, romance, tragédie, ironie), které charakterizuje podle toho na kolik je v nich obsažen „vliv osudu“ či naopak vlastní jednání jedince (viz Chrz et al., in press). Každé toto ztvárnění pak má svoji logiku, figury či smysl (viz Chrz, 2007).

V o něco méně teoretickém a více do reality vztaženém provedení se s žánrem dá pracovat prostřednictvím jeho analýzy při zpracování autobiografických rozhovorů s osobami ve středním věku (Chrz, Čermák, 2005). Jako protnutí klinické praxe a aplikačních aspektů žánru se vyváženě prezentuje práce Adlera (2004), kde byly analyzovány životopisy několika klientů ve vztahu k terapeutickým sezením. Výsledkem této práce je vytvoření třech žánrů – reportáž, sága, kronika. Pro bližší představení je např. žánr *reportáž* považován za formu méně zralého způsobu vyprávění, kdy vyprávějíci je

v jakémisi rozporu mezi tím, co cítí a popřením všeho řečeného (Adler, 2004). Absentuje vlastní subjektivní hledisko a vypravěčův život je předkládán jako „nezúčastněná reportáž“, která vyčkává na zpracování druhých (Chrz, Čermák, 2015). Jiné výzkumy se zase zaměřují na práci s žánrem z hlediska narativní gerontologie, konkrétně ve vztahu ke zkoumání resilientních faktorů ve stáří, kde se jako „účinný žánr“ jeví tzv. ironický odstup (Randal, 2013; Chrz et al., in press).

Žánr se tak svojí „růzností“ pohybuje konceptuálním, explikačním i aplikačním směrem (Chrz, 2007). Jeden z dalších příkladů, kde se pracuje s žánrem jako nástrojem interpretace ve vztahu k životním příběhům, je tematická kategorie „nemoc a zdraví“. V tomto směru se vyprávění jeví jako velmi podstatný prvek, a to nejen v případě, kdy sdělujeme své obtíže lékařům. Jde především o zohlednění toho, jak jsou onemocnění a proces uzdravy⁵ prožívány, jak je tomu všemu rozuměno, jak je k tomu přistupováno a nakonec jak je s tím vším „hýbáno“ (Chrz, 2007).

Do odvětví „vyprávění o zkušenosti“ zaměřené na onemocnění, uzdravu, ale i jiné fenomény spadá mnoho prací a je téměř nemožné vyzdvihnout všechny. Jakýsi zastřešující pojem lze spatřit v „narrative based medicine“, jehož podkladem jsou právě „příběhy o nemoci“ (Adámková, 2010). Adámková (2010) ve své práci pojednává o příbězích o nemoci, následně svůj přístup také ilustruje na příběhu Viditelná temnota od Williama Styrona a taktéž se pozastavuje, téměř podivuje, nad (ne)využitím a pozicí příběhu v medicíně.

Z konkrétních témat za zmínění stojí práce, zabývající se vyprávěním o zkušenosti s onemocněním rakovinou prsu (Chrz, Čermák, Plachá, 2006), práce pojednávající o tom, jaké to je být rodičem dítěte s postižením (Chrzová, 2005) nebo výzkum pracující se záznamy z focus groups s členy Brněnských skin-heads (Navrátil, Čermák, Horoščák, 2000). Představu, skrze co a jak je možné pracovat s narativy o zkušenosti, nám poskytuje práce Hilese (2005), který sesbíral výpovědi lidí, kteří zažili zemětřesení v Leicesteru⁶, a zabýval se tím, jak jednotliví lidé o dané události vypráví. Zajímavě pojaté je zpracování kritických životních událostí v životě herců (Čermák, Lindénová, 1999), kde kromě práce s deníky je zachycena i participační složka výzkumu, a to ve chvíli, kdy s herci nad jejich deníky „diskutují“ samotní výzkumníci. Ve vztahu k problematice postižení se minimálně pozoruhodným způsobem řadí Šiškov (2005) představení fenomenografie. V jedné z částí své publikace se zaměřuje na práci s biografií lidí s mentálním postižením, čímž kromě

⁵ Chrz (2007, s. 100) zmiňuje studii zaměřující se na „vyprávění o uzdravení z psychózy“.

⁶ V neděli 28. října, 2001, o síle 3,8 Richterovi škály.

zaznamenání příběhu dochází i k tzv. „dávání hlasu“ (viz Šiška, 2005). Jistou ideologickou paralelu lze spatřit na pozadí výzkumů o jedincích, jež přestali užívat návykové látky bez využití odborné pomoci. Skrze různé studie jim je vlastně umožněno projevit se, seznámit okolí – „dát hlas“. Jejich zkušenosti jsou přivedeny k životu a to navzdory zdánlivé neexistenci (viz Nepustil, 2014).

Z prostředí výzkumníků, kteří spadají do *Pražské skupiny školní etnografie*⁷, vzniklo pod jejich supervizí několik výzkumů zaměřených na „vyprávění o zkušenosti“. Za zmínku stojí práce zabývající se např. příběhy sdělené lidmi, kteří onemocněli schizofrenií (Jiránková, 2008), příběhy lidí, kteří onemocněli depresí (Bartošková, 2012) nebo vyprávění o svém životě od jedinců z řad dospívajících delikventů (Onder, 2013). Neopomenuté nezůstalo ani téma návykových látek a jejich úlohy v životním příběhu jedinců, např.: v podrobně rozpracované konstrukci life-story od Huka (2005) nebo zmapování konfigurace faktorů vedoucích k užívání návykových látek u mladistvých (Brotánková, 2006).

V této kapitole však nejde o pouhý výčet provedených výzkumných projektů. Zajímavé je sledovat snahu o jistá propojení a porovnávání jednotlivých výzkumných zjištění. Přesto, že každá práce má svůj vlastní desing a jen ze samotné povahy kvalitativně orientovaných výzkumů je nelze „replikovat“, nějakým způsobem se zdá, že příběh, vyprávění, resp. způsob toho jak je o nějaké zkušenosti pojednáváno se dá vzájemně komparovat a v konečném důsledku vzájemně obohacovat. Kupříkladu ve výzkumech, kde ve sdělených příbězích hrály výraznou roli různé aspekty autorství, se dají vyzorovat jeho podoby a proměny – nedůvěra, deficit či nabývání (Krejčí, 2014). V jiných výzkumech lze pro změnu zase pracovat s tzv. modem organizace zkušenosti (např.: mód depresivní a mód schizofrenní). Skrze tyto mody je pak možné sledovat diference a integrace různých příběhových aspektů v problematice narativní komplexity (viz Chrz, Čermák, 2015).

3.1. Tak trochu jiné příběhy?

Při učení se práci s příběhy však není nutné držet se výzkumného či akademického pole. Je vhodné vzpomenout na řadu uměleckých počinů, dokumentárních zpracování, divadelních představení či biografických románů, které nám umožňují rovněž nahlédnout

⁷ Více o skupině samotné je uvedeno např. v : Miovský (2006) nebo Švaříček, Šed'ová et al. (2007).

do intrapsychického světa lidí a „přímo“ nás s ním seznámit. Namátkou tak lze jmenovat např.: Behrmanovo vzpomínání na máni (2003) nebo Střihavkovou (např.: 1999), autorku s Downovým syndromem. Z adiktologické perspektivy pak třeba deníkovou výpověď Hanykovicse (2006) nebo románovou zповěď Sanetníkové (1990), jež skrze svou otevřenost a autentičnost projevu doslova volá po zpracování hermeneuticko-narativním přístupem.

Bylo by chybou opomíjet existenci knih, které ve svém důsledku stojí na pomezí několika žánrů. Jsou to počiny, ve kterých jsou různou měrou zprostředkované zkušenosti z praxe, osobních poznatků, psychoterapeutické práce s klienty, odborně-laických výkladů, beletrie a v neposlední řadě edukačních a osvětových prvků. Namátkou lze jmenovat knihy *Jak se stát neurotikem* (Hausner, 1968), *Jak žít s psychózou?* (Kalina, 1987) *Nepřítel v mém pokoji* (Yovell, 2005) nebo téměř unikátní počín v podobě *Psychiatrických ilustrovaných kalendářů* (Kalina, 2002).

Cílem je dostat se co nejlidštěji k pochopení komplexnosti, historii a smysluplnosti jedincova příběhu. V tomto případě je na místě reflektovat tvrzení, že pokud chceme někoho poznat, musíme znát jeho příběh, protože ten určuje, kým daný jedinec je (McAdams, 1993). Do jisté míry jde také o to, rezignovat na pravdu a otevřít se „možnostem“, které v sobě vyprávění příběhů skýtá. Je jedno, zda příběh věrně koresponduje s proběhlým životem, je smyšlený, či je vyprávěn příběh někoho jiného – ten kdo ho v danou chvíli produkuje, projevuje zároveň „svou“ náklonost k náplni příběhu, tj. část jeho identity v daném příběhu funguje a existuje.

4. Metamfetamin v kontextech: výběr poznatků

Každý příběh je vyprávěn v nějakém kontextu a není tomu jinak ani v případě metamfetaminu – drogy zbavující člověka únavy, urychlující jeho tok myšlenek, zvyšující jeho výřečnost, vedoucí k prožití nových rolí své identity, způsobující nechutenství, jejichž uživatelé jsou při dostatečně dlouhém užívání obdařeni nejen specifickým „lékárenským“ oděrem, ale také různými formami somatických nepříjemností a psychických komplikací (viz Minařík, 2003; Pavlovský, 2005; Minařík, Kmoch, 2015; Kalina, Minařík, 2015; Orliková, Csémy, 2016).

4.1. Řeč čísel a faktů

V případě metamfetaminu se jedná o látku pocházející z kategorie psychomotorických stimulantů, nebo se také můžeme setkat s označením stimulační drogy amfetaminového typu (Minařík, Kmoch, 2015; Orliková, Csémy, 2016). Charakteristika stimulantů obecně spočívá v budivém efektu organismu a CNS (Minařík, 2003, 2008) konkrétně je uváděno, že způsobuje zvýšení činnosti noradrenergeních a dopaminových neurotransmiterových systémů (Štefunková, 2010). Metamfetamin je některými autory skrze své účinky považován za silnější než amfetamin (Zima, 2015), oproti tomu se můžeme například u prací epidemiologické povahy setkat s tím, že mezi metamfetaminem a amfetaminem není příliš rozlišováno (Orliková, Csémy, 2016).

Počátky jeho příběhu jsou datovatelné do doby 2700 př. n. l., kdy byly v Číně zkoumány účinky usušených větviček chvojníku (*Ephedra vulgaris*) který obsahuje efedrin (Urban, 1973). V roce 1887⁸ byl z *Ephedra vulgaris* poprvé izolován efedrin, syntéza metamfetaminu byla provedena v roce 1893 a roku 1919 Akira Ogata z efedrinu poprvé syntetizoval krystalický metamfetamin (viz Urban, 1973; Kudrle, 2003b; Zábranský, 2007; Štefunková, 2010, Gabrhelík et al., 2010). Pohled do minulosti užívání metamfetaminu v českém prostředí nám pak pomáhá pochopit kontext okolností, v jakém vznikala a „hledala se“ kultura užívání stimulantů (např. skrze zneužívání Psychotonu[®] nebo Yastyly[®]) a jež se vtiskuje do vývoje tzv. stimulantové osy (viz Brenza, Gabrhelík, 2014). Zajímavou exkurzi do historie (nejen) stimulantů pak poskytuje již citovaná kniha Urbana (1973), která je svým ročníkem sama o sobě jakýmsi historickým fragmentem, a je přinejmenším zajímavé ji podrobovat konstruktivně-kritickému čtení.

Metamfetamin, je nejhodněji užívanou nelegální tvrdou drogou v českém prostředí, a pravděpodobně nejrozšířenějším syntetickým stimulantem na světě (Štefunková, 2010; Minařík, Kmoch, 2015; UNDOC, 2015). V České republice je dlouhodobě patrný nárůst uživatelů návykových látek, přičemž uživatelé pervitinu nejsou výjimkou (např. Orliková, Csémy, 2016), ba naopak je patrný trend snižujícího se počtu uživatelů opiátů a narůstajícího počtu uživatelů pervitinu (např. Miovský, 2014; Mravčík et al., 2015). V roce 2014 je odhadováno přes 36 tisíc problémových uživatelů pervitinu a celoživotní zkušenost s pervitinem uvádí 3 % populace (Mravčík et al., 2015).

Je zřejmé, že metamfetamin a jeho užívání si utvořilo silnou pozici, a to nejen v měřítku světovém, ale i tuzemském. V prostředí drogové kultury je napříč léty pervitin

⁸ V některých zdrojích uváděn již rok 1885 (viz Gabrhelík et al. 2010).

označován za české specifikum a drogu číslo jedna (Presl, 1995; Záborský 2007; Gabrhelík et al., 2010; Mravčík et al., 2015). Tato nezastupitelnost a jedinečnost se odráží v charakteristikách uživatelů této substance napříč jednotlivými zeměmi, návyky, způsoby aplikace a pochopitelně také dochází také vymezení se vůči ostatním uživatelům tvrdých drog a drog vůbec (např.: Rawson, Huber, Brethen et al., 2000; Domier, Simon, Rawson, et al., 2000; Copeland, Sorensen, 2001; Minařík, 2003; Justinová, Weiss, 2009).

Skrze hledisko pojmové se nabízí možnost dokreslení ucelenějšího obrazu o tom, co metamfetamin představuje. Tato droga si díky lidské tvořivosti a lingvistické hravosti vysloužila nespočet označení⁹ – od převážně světových jako: yabu, shabu, ice, meth, crystal meth, speed, crank, czecho; přes poměrně česky dobře známé jako: piko, perník, pěčko, peří, matro, pedro, párnó; až po označení specifické či folklorně-lokální¹⁰ jako: lítavý bílý, poštolky, brambory, pivo, cédéčko, bejlís či vareso. V tomto směru není kreativní činnosti bráněno a dalo by se jistě dohledat nespočtu dalších označení.

4.2. Nové cesty: ozvěny či burácení?

Přes výše zmíněné nástiny informací lze říci, že o pervitinu je přístupno poměrně dost pramenů. O něco méně přístupné, ale zato vyzývavé je hledání cest, jak s ním, či lépe řečeno s jedinci, kteří ho užívají pracovat a přistupovat k nim. V současné době je patrné několik náznaků cest, kudy je možné se vydat.

Jednou z nich je *substituce amfetaminového typu drog*, která se v posledních letech stále více stává předmětem diskuzí a výzkumných zájmů. Substituční léčba má poměrně dlouhou a ustálenou tradici v léčbě závislosti na opioidech nebo tabáku (např.: Popov, 2003; Gabrhelík et al., 2010; Pavlovská, Minařík, 2015). V českém i zahraničním prostředí zatím není registrovaný lék, který by mohl být v rámci substituční léčby metamfetaminu předepisován (Pavlovská, Minařík, 2015). Přesto jsou známa jména několika látek s poměrně kladným potenciálem pro efektivní léčbu závislosti na pervitinu. Jedná se např. o: metylfenidát¹¹, dexamfetamin, modafinil a bylo také pracováno s čistými formami amfetaminu a metamfetaminu (viz Gabrhelík et al., 2010; Pavlovská, Minařík, 2015). Výzkumů zabývajících se jednotlivými indikacemi potencionálních substitučních léků,

⁹ Výčet utvořen převážně dle: Kalina (2001), Dekontaminace IV (2008), Štefunková (2010).

¹⁰ Jedná se vesměs o označení, se kterými se autor práce setkal během sběru dat v terénu či v profesní praxi.

¹¹ V ČR asi nejznámější pod komerčním názvem Ritalin®.

případně výzkumů prokazatelně ukazující na efektivitu konkrétní léčby, je zatím pomálu (např. Orliková, Csémy, 2016).

Je třeba pozitivně kvitovat snahy některých autorů (např.: Minařík, Gabrhelík, 2011; Minařík, Gabrhelík, Pavlovská, 2016) o zachycení a důslednou deskripci konkrétních zkušeností s průběhem substituční léčby. Na základě těchto zkušeností je demonstrováno, jak substituční látka (Ritalin[®]) projevuje své účinkování u jednotlivých jedinců, např. jak pomáhá dorovnat energii po vysazení pervitinu, jak je možné postupně dosáhnout plné abstinence, a také jsou reflektovány nežádoucí účinky či nefunkčnost nasazené medikace (viz. Minařík, Gabrhelík, 2011; Minařík, Gabrhelík, Pavlovská, 2016). Je s podivem, že přes historii zkoumání možností metamfetaminové substituce, sahající do 70. let minulého století (Gabrhelík et al., 2010), není činěno více kroků k dalšímu poznávání a především příznivější realizaci projevených snah. Kromě „klasických efektů“, jako je snížení rizik přenosu infekčních nemocí, omezení kriminální činnosti či snížení frekvence injekční aplikace, je třeba spatřovat přínosy substituční léčby metamfetaminu v otevření další možnosti, jak může jedinec užívající stimulační drogu vstoupit do léčebných zařízení. Tento vstup je pak obdařen daleko více vidinou náhrady pervitinu a tím dost možná odbourání „strachu“ z toho, že jinak než urputným odříkáním se pervitinu zbavit nelze.

Další oblastí přinášející více světla do problematiky užívání pervitinu jsou koncepty *úzdavy bez léčby*, spontánní remise, resp. přirozeného zotavení. Kalina (2015, 2016) mluví o tzv. „potenciálu pro úzdravu“, který lze nejlépe představit skrze otázku, jež tento koncept lemuje – léčit poruchy lze, lze je také vyléčit? Nemoc (tedy i závislost) jako životní událost má nesporný význam pro jedincův životní příběh (viz Chrz, Čermák, Plachá, 2006; Chrz, 2007; Kalina, 2015) a je třeba chovat respekt k tomuto existenciálnímu aspektu. Čím dál tím více je patrná nutnost rozpuštění hranice mezi nálepkami nemocný – zdravý či uživatel – abstinent. Zdá se nevyhnutelnou potřebou razit do popředí myšlenky „jak to jde“, přizvat na tuto cestu jedince oplývající danými zkušenostmi a být do jisté míry kritický k současným léčebným postupům.

Je známo, že léčebné přístupy jsou vedeny principem „evidence based“. Avšak kolik je možné získat či lépe řečeno o kolik se ochuzujeme při nehledání významu nemoci pro klienta? Obdobně se ptá Adámková (2010), která představuje tzv. narrative based medicine, který se dá považovat za zrcadlo k současnému vědění. Tento přístup je označován za „nový a originální“, přestože medicína a příběhy jsou provázány daleko větší

měrou a nejen tou historickou. Nehledě na samotnou důležitost vyprávění příběhu jako způsobu jak přijmout svou nemoc a způsob jak utvářet svou novou „ne-nemocnou“ identitu (viz také McIntosh, McKeganey, 2000; Čermák, 2002; Nepustil, 2009; Adámková, 2010). V případě spojitosti úzdravy a příběhovosti je zajímavě pojatý výzkum analyzující autobiografické příběhy jedinců, kteří skončili s různými formami závislostního chování (Hänninen, Koski-Jännes, 1999). Na základě jednotlivých narativů bylo zkonstruováno několik typů příběhů, či lépe řečeno žánrů (např.: „růstové příběhy“ nebo příběhy typu love story), vypovídajících o jednotlivých cestách k úzdavě z daných komplikací.

V kontextu řečeného nelze opominout výzkumné počiny Nepustila (2008, 2009, 2013, 2014, 2015). Ten se v průběhu několika let zabýval jedinci, kteří přestali užívat pervitin bez odborné pomoci. Tyto zkušenosti zaznamenával prostřednictvím narativních rozhovorů. Jednotlivé práce jsou jedním z prvních nahlédnutí pod pokličku úzdravy bez léčby u uživatelů pervitinu. Přínosnost je patrná mimo jiné i skrze otevřenost publikování téměř introspektivních úvah o tom, jak provádění těchto výzkumů může výrazně změnit a ovlivnit pohled na klienty v zařízeních (tj. „v léčbě“).

Nepustil (2015) také hovoří o třech klíčových charakteristikách procesu zotavení: jedinečnosti, neohraničenosti a vztahovosti. V podrobnějším definování těchto konceptů lze najít paralely, např. v jedinečnosti tak může být spatřena tendence k „protipohybu“; v neohraničenosti zase reflexivitu ke zlomovým událostem a ve vztahovosti pak způsob sebe-determinace (viz Krejčí, 2014; Krejčí, Chrz, 2015; Nepustil, 2015). Můžeme tedy pozorovat, že obdobně idiograficky laděné výzkumy se i přes svůj odlišný design, koncepci a jiné respondenty „otáčí“ kolem podobných konstruktů, o kterých skrze vyprávění dávají respondenti zprávu.

Níže uvedený výzkum v některých oblastech začíná tam, kde Nepustilovy výzkumy končí¹², např. není považováno za „limit“ nízký počet respondentů, ba naopak je vyhledávána „hloubka“ a „případovost“; z výzkumu nejsou vyřazeni jedinci se zkušeností s léčebnou složkou, naopak, z toho hlediska, jak o ní referují, je považována za přínosnou pestrost; nehledá v nutnosti retrospektivně, ba téměř zevrubně pátrat, zda by respondenti splňovali kritéria závislosti a v poslední řadě staví na idejích longitudinálního výzkumu, tj. sledovat procesy „v akci“ byť s nejasnou, ale o to více dobrodružnou cestou k výsledkům.

¹² Srov. s Nepustil (2014: 108-109)

EMPIRICKÁ ČÁST

5. Uvedení výzkumné tematiky

Výzkumná práce je svým desingem koncipována jako follow-up studie, kdy jsou dohledáni účastníci (v tomto případě ne/uživatelé metamfetaminu) proběhlého výzkumu (Krejčí, 2014). Obecně lze říci, že záměrem práce je zjistit jejich současnou situaci a zachytit jejich vývoj v uplynulých letech, tj. od prvního k současnému rozhovoru. Problematika užívání metamfetaminu má svá nezastupitelná specifika, která si z hlediska dlouhodobé práce s jednotným výzkumným souborem a prostřednictvím kvalitativního designu žádá o podrobnější zpracování.

Dále prezentovaný výzkum je nutné brát stále v procesu tvoření a nad překládané výsledky uvažovat v celku jako o prvním velkém kroku. Následující řádky jsou tedy spíše jakousi průběžnou zprávou (k červnu 2016) o výzkumu, která zdaleka nevyčerpává potenciál nasbíraných dat. I z tohoto důvodu bylo svoleno spíše k menší verzi sepsání práce, tím se však nabývá potřebné srozumitelnosti a ilustrace.

5.1. Co je výzkumným problémem?

Doménou „follow-up“ studií je opětovné kontaktování vybraného výzkumného souboru. Ty mají v zahraničí poměrně silné zastoupení (např.: Robins, Davis, Goodwin, 1974; Caspari, 1999; Rathod, Addenbrooke, Rosenbach, 2005; Glesner-Edwards et al., 2009), přičemž v Českém prostředí se v adiktologickém oboru setkáváme s ojedinělými pracemi (Csémy et al., 2012). Ve většině případů pak tyto práce využívají různé typy škál, dotazníkových šetření a následných statistických zpracování. Autor výzkumu však pro zjištění současné situace využívá subjektivních výpovědí (příběhů) respondentů a v českém prostředí mu není znám obdobný desing výzkumu, pouze jeho příslib (viz Csémy et al. 2012).

Jsou tedy konstatovány dva body, ze kterých autor vychází:

- 1) Potřeba adiktologických follow-up studií vycházejících ze specificky české kultury a prostředí.
- 2) Potřeby zachycení vývoje nejen skrze dotazníková či jinak kvantifikovatelná šetření, ale nutností zabývat se také dynamikou a intrapsychickou rovinou tohoto vývoje.

Podstatou výzkumného projektu je zachytit vývoj respondentů, kteří v průběhu života užívali metamfetamin a rozhodli se pro přestání s jeho užíváním nevyužít odborných intervencí. Autora výzkumu k tomuto zpracování dovedlo reflektování zjištění z předešlého výzkumu (Krejčí, 2014), kde byla v narativních vyprávěních respondentů shledána tendence přemýšlet o užívání metamfetaminu jako o druhu volby převážně ve dvou variacích: 1) navrátit se od abstinence k aktivnímu užívání nebo 2) se až v samotném průběhu rozhovoru „doznali“ k občasnému či příležitostnému užití drogy. Toto zjištění bylo ve vztahu k otázce budoucnosti respondentů/ky považováno za zásadní v několika ohledech, např.: ve vztahu k riziku pro jedince a ostatní osoby v jeho okolí v případě návratu k užívání metamfetaminu; otázce pozitivního zabarvení zkušenosti a několika dalších, které ve svém součtu utváří „příběhy bez jasného konce“ (Krejčí, Chrz, 2015). Tento prvek „nekonečnosti“ či výroků „nikdy neříkej nikdy“ je znám i z jiných prací (např.: Nepustil, 2008, 2009) a ustálené vzorce užívání či kontrolované užívání drog (např.: Morávek, 2007) s úplnou abstinencí nakládá minimálně.

Nejedná se tedy o pouhou zvědavost či deskriptivní zpracování, ale snahou je odkrývání pozadí jednotlivých příběhů a „hodnot“ v nich obsažených. Obecně lze říci, že se jedná o příspěví k diskuzi nejen o nastíněných konceptech úzdravy, příležitostného či kontrolovaného užívání, ale o užívání metamfetaminu v jeho daleko širší podstatě.

5.2. Jaké jsou cíle a otázky výzkumu?

Z širšího úhlu pohledu je výzkumný záměr veden tendencí zjistit a zmapovat současnou situaci respondentů/ky prostřednictvím opětovného kontaktování a hloubkového rozpracování proběhlých i nově získaných rozhovorů. Za jakýsi samozvaný cíl by se také dalo považovat úspěšné opětovné navázání spolupráce či v případě nezájmu znovu se na výzkumu podílet zjistit důvody, proč tomu tak je. Primárním předpokladem bylo, že se spolupráce povede obnovit a na základě toho jsou stanoveny níže uvedené cíle.

Konkrétní cíle:

- 1) Zaznamenat reflexe na otázky z předcházejícího výzkumu, které se svou významností vztahovaly k budoucímu směřování jedince.
- 2) Zaznamenat biograficky-časový vývoj fokusovaný na období od posledního rozhovoru a následně zachytit intence a odůvodnění vedoucí k ne/navrácení užívání pervitinu.

Výsledkem prvního cíle by mělo být porovnání anticipovaného a současného života. Tímto komparačním pojetím by mělo dojít k hlubšímu vhledu do života jednotlivců a současně se dá očekávat i výrazná míra sebereflexe, kdy před jedince byl postaven jasný fakt „kde se teď nacházíš?“ vztažen k „takhle jsi to plánoval“ a „tohle jsi říkal“. U druhého cíle by výsledkem mělo být uvedení významných výroků, což nutně neznamená uvedení jen „pozitivních“, ale i k obsažení výroků typu „tohle se stalo, a proto jsem znova začal“, tj. dojde ke konstrukci alespoň minimálního hodnotového řádu jedinců.

5.3. Výzkumný soubor (Krátká zpráva z opětovného kontaktování)

Výzkumný soubor je vzhledem ke koncepci práce považován za základní kámen celého výzkumu. Soubor tvoří celkem deset lidí (9 mužů a 1 žena). První rozesílání emailů, textových zpráv a telefonátů započalo v únoru 2015. V květnu 2015 byla spolupráce přislíbena od tří respondentů a jedné respondentky. V září 2015 proběhly první rozhovory – celkem tři (dva muži, žena). Do konce roku bylo domluveno a následně odřeknuto několik rozhovorů. Další se tedy během roku 2015 sehnat nepodařilo. V roce 2016 probíhalo navazování přislíbených rozhovorů v roce 2015. V dubnu 2016 proběhl další rozhovor.

Zatím poslední rozhovor proběhl v červnu 2016. Ke stejnému období je osloveno všech deset respondentů. S jedním respondentem se nepodařilo vůbec navázat kontakt (ani skrze využití původních gatekeeperů). Z devíti respondentů se s pěti povedlo provést rozhovor. S ostatními je snaha udržovat minimální kontakt s vidinou úspěšného shledání a prohloubení spolupráce¹³.

Poznámky a postřehy k *opětovnému kontaktování*:

- Nejlépe se navazovaly kontakty s lidmi u kterých opět (či stále) nějakým způsobem figuruje užívání pervitinu, případně jiných látek. Z tohoto pohledu byly zajímavé pobyty v terénu, tj. vstupování do známých míst. Výzkumník se tak místy setkal i s dříve oslovovanými jedinci, přičemž ho překvapilo, že si na jeho pobyt pamatují a ptají se, zda by měl stále zájem o provedení rozhovoru.

¹³ Autorovi práce vzhledem k náročnosti sběru dat a jejich následné obsáhlosti v podstatě nezbývá než uvažovat nad pokračováním projektu.

- Nejčastěji se prováděly kontakty s jedinci, kteří již mají epizodu užívání tvrdých drog uzavřenou, resp. si od ní udržují dostatečný distanc a věnují se práci, kariéře, vztahům atp. Nebyly tedy výjimkou i více než roční procesy domlouvání, scházení a odvolávání schůzek, zjišťování co se stalo až po zdárně provedení rozhovoru.
- Dosud neprovedené i provedené rozhovory nejčastěji kolabovaly na časových limitech účastníků výzkumu (tedy i výzkumníka). Dalším výrazným faktorem byla dostupnost respondentů, jelikož několik z nich změnilo své bydliště či různě kulminovalo po městech ČR. Výzkumník se setkal i se situacemi, kdy dosavadní telefonní číslo přestalo existovat, respondent přišel na rozhovor v intoxikovaném stavu, který znemožňoval uvést výzkumné nastavení situace, nebo se závažnými zdravotními komplikacemi ze strany respondentů.
- Zajímavá otázka vyvstala kolem „vztahovosti“ participant – výzkumník. Přestože při prvních rozhovorech nebylo explicitně deklarováno další shledání, podařilo se povětšinou respondenty „přesvědčit“ o jeho významnosti. Druhé shledání však nebylo vždy ihned zaměřené na získání rozhovoru, jako spíše na neformální shledání a vzájemné mapování situace.
- Poslední „magickou“ poznámkou je zaznamenání situací ještě před samotným vypuštěním informačních a oslovujících zpráv respondentům. Než k těmto krokům došlo, stalo se, že se autorovi práce ozval respondent, který měl být osloven. Přičemž respondentovo „ozvání se“ obsahovalo mimo jiné i dotaz ohledně dalšího setkání. Tento fakt „čisté motivace“ (bohužel) neznamenal automatické urychlení či provedení rozhovoru.

Vzhledem již v úvodu zmíněné obsáhlosti dat, zajištění přehlednosti výzkumného sdělení a důrazem na idiografický aspekt výzkumu bude pracováno s příběhy dvou respondentů – Kryštofa a Kamily. Celkově se tedy jedná o čtyři rozhovory.

Oba respondenti mají zkušenost s pervitinem a tato droga byla/je pro ně drogou primární. Oba také mají zkušenost s intravenózní aplikací. Ve výzkumu bylo opuštěno od dodatečného stanovování syndromů závislosti či rozčleňování dle různých kategorií uživatelů návykových látek (např.: Simons, 1997; Miovský, Urbánek, 2002). Je to především z toho důvodu, že bližší představení (kromě tabulky pod textem) bude

provedeno v kapitolách připadajících konkrétním respondentům (kapitoly 6. 1. a 6. 2.) a také vzhledem k meritu výzkumu by nepřinášely výrazně nadstavbové informace.

Tabulka: Základní informace o respondentech – Kamila a Kryštof.

Jméno	Rozhovory	Věk	Vzdělání	Délka rozhovoru ¹⁴	Doba užívání (intenzivní)	Způsob užívání	Doba „abstinence“
Kamila	2012/ Únor	27	VŠ	1h 15min	4 roky pervitin	Nazálně, jehla	2 roky od posledního
	2015/ Září			1h 10min	Úlety	Nazálně	Frek. 1x/rok
Kryštof	2012/ Květen	33	ZŠ	2 hodiny	8 let pervitin (nejasné)	Kouření, nazálně, jehla	Až v průběhu rozhovoru 1x/měs.
	2015/ Září			1h 50 min	Opět užívá	Nazálně	1x/týdně

5.4. Metody sběru dat

Přístup k zaznamenání respondentova předešlého vývoje by se dal rozdělit do několika fází a samotný proces sbírání rozpravy do několika procesů.

První rozhovor (rok 2012) byl vedený v duchu narativního, resp. epizodického interview (např.: Hendl, 2008; Chrz, 2007; Schütze 1999), kdy byl respondent vyzván k volnému vyprávění o zkušenosti s užíváním pervitinu (viz Krejčí, 2014). Druhý rozhovor (rok 2015) byl veden obdobně. Respondenti byli vyzváni k vyprávění událostí od našeho posledního shledání. Podstatnou roli zde sehrála „křivka užívání“ graficky zachycující¹⁵ epizodu užívání tvrdých drog. Tu respondenti kreslili v roce 2012. Při setkání v roce 2015 jim byla předložena opět, společně s výzvou, zda by navázali na chvíli, kdy jsme ukončili náš první rozhovor a zároveň zda by dalším „grafem“ zachytili proběhlý, několikoroční vývoj. Tento aplikační způsob velice dobře projevil svoji projektivní a facilitační úlohu a to téměř v celém průběhu rozhovoru, kdy se k ní respondenti neváhali vrátit a osvěžit tak své vyprávění.

Rozhovor měl také splňovat jakési „tematické úkoly“. Každé vyprávění je jedinečné, a to ať od člověka k člověku nebo s jedním člověkem napříč časem. Autor proto před každým rozhovorem pročítal rozhovor z roku 2012 a sepisoval témata, která

¹⁴ Pozn.: Uvedené délky rozhovoru neodráží doopravdy strávený čas s respondentem/kou. Je třeba je brát jako ohraničený výsledek několika měsíční práce, během které k určitým „přirozeným rozhovorům“ docházelo.

¹⁵ O křivce/čáře života/zkušenosti více pojednávají např.: Řičan (2009); Chrz (2007); Čermák (2006); Chrz, Čermák (2005); Vacek (2004).

považoval za vhodné ke zmínění či doptání. Tato témata tedy vycházela z individuální povahy každého rozhovoru a v menší míře bylo využito témat „obecných“ (např. otázka „*jak vidíš svoji budoucnost*“). Průběh rozhovoru byl tedy částečně veden jakýmsi „tematickým návodem“ (viz Hendl, 2008), tak aby rovněž byl ponechán prostor pro spontánně vynořující se otázky a témata.

V závěrečné fázi setkání byly s respondenty ještě vyplněny dva krátké dotazníky (viz kapitoly 6. 1., 6. 2. a Přílohy). Jednalo se o Orientační dotazník (Kalina, nedatováno), který v sedmi položkách mapuje základní životní oblasti jedince. Tento dotazník vyplnil respondent sám, případně za minimální asistence výzkumníka.

Druhý dotazník se zaměřoval na prevalenci užívání návykových látek v posledních třech letech a jeho zkonstruování bylo inspirováno studií ESPAD (Csémy, Chomynová, Sadílek, 2009). Jeho využitím bylo sledováno zachycení „opravdové“ frekvence užívání návykových látek (např.: Kryštof ve vyprávění uvedl, že pervitin užívá 2x-3x za měsíc, v dotazníku uvedl 1x za týden).

5.5. Metody analýzy dat

Rozhovory byly nahrány na diktafon a následně transkribovány. Během samotného přepisování se již začaly rýsovat jisté postřehy k následující analýze. Ty si výzkumník poznamenával do dalšího textového dokumentu, resp. výzkumného deníku, aby se k nim mohl v rámci samotné analýzy opět vracet a reflektovat tak své smýšlení nad daty.

Prvním výsledkem práce s příběhy je představení Výčtu vybraných biografických událostí jedince (Formánková, 2015; Wengraf, 2002). K tomuto výčtu nebylo využito pouze údajů z rozhovoru (z roku 2012), ale také z jednotlivých os užívání, výzkumného deníku či elektronické komunikace. Rovněž pouze nezůstalo u popisu událostí, ale pokud to bylo možné, byly jednotlivé události doplněny o konkrétní citace z rozhovoru a (většinou) jednoslovné tematizující označení daného období. Autor tomuto primárnímu kroku přisuzuje důležitost vzhledem k utřídění si respondentova života a připravení si pozice pro analyticky hlubší práci s (a napříč) příběhy.

Základních analytických přístupů vhodných k práci s daty je možné shledat několik (např. Strauss, Corbin, 1999; Mioviský, 2006; Hendl, 2008). Rovněž je tato vícestrannost reflektována ve finálně zaujaté perspektivě narativní analýzy (viz Fraser, 2004; Čermák, 2006; Chrz, Čermák, Urbánek, 2014). Ta skýtá několik poměrně pevně stanovených

teoreticko-analytických oblastí a rovněž otevírá možnost pro jejich modifikaci ve vztahu k logice prováděné analýzy (viz např.: Chrz, 2007, Chrz et al., in press). Tento modifikační aspekt je využit skrze kategorii narativní konstrukce Hodnoty a přesvědčení (viz Chrz, 2004, 2007; Daněčková, 2004).

Jedním z tvrzení o kategorii Hodnot a přesvědčení je, že se jedná o organizovaný systém idejí či názorů, které se vztahují k lidskému životu a okolnímu světu (Daněčková, 2004). Vlastně již samotné vyprávění příběhu je jakýsi „automatický“ způsob hodnotového nebo normativního aspektu života, z tohoto hlediska je oblast hodnot a přesvědčení vůči narativní konstrukci považována za inherentní – doslova „ztělesněnou“ v konstrukci vyprávění (Chrz, 2004). Bližší připodobnění je možné spatřit v pojmech jako „životní filozofie“, „světonázor“ nebo „krédo“. Důležitým prvkem je problém, jako nějaká nesnáz, vůči které se pak hodnoty, odůvodnění nebo úvahy vztahují (viz Chrz, 2004). V tomto směru je vhodné uvést dva postřehy. První zohledňuje uvážení toho, že hodnoty a přesvědčení jsou považovány za jeden z aspektů sebeobrazů, tedy kategorie, jejímž úkolem je „syntetizovat“ (viz Chrz, 2007) a tím „vypovídat“ o jedincově celku. Druhý postřeh se týká tzv. „osvojené narativní konvence“. Narativní konvenci je možné si představit ve smyslu „morality“ – poučení, které má z příběhu vyplývat (viz Chrz, Čermák, 2015).

V praktickém měřítku, tedy při práci s touto kategorií v rámci příběhů Kryštofa a Kamily bylo postupováno následovně:

- Oba přeepsané rozhovory byly vytisknuty a bylo s nimi nakládáno stylem tzv. „tužka a papír“. První čtení mělo hrubější obrysy, kdy byly v textu různě vyznačovány oblasti rozhovoru, kde se vyskytovalo „myslím si“; „mým názorem je“; „řekl bych, že“; „stojím si za“ tj. projevení jakéhokoliv tvrzení, pravidla, moudra, „zákonu“ či „víry“. Každý rozhovor byl analyzován jednotlivě, tj. výsledkem této části bylo vyznačení jednotlivých „hodnotových“ oblastí v každém rozhovoru zvlášť.
- Ve druhém čtení bylo s rozhovory pracováno více kategoricky (a také za pomoci textového editoru). Jednotlivé vyznačené pasáže textu byly z textu vyjmuty, opatřeny komentářem vystihující jeho charakteristiku a označením, z jaké části

rozhovoru text pochází¹⁶ (uvedeno v závorce za textem v pořadí: jméno první/druhý rozhovor : stránka : odstavec). Již automaticky během této práce s textem se začaly rýsovat jednotlivé tematicko-hodnotové oblasti, kam by různé výroky mohly spadat.

- Ve třetí fázi bylo jednotlivými kategorickými oblastmi prostupováno a bylo dohlíženo na to, aby výroky uvedené v kategorii naplňovaly svým obsahem význam dané kategorie. Docházelo k různým re-kategorizacím a přeléváním jednotlivých výroků. Kategorie z rozhovoru v roce 2012 se nepřenášely do 2015. Kategorie a konkrétní označení pasáží textu byly často označovány za pomoci tzv. in vivo kódů (viz např.: Strauss, Corbinová, 1999; Švaříček, Šed'ová, 2007).
- Ve čtvrté fázi byly takto redukované rozhovory opět vytisknuty a jednotlivé citace z rozhovorů doslova přikládány vedle sebe. Při procesu „přikládání“ byly také na samostatný papír dělány poznámky k celému procesu. Ty také sloužily k sestavení výsledné podoby analytického textu. Myšlenková náplň této práce by se dala shrnout označením: položení „otázek“ respondentem a hledání „odpovědí“ na tyto otázky opět skrze respondenta.

Obecně pak v práci s touto kategorií spatřuje autor výzkumu dispozici pro nalezení „logiky analýzy“, otevření jedné z cest k narativně-komparačnímu přístupu a především pak k „nesoudícím“ odpovědím pokud se ptáme po tom, co lze vyčíst z příběhů od jednoho člověka v různých časových obdobích.

5.6. Etická reflexe výzkumu

Při závěrečném publikování práce a během tvorby transkriptů došlo ke změně jmen, názvů měst a dalších identifikačních znaků, tak aby nenarušovaly autentičnost sdělení a zároveň neohrožovaly anonymitu respondenta. Všem respondentům bylo také nabídnuto, ať se v případě jakýchkoliv nepříjemných a jinak nežádoucích stavů neváhají obrátit na výzkumníka.

¹⁶ Jednotlivé archy s rozhovory jsou dostupné u autora práce, součástí přílohy jsou výsledky třetí fáze práce s rozhovory. Ty nejsou tak obsáhlé a zároveň jsou dobře vypovídající o jednotlivých tématech nejen napříč roky, ale také jednotlivými rozhovory.

Účastníkům výzkumu, až na drobné občerstvení, nebyla přislíbena žádná forma finanční kompenzace a ani jimi nebyla v průběhu jednotlivých setkání vyžadována. Autor práce tento fakt „nestanovování si odměny“ považuje za zásadní především vzhledem k „oprávněnosti“ motivace, potřeby a chuti respondenta sdělit svůj příběh.

6. Analytická práce s příběhy

Seznámení s celou analýzou příběhů je strukturováno nejdříve stručným seznámením s každým z respondentů. Dále je v rámci přehlednění, utřídění a utvoření obrazu o každém z respondentů utvořen výčet biografických událostí. Následuje podrobně rozpracovaná analýza skrze kategorii hodnot a přesvědčení. V poslední kapitole této části dochází k zhodnocení cílů práce a jakési souhrnné interpretaci skrze konstrukci hodnotového řádu. Ten je dále zasazen do kontextu vybraných teoretických konceptů (viz dále).

6.1. Kryštof

6.1.1. Seznámení s Kryštofem

Kryštof se narodil v roce 1983 ve městě, které má rozmezí deset až dvacet tisíc obyvatel. Do doby našeho druhého setkání v něm stále žil, během života se však často pohyboval všude po České republice. Nejvyšší dosažené vzdělání je základní, ale studoval několik středních škol. Během roku 2013 se autorovi výzkumu ozval prostřednictvím sociální sítě a sdělil mu, že mu zemřela matka. Během následujících let se však ohledně této situace neozval a tuto událost v samotném rozhovoru (2015) zmiňoval minimálně. Navázání kontaktu proběhlo bez výraznějších komplikací a průtahů, jedná se o jeden z nejrychleji dojednaných rozhovorů.

Celková časová dotace rozhovorů (2012 i 2015) je necelé čtyři hodiny. Při druhém rozhovoru byl Kryštof hodně aktivní, téměř nečekal na počáteční výzkumníkově uvedení rozhovoru a začal ihned vyprávět. Během rozhovoru se nebál dělat vtipy, různě s výzkumníkem polemizoval, oslovoval ho, že „je dobrej“ a dával mu rady, jak pracovat s uživateli tvrdých drog. Byl však velmi otevřený a autentický, což dokazuje jeho apelování na to, aby rozhovor nebyl anonymizovaný, že se za vše sdělené nestydí. V jednu chvíli dokonce vytrhl stránky ze svého deníku a věnoval je výzkumníkovi. Toho

výzkumník využil k utvoření závazku, že mu je vrátí, až mu bude Kryštof předávat¹⁷ dokreslenou křivku posledních let.

První užití pervitinu datuje někdy kolem dvacátého roku života. Nejintenzivnější období probíhalo mezi dvacátým a třídvacátým rokem. Pervitin však různých intenzitách užíval i v následujících letech. Několikrát zkusil i intravenózní aplikaci, ale po celou svou kariéru dával přednost šňupání a bylo tomu tak i při jeho maximálních dávkách (2–3 gramy denně). Při rozhovoru (2015) uvedl, že denně kouří, alkohol v různé míře pije 2x-3x do týdne, jednou do týdne si zakouří marihuanu a užije pervitin.

Z orientačního dotazníku mapující jeho situaci od posledního setkání uvádí, že je více spokojený, než nespokojený; užívá bezpečně, případně se snaží o kontrolované užívání; ve vztahu k rodičům uvádí více dobrý než špatný vztah; v jeho vztazích převažují lidé, kteří spíše neužívají návykové látky; má dlouhodobý vztah s partnerkou; je nezaměstnaný; zajímá se a pečuje o svůj zevnějšek.

6.1.2. Výčet vybraných sousledných biografických událostí

Výčet vybraných sousledných biografických událostí	
Časové období	Stručný popis + citace pasáží z rozhovoru.
1982	Ročník narození. Přesto, že instrukce ke všem vyprávění nezahrnovala „mluvení o svojí rodině“, většinou jí respondenti nějakým způsobem zmínily. Kryštof se však v tomto směru nijak výrazněji či podrobněji nezmínil. <i>„Jsem měl život jako takovej klasickej puberták a pak dlouho, dlouho nic vlastně.[dlouho, myšleno jako užívání NL]“</i>
2002 „Počátek“	Během rozhovoru se zpětně vyjadřuje k samotnému počátečnímu kontextu užívání drog. Přesto, že na několika místech uvádí, že je za zkušenost rád, místy zase uvádí, že nikoliv. Z tohoto hlediska hodnotí i počátek, téměř nového života, který, zdá se, započal díky „nevědomosti“. <i>„Nebylo mi patnáct, víš co, jakože v tom věku, kolem toho patnáctýho roku, tak jako že ty, ty mladiství rádi experimentujou a takovýhle. Já myslím, že ve dvaceti jsem měl už dost svého rozumu na to, kdybych věděl.“</i>
2002 „Experiment“	Počátky užívání pervitinu. Víkendové užívání, cca 0,5g. Zmiňuje, že již po nějakých dvou měsících byl na pervitinu „závislý“. První setkání

¹⁷ Kryštof totiž během jejího kreslení odmítl pokračovat dál, že na to potřebuje více času, a že ji dodá při dalším setkání. Bohužel k dalšímu setkání nedošlo. Autor výzkumu stránky jeho deníku stále má a plánuje svůj slib dodržet hned, jak to bude umožněno.

	s pervitinem mu zprostředkoval kamarád, když byli opilí. Bylo mu 20 let. <i>„To už jsem byl závislej, no... To říkám to bylo asi po těch dvou měsících, už jsem byl na tom závislej. A to byly dávky, to byly dávky, zhruba já nevím – za dvě-stě.“</i>
2002 „Závislost“	Počátky veškerého užívání pervitinu, opětovné sehnání od kamaráda, k víkendovým mejdanům se kromě alkoholu připojuje i pervitin. <i>„To bylo výborný, vůbec nám, nikoho, nikoho nezajímalo, co bude po tom. Teď to je supr, nikoho nezajímalo, co potom bude jako, co se stane, že se to zhorší – a zhoršilo se.“</i>
2002 – 2005 „Obchod“	Našel způsob, jak si obstarat více pervitinu a začít ho prodávat, obstarávat si léky. Zároveň tím mít peníze pro sebe. Obchodu ve vyprávění věnuje hodně prostoru, jde vlastně ruku v ruce s jeho největší epizodou užívání drog. Navíc byl v těchto kruzích jeden z mála spolehlivých a rostl v hierarchii. <i>„Proto už jsem na to neměl tak jsem začal si prostě jakoby shánět pervitin a tam jsem se dostal do kolotoče opravdu do kolotoče /// to už se dostáváme někam, kam tady jako opravdu to byla chyba jako, se přiblížit k tomu, k tý jako když to řeknu jako podsvětí.“</i>
2002 – 2005 „Kolotoč“	Období brání dokresluje na „křivce užívání“ smutným smajlíkem, ale v rozhovoru o tom mluví jako o období, kdy vše měl a byl „v pohodě“. Jeho denní dávka se šplhala ke 2 – 3 gramům denně. <i>„Ničilo mě to, tak ale člověk si to ani neuvědomoval, protože byl v jednom kuse, v jednom kolotoči jako. Měl jsem k tomu přístup, měl jsem toho strašně moc.“</i>
2005 „Zkrat“	Období užívání drog označuje za to, že si to užíval, prodával, měl peníze, jistou prestiž, přítelkyni, měl vlastní byt, automobil. V automobilu se odehrála i důležitá chvíle v jeho životě, která ho vedla k tomu, že s tím „seknul“, už toho měl dost. <i>„Jsem jel se svojí přítelkyní a strhnul jsem volant do proti směru a chtěl jsem se asi jako zabít nebo nevím,. Vjel jsem to protisměru a nějak asi nevím, to bylo úplně-nevím. To bylo hodně takovej zkrat no.“</i>
2005 „Uvědomění“	Z hodiny na hodinu, z minuty na minutu ukončil své působení v drogovém světě a přišlo odtazení „pervitinové záclony“. Přišla bolest fyzická, téměř abstinčních symptomů a psychická – deprese a výčitky svědomí. <i>„Jako zničení vztahů s rodinou a vůbec pak ničení těch ostatních lidí okolo a zjištění, žeš to dělal vlastně jenom kvůli penězům, který ti ve finále byly stejně už k ničemu.“</i>
2005 „Očista“	Prošel si 4 měsíčním obdobím, kdy nebral dogy a dostával se do stavů, kdy byl „mimo“. Důležitost v ohledu k užívání je ta, že nikdy jindy kromě těchto měsíců drogy neužíval, že jinak neustále NL užívá. <i>„Jsem fakt brečel v koutku a houpal jsem se, přísahám. Neuvědomal jsem si to a takhle jsem se třeba houpal a brečel jsem prostě. Takže prostě jsem byl úplně mimo, psychicky jsem se zhroutil.“</i>

2005 „Novost“	Chtěl začít nový život. V tomto období mu také velice pomohla kamarádka Jana. V hlavě měl utkvělé, že zde chce po sobě něco zanechat. S Janou se nakonec stali partneři a počali spolu syna. Uvádí, že si zpětně uvědomuje, že měli zůstat miň než partneři. <i>„Moje myšlení bylo prostě tady po sobě něco zanechat, tak jsem teda zanechal, tak se narodil syn no jako. Ale dopadlo to teda úplně jinak, než jsem čekal.“</i>
2005 „Selhání“	Přiznává, že byl velmi naivní, že si myslel, že vše půjde daleko jednodušeji. Mluví o tom také tak, že se v sobě „hodně spletl“. Jana otěhotněla a on po 4 měsících „čistoty“ začal opět užívat. Sice ne tolik jako dřív, ale dost na to, aby Janě neposkytl tolik, kolik by mohl a měl. <i>„To bylo moje osobní selhání, jako co se týká, co se týká jako – to už není jako, jako perník v tom hraje roli, ale spíš jako to, to spíš jako osobní selhání jako chlapa.“</i>
2006 „Syn“	Uvádí, že kdyby partnerka otěhotněla třeba o rok později, že by mohlo být všechno jinak, že takhle se to seběhlo moc rychle. <i>„Jsem jakoby ztratil takovou tu jako návaznost, nebo kontakt s tím synem, pak už to bylo hodně blbý no. Za tohle to nenávidím perník, za tohle to fakt perník nenávidím, jako upřímně na rovinu. Je to sporný dost, taky, že říkám na jednu stranu, že ničeho nelituju, ale prostě jsou fakt možná nějaký takový ty dírky nebo takový ty momenty, kde opravdu ten svůj život, kterej jsem vedl, tak se za to nenávidím.“</i>
2006 – 2009 „Vyrovnaní“	Vyrovnavání se se vším, čím si Kryštof prošel, trvalo nějaké tři roky, mluví zde také o „asociálnosti“. Jedná se vlastně o poměrně dlouhý, ale zdá se, že poměrně poctivý proces sociální adaptace. Narovnal i vztah s Janou co se týče výchovy syna. <i>„Jsem se ještě chvíli trápil se svojí ubohostí a závislostí a pak jsem se začal soustřeďovat na ten další život. /// Jako, že jsem byl jako hodně mimo takovou tu realitu, dnešního nebo všedního dne. /// Takže s tím jsem se vyrovnával hodně dlouho jo. Ta konzumace tam byla furt jako, budeme brát, že prostě pořád, do dneška.“</i>
2009 „Závislost?“	Mluví o závislosti ve vztahu k užívání pervitinu, ale za účelem stanovování si cílů, malých, realizovatelných, které mohl splnit. <i>„Dobře, když už teda jsem, jako byl nebo jsem závislej, tak toho využiju. Využil jsem to ve svůj vlastní prospěch. /// Prostě dal jsem si, popřemýšlel nad sebou a něco třeba do, nevím, do měsíce třeba, nebo – jsem postoupil dál. /// Takhle já to dělám. Celou dobu od těch dejme tomu tři a dvaceti, nebo když to řeknu, tak od té doby se posouvám takhle pomalu.“</i>
2011 „Odjezd“	Odjezd pryč z města, život, práce jinde, poznat nové lidi. Jedná se vlastně o jakýsi výsledek celých 3 let přemýšlení o sobě. <i>„Proto jsem odjel, to všechno už bylo natažený, naplánovaný dopředu, jenom jsem prostě nevěděl jak to přesně skloubit dohromady. Ve finále to bylo jednoduchý, že jsem se prostě jednoho dne rozhodl – jedu pryč, seru tady na to, sbalil jsem se a odjel jsem.“</i>

2011/2012 „Návrat“	Vrátil se zpět, protože se dostal do problémů, ale nemohly za něj drogy, nýbrž vztahy s partnerkami. Bojí se, aby to nebyl krok zpět, ale vypráví odhodlaně o tom, že je třeba jít dál dopředu. <i>„Ten rok mě tam změnil, hodně jo. Tady jde spíš o to, že jako když to vezmu nazpátek, ted'ko tak já se směju. Uvnitř se jim směju... jako těm lidem tady jak jsou prostě chudáci, jak jsou prostě, že maj ten koloběh jako těch drog, furt je to tady stejný. /// Vím, že se to nezmění, protože tohle to by bylo k ničemu ten rok a já nebudu dělat krok nazpátek, to jsem se naučil už na začátku, že nebudu dělat krok nazpátek, nikdy. Musíš jít furt rovně, furt dopředu.“</i>
2012 „Cílostart“	Nový start nebo cíl, jak označuje tuto chvíli, je spojen s tím začít vést kvalitní život. To se pojí i se stanovením si cíle, že do 35ti let přestane užívat NL. Krátce a s jistou mírou nadsázky se také zmiňujeme o tom, že se za ním za tři roky zastavím a zjistím jak na tom je. <i>„Je to úplně k ničemu to brát, začínat s tím, žít prostě normální život, ve společnosti s přáteli s rodinou a budovat nějakou kariéru svojí jako životní cíl mít, musíš mít životní cíl, nebo nějaký cíl si stanovit a k tomu ti nic nepomůže než ty sám.“</i>
2012, duben „Rozhovor“	Rozhovor se mnou, během něj se zmiňuje o tom, že využívá pervitin jako „komunikační prostředek“ se sebou samým. Mluví o dvou hlasech v sobě a o tom, že se s nimi musí nějak dohodnout. <i>„Ten jeden je skutečnej co jsem já a ten hodnej je, si myslím, co jsem byl kdysi, před těma devíti lety dejme tomu desíti, jo nebo devět nebo osm a co jsem byl ještě mladší. Ten tam je a je utiskovanej, ale dostává sílu jako a tam ten, ten zlej slábně, no. Ten je takovej satan.“</i>
2012 květen – srpem	Pokusy o kontaktování, však neúspěšné.
2013 září	Úmrtí matky.
2014 leden	Domlouvání setkání, ale nakonec neúspěšně.
2015 léto	Úspěšné opětovné setkání, sdělení účelu a mapování jeho zájmu o případný další rozhovor se mnou – souhlasí.
2015 září	Rozhovor se mnou.
2015 podzim	Neúspěšné pokusy o zpětné kontaktování, ani skrze mobilní telefon či snahu kontaktování v místě ubytovny.
2016 jaro	Několik krátkých zpráv na sociální síti. Na žádost o setkání nereagoval.

6.1.3. Hodnoty a přesvědčení ve vzájemném dialogu – Kryštof

Kryštof během rozhovoru „nahlásil“ několik změn oproti minulému setkání. Těmto explicitně vyřknutým změnám podléhají především tři oblasti – nechtění se zbavit závislosti (oproti tomu, že v roce 2012 chtěl), stavění do popředí ostatních lidí a nemyšlení jen na sebe (oproti sobeckosti v roce 2012) a nakonec oblast agresivity a toho, že je více

„zlý“. U agresivity byla tato změna místy přikládána tomu, že Kryštofovi umřela matka, uvedl však, že se na to nechce vymlouvat a v žádné jiné pasáži této „výmluvy“ či jiného „postavení“ smrti matky k prožívanému životu nevyužil. Do popředí je vsazeno tvrzení, že zvýšená agresivita je výsledkem dalšího, tříletého užívání pervitinu. Ve vynechaném – partnerském či vztahovém kontextu se dá mluvit také o nenaplnění, své pozice, své role to ať skrze závislost, skrze sebe sama či jakýsi „věčný problém“, obtisknutý v jeho minulosti.

NENAPLNĚNÍ ROLE	
2012 DUBEN	2015 ZÁŘÍ
<i>To že jsem prostě si dal jako, spíš tam bylo, že jsem nemohl, nemohl jsem jí dát takovou podporu. / To tak je, že chlap je tak, že by měl podporovat tu rodinu a tajto všechno a to se minulo účinkem. / Chodil jsem normálně i do práce, ale prostě věnoval jsem se sobě, prostě svoji závislosti (Kryštof 1:16,17:216, 218, 220).</i> <i>Perník v tom hraje roli, ale spíš jako osobní selhání jako chlapa. Mělo to na to nějakýj vliv, to určitě, ale nemůžu se z toho omlouvat prostě (Kryštof 1:19:254).</i>	<i>To je můj věčný problém, že prostě já, když si prostě dám hodně nebo když si dávám dost, tak jsem zlej někdy, což jako – to je změna, to je změna! (Kryštof 2:2:13).</i> <i>Já jsem nikdy na ženskou nesáhnul. Já zahodím její telefon, nebo sobě telefon, udělám nějakou škodu, rozmlátím vitrínu nebo něco, ale nikdy ne tohle. Takže já si myslím, že tohle to je výsledek dalšího, vlastně tříletýho pokračování v tomhle tom (Kryštof 2:2:23).</i>

Udává, že svůj vývoj od našeho posledního setkání nemůže hodnotit jako k „dobru směřující“ či jako vývoj, který mu nějak pomohl. Toto tvrzení či jakési zpytování je v průběhu vyprávění postupně rozpouštěno ve světle nových výroků o to, že ho pervitin stále „baví“. *Bavení* je zde napříč časem posunuto významem – od, bavit se s lidmi a nezábavě k bavení se jako užívání si pervitinových stavů.

BAVIT SE	
2012 DUBEN	2015 ZÁŘÍ
<i>U toho se nesměješ, to je hrozná nevýhoda. Můj poznatek – u toho se nesměješ, u toho jenom mluvíš, jenom se u toho bavíš. Není to, spousta lidí si myslí, že to je jako zábavná jako droga–není. Je to jenom prostě o tom, že navazuješ komunikaci s těma lidma (Kryštof 1:1:8).</i>	<i>Já se na tom opravdu bavím. Hele já se do dneška, do teďka já to beru, protože se na tom opravdu bavím a pořád stejně (Kryštof 2:13:163).</i>

Situace ohledně jistého zlepšení užívání pervitinu je reflektována i v dalších částech – např. při rozpravě o nepříjemných stavech, slyšínách, které dříve Kryštof míval, ale v poslední době ustaly. Ustaly především na základě toho, že si uvědomil, že jsou jen v hlavě a v tomto ohledu se vyjadřuje tak, že „je to lepší než bylo“. V roce 2012 vzhledem ke svému zdravotnímu stavu zmiňuje obavy ze selhání orgánů a ničení těla pervitinem. I zde je zaregistrovaný jistý posun od „nechci, aby mi selhaly orgány“ k tvrzení, že „až mi začnou selhávat, přestanu“.

OBAVY	
2012 DUBEN	2015 ZÁŘÍ
<i>Protože se bojím, abych neležel někde jako chcípák na posteli a nečekal na smrt, toho se bojím, viš, aby mi neselhali třeba nějaký dva důležité orgány a nebyl připojen na přístrojích a dýchalo to za mě (Kryštof 1:25:330).</i>	<i>...že by mě to zabíjelo, tak já bych udělal všechno proto, abych to nebral. Úplně bych se dostal do prdele a šel bych do piči někam. Žil bych úplně jinej život. Jenom kvůli tomu, že prostě třeba mám toho kluka. Tak jenom kvůli tomu abych přežil, kdyby mi jako šlo jako opravdu o život (Kryštof 2:12:145).</i>

Zmiňuje zde kluka – svého syna, kterého zplodil se svou partnerkou v období, kdy Kryštof přestal poprvé s pervitinem a ona mu v této situaci pomáhala. Není to jediná zmínka o synovi jako někom, o koho by se měl více starat, více ho vidat a obecně se kvůli němu „snažit“. V roce 2012 uvádí, že nelituje období užívání pervitinu, že nelituje toho, že má syna a dává jasný signál, že „nenávidí pervitin“ za to, že ho od syna odloučil. S odstupem tří let se proměnila i tato situace, kdy Kryštof finančně zajistil synovi budoucnost, ale po vztahové stránce a po stránce výchovy přenechal místo současnému partnerovi matky.

SYN	
2012 DUBEN	2015 ZÁŘÍ
<i>Nelituju, že mám syna, ale prostě mohlo to počkat, třeba ten rok a mohlo to dopadnout všechno jinak (Kryštof 1:17:222).</i>	<i>Tak jsem měl ještě pět let výčitky z toho, že prostě vedu život na hovno, protože kašlu na svého syna. Ale to je součást toho života, patří to k tomu užívání, myslím si, že jako jo (Kryštof 2:4:53).</i>
<i>Pak jsem jakoby ztratil takovou tu jako návaznost, jako nit, nebo kontakt s tím synem, pak už to bylo hodně blbý. Za tohle to nenávidím perník, za tohle to fakt perník nenávidím. Je to sporný dost, že říkám na</i>	<i>Spokojenej nejsem pořád, ale pořád jsem víc spokojenej, než jsem byl před tím. Že jsem mu zajistil školu, co se týká matky</i>

<i>jednu stranu, že ničeho nelituju, ale prostě jsou fakt možná nějaký takový ty dírky nebo takový ty momenty, kde opravdu ten svůj život, kterej jsem vedl, tak se za to nenávidím (Kryštof 1:19:250).</i>	<i>mého syna, ta mu zajistila tátu – dobrýho, zázemí rodinný. To zajistila ona a já jsem zajistil peníze pro to, aby měl na školu (Kryštof 2:5:59).</i>

V příběhu se syn zdá jako nejvýraznější vztahová osoba, tj. na koho myslet, když ne na sebe. Napříč Kryštofem vyprávěnými příběhy jsou zmíněny důležitosti vztahů jak s matkou dítěte, tak se současnou partnerkou. V otázce důležitosti těchto vztahů však syn naplňuje to, že je o něm hovořeno k minulosti, současnosti a případné budoucnosti, kdežto vztahy partnerské jsou v případě matky dítěte vztaženy k minulosti a současné přítelkyně k budoucnosti. Obraz syna může být v Kryštofových příbězích veden otázkami, zda pro něj znamená ztracenou vizi či „maják záchrany“. Svoji situaci (nejen) k nejbližším osobám ve svém životě vnímá jako zlepšující se a posouvající se od sobeckosti k stavění ostatních na první místo.

SOBECKOST	
2012 DUBEN	2015 ZÁŘÍ
<i>Mě mrzelo hlavně to, že jsem byl sobeckej a musel jsem, jako myslel jsem teď kon už jen na sebe, že na tu bývalou přítelkyni [uživatelku, ne matku] jsem už vůbec nemyslel. Do teďka mě to teda mrzí, ale nedalo se nic dělat. Jak se říká, ve dvou se to lépe táhne, ale jako určitý věci, jakože žijete spořádaněj život. Ale když je to opak, tak to takhle nefunguje. Pak už jenom táhneš - každej sám ze sebe musí táhnout (Kryštof 1:15:190).</i>	<i>Vážil jsme si jenom sám sebe před třema rokama, nebo nějak dýl před tím, jsem byl jenom sobeckej a vážil jsem si jenom sám sebe. Jenom na sebe sem jel (Kryštof 2:16:211,213). <i>Se snažím jako, brát rodinu a nejbližší na prvním místě. Respektovat je, udělat pro ně co nejvíc a pak teprve jsem já a pak jako ostatní jako (Kryštof 2:17:215).</i></i>

Stavět na první místo ostatní a ne svoji „sobekost“ je v Kryštofově vyprávění patrné v různých konstelacích. Nejvíce se toto „stavění“ přibližuje představám a vizím o novém životě, které anticipuje Kryštof v roce 2012. V roce 2015 je „rodinné žití“ v průběhu rozhovoru vystavěno více do vztahu s neutuchajícím zájmem užívat pervitin, resp. hledáním způsobu jak lze zkombinovat užívání pervitinu a rodinný život.

VICE NOVÝCH ŽIVOTŮ	
2012 DUBEN	2015 ZÁŘÍ
<i>Já bych chtěl žít úplně normální život. To že bereš, tak to snižuje kvalitu života. / Prostě na tom není kvalitní život, to je jediný co ztrácíš, kvalitu života. To znamená, myslím tím jako rodinu, bydlení, práce, přátele, všechno tohle to (Kryštof 1:25:340).</i>	<i>Jestli bych to s rodinou zvládnul – já si myslím, že by to šlo, ale na to ti odpovědět nemůžu jako stoprocentní jistotou. Takže za tím si stojím, že člověk, když bude chtít tak to zvládne na těch drogách (Kryštof 2:9:113).</i>
<i>Nemá význam brát, jako žádný drogy a je jedno, jestli to je perník, kokain, heroin, tráva, všeobecně (Kryštof 1:26:342).</i>	<i>Myslím, k tomuhle opravdu spěju, že stejně si dám, ale tak aby to nemělo vliv na můj život a na život rodiny (Kryštof 2:6:79).</i>
<i>Mým cílem jako je vést opravdu kvalitní život, normálně dobře život prostě a já vím, že to zvládnou (Kryštof 1:26:346).</i>	<i>Já se tohohle bojím, že prostě pak akorát budu – co budu? Prostě obyčejnej člověk, kterej prostě já být nechci (Kryštof 2:1:9).</i>
<i>Zhoršuje to kvalitu toho života. Nebrat drogy protože to prostě nikam nevede, to je jako můj osobní názor (Kryštof 1:25:342).</i>	<i>Neříkám, že nejsou žádný výčitky, to samozřejmě je, ale nemám problém. Já se vyrovnávám se svým životem celkem dobře (Kryštof 2:22:302).</i>
<i>To úplně jako můžu s klidem říct, že prostě tak to nejde (smích) tak to nejde, na drogách to prostě nejde žít (Kryštof 1:26:350).</i>	<i>Že bych pořád zůstal pořád na tý stejný hodnotě, ale nepřestal bych s tím a za tím si stojím, že zatím nepřestanu (Kryštof 2:9:111).</i>

Jsou spatřovány dvě různé kvality či významnosti. V té první, z roku 2012, je spatřováno plánování a ujišťování, že s drogami nelze vést kvalitní život, že s nimi nelze žít a jsou vyřknuty jasné až úderné formulace, které vedou k předjímání a víře v následující „obyčejný život bez drog“. Z výroků v roce 2015 je mnohem více patrné prorůstání tendence ponechat si užívání pervitinu i nadále, což je podpořeno silnými tvrzeními „nepřestanu“. Cílová podoba dalšího žití tak nabyla nové náplně a z odhodlanosti dosáhnout „kvalitního života“ se stala „obava obyčejnosti“. Každopádně Kryštofova cílevědomost dosáhnout jednoho či druhého způsobu žití se zdá být v téměř identickém gardu.

Předjímání o následujícím životě se svým obsahem a intencemi místy překrývá či přímo interaguje s plánem „dostávání se z pervitinu“. Zde je zřetelnější rozkol mezi jednotlivě nastavenými hodnotami a západem pro přestání a to především myšlenkovým postupem v rozhovoru z roku 2015.

DOSTÁVÁNÍ SE Z PERVITINU	
2012 DUBEN	2015 ZÁŘÍ
<i>Se z toho opravdu dostanu, ale bude to trvat, je to dlouho. Počítám, že ještě pět let aspoň (Kryštof 1:21:280).</i> <i>Musím tohle to už opravdu ukončit, to co dělám. Ale nemůžu to ukončit násilně, protože to nejde, mě to nejde (Kryštof 1:21:282).</i> <i>Nechalo by to na mě nějaký následky, myslím, si, že jo, že už je to dlouhá doba, takže já musím opravdu pomalu. A ne jen že snižuješ jako dávku / Ale musíš spíš jakoby to mít srovnaný v tý hlavě, nesmíš na ten mozek jakoby vytvářet velkej nápor, psychicky (Kryštof 1:21:286).</i> <i>Ted'ko už je poslední fáze, teda kdy už bych opravdu měl, jako dejme tomu, kdybych to zvládnul do dvou, třech let bylo by to pěkný, ale jako dal jsem si hranici do těch pět a třiceti (Kryštof 1:21:288).</i>	<i>Ano, pořád to zůstává tady to, do těch pět a třiceti a vypadá to, že jo (Kryštof 2:6:71).</i> <i>Chtěl bych se nejspíš úplně zbavit těch drog, ale po těch třech letech, to ti řeknu normálně, myslím si, že se jich zbavím, ale nechci, aby to mělo vliv na můj život (Kryštof 2:6:77).</i> <i>Ty co se z toho dostanou svojí pomocí, díky své silný pevný vůli, tak teda to jím závidím. Ty co s doktorem, tak samozřejmě taky, ale... z toho vyplývá, že vůbec nemám zájem se z toho dostat, zatím (Kryštof 2:18:233).</i> <i>Já jsem asi divnej. Já jsem asi jako nějakéj jinej, speciální případ nebo co, ale prostě ani nechci, vážně nechci (Kryštof 2:18:235).</i> <i>Já opravdu jsem závislej na drogách, opravdu jsem, ale nemám tu potřebu, nechci se toho zbavit, nechci (Kryštof 2:18:237).</i>

Obavy z neblahých následků při „okamžitém“ přestání užívání pervitinu Kryštof reflektuje v roce 2012. Skrze jeho slova téměř promlouvá jakási laicky ordinovaná substituce s plánovaným postupným snižováním užívané látky a nevytváření „velkého psychického náporu“. V roce 2015, když byl Kryštof postaven před otázku, jak se plní jeho vize („do 35ti let přestanu“), stvrdil a v následujícím průběhu rozhovoru z části zpochybnil zájem o danou realizaci. Omlouvající argumenty se však nedostavily a na místo toho Kryštof vykreslil svoje přesvědčení jako „vážně nechci“. Náznaky existenciálně-intrapsychické povahy odkazující k otázce, proč tomu tak je, či snad přímo odpovídající na tuto otázku nalézáme v několika zkušenostech z Kryštofovy minulosti. Jedním z náznaků je období 4 měsíců abstinence.

4 MĚSÍCE	
2012 DUBEN	2015 ZÁŘÍ
<i>Takže prostě jsem byl úplně mimo, psychicky jsem se zhroutil, to můžu to tak nazvat, určitě to tak je, že jsem se psychicky zhroutil a třeba jsem vydržel čtyři hodiny brečet. / Ale za to jsem rád tady za to. A pak jsem jako teda jo nevydržel po několika měsících a musel jsem si dát a – čtyři měsíce to byly (Kryštof 1:16:206,208).</i>	<i>Já si myslím, že to musí být daleko složitější, když to úplně přestaneš, tak to musí být daleko náročnější na psychiku a na ty emoce a na tyhle všechny věci než když to průběžně bereš (Kryštof 2:17:225).</i> <i>Já sem to vydržel asi čtyři měsíce a (prdne pusou) ale byl to var, to vopravdu prostě – nic příjemného (Kryštof 2:18:231).</i>

Toto období se vztahuje ke chvíli krátce po psychickém kolapsu z užívání pervitinu, kdy chtěl spáchat sebevraždu, resp. v poblouznění strhl volant automobilu ze silnice. V roce 2012 mluví o těchto 4 měsících jako o trpkém období s dovětkem, že je za něj rád. Jednalo se v jeho drogové kariéře o jediné delší období, kdy zcela abstinoval od drog. V roce 2015 se k němu vrací spíše z perspektivy, že na základě této epizody se nehodlá užívání pervitinu vzdát, není zde ani reflektována tehdejší pomoc matky dítěte. Je otázkou co dané „emoce“ představují, je otázkou co vše v Kryštofově příběhu pervitinu přikrývá, je otázkou, zda to ví Kryštof sám. Z hlediska prováděné analýzy můžeme spatřit alespoň částečnou (nebo úplnou?) odpověď týkající se jisté sebezáchovy či sebe-udržitelnosti.

SEBE-UDRŽITELNOST	
2012 DUBEN	2015 ZÁŘÍ
<i>Ty seš nejdůležitější součástí sama sebe, nic jiného, nějaký stimulanty, nějaký náhražky dobrého světa nebo lepšího života nebo vůbec ne, to neexistuje. Musíš jenom chtít sám, sám za sebe (Kryštof 1:27:358).</i>	<i>Kdybych měl přestat brát perník, tak prostě už bych se nepoznával, už bych to nebyl já (Kryštof 2:1:9).</i>

Tato sebe-udržitelnost je Kryštofem v roce 2012 pojata jako odmítání „stimulantů“, jako cesty k lepšímu životu a vůbec vyzdvižení důležitosti svojí osoby. Po letech se však pervitin vkořenil do Kryštofova způsobu bytí a existence a jakoby pervitin nahrazoval jeho „pravé já“ či „ne-pervitinové já“. Tento boj Kryštof vyjádřil v roce 2012 jako nutnost bojovat se „satanem“, který utiskuje jeho pravé já. V roce 2015 mluví o této „pohádce“ jako o strašidelné, tj. strašidelné ve smyslu zbavení se užívání pervitinu. Hloubku této

provázanosti a také nesporné významnosti pervitinu pro Kryštofa je možné sledovat jako čím dál tím více intersticiální element.

REJHA	
2012 DUBEN	2015 ZÁŘÍ
<i>Akorát ti to zničí mozek. Nechá to v tobě prostě rejhu, kterou už nikdy, už to nebude tak jako dřív (Kryštof 1:1:8).</i>	<i>Víš co to je nejhorší, že se prostě perník, dostane do tvýho charakteru, do tvý povahy tolik, že prostě to začne bejt součástí tebe samotnýho a když v tom žiješ vopravdu těch třináct let, tak prostě už si na to jako zvykneš jo a prostě tě to tvoří, tu součást tebe (Kryštof 2:1:7).</i>

To, o čem je v roce 2012 hovořeno jako o „ničení mozku“ a způsobení rýhy je dokresleno v roce 2015 jako něco, co Kryštofa nejen „zničilo“, ale také z podstatné části „utvořilo“. Zdá se, jakoby se projevovala jistá forma „vděčnosti pervitinu“ a vděku za to, že Kryštof je teď tím, kým je. Dostáváme se k niterně významné oblasti a tou je vyjádření pozitivní relace užívání pervitinu. Ta je v Kryštofových příbězích poměrně srozumitelně ukotvena jako „prospěšná“ a „dál posouvající“.

POZITIVNÍ RELACE PERVITINU	
2012 DUBEN	2015 ZÁŘÍ
<i>Stanovoval jsem si cíle pod vlivem, což je zajímavý. Ne velký (klepe do stolu), ale prostě třeba jsem si dal dávku osobní, nula-dvojku a popřemejšlel jsem nad sebou. To mi pomáhalo (Kryštof 1:20:266).</i>	<i>Já si myslím, že mě jako hodně otevřel oči ten perník, jako že hodně jsem se naučilo mluvit s lidma, diskutovat, pochopit život, takovej jakej opravdu v reálu je (Kryštof 2:10:125).</i>
<i>Pak jsem začal pomaličku zjišťovat prostě, že prostě jako musím, že prostě pro mě je ten pervitin prostě nedílnou součástí nebo byl nedílnou součástí proto, abych se dostal dál v životě. / Dobře, když už teda jsem, jako byl nebo jsem závislej, tak toho využiju. Využil jsem to ve svůj vlastní prospěch (Kryštof 1:20:268,270).</i>	<i>Když budeš chtít, když budeš respektovat a tolerovat ten perník, tak můžeš ho i využít ve svůj vlastní prospěch, ano. Z mý vlastní zkušenosti ti můžu říct, že to jde (Kryštof 2:11:131).</i>
	<i>Nebude mi říkat nikdo, že to nejde, protože z vlastní zkušenosti já opravdu vím, že to jde. Můžeš toho využít ve vlastní prospěch, můžeš na tom profitovat, ale musíš to furt jako mít hodně dobře na háku. (Kryštof 2:12:149)</i>

Zde je Kryštofem pervitin postaven do pozice „něčeho“ co mu pomohlo zamýšlet se nad sebou, doslova to bylo nedílnou součástí toho, jak se v životě posunout dál. V roce 2015 je k těmto zkušenostem s „posuny prostřednictvím pervitinu“ vyjádřena důvěra, že to je možné. O těchto zkušenostech je pojednáno jako „když budeš chtít“ nebo „můžeš toho využít“ v čemž může být spatřen odklon od toho, že „to dělám“. Výroky z obou let pak shrnuje výrok o „otevírání očí“, které pervitin zapřičiňuje a pochopení života takového, jaký opravdu je. Tuto skutečnost pak Kryštof dokládá pozorováním své přítelkyně, která je „nemocná“ ve smyslu, že se jí špatně rozeznává realita, ale když si dá pervitin, tak z ní je cítit, že vidí těmi správnými okuláry.

To, že si pervitin takto udržuje své výsostné postavení napříč Kryštofovým životem, není dáno „jen“ zmíněnou pozitivní konotací. Užívání pervitinu je v Kryštofově osobním měřítku stále „pod“ přesvědčením o tom, co je největší špatností při užívání drog.

versus HEROIN, versus JEHLA	
2012 DUBEN	2015 ZÁŘÍ
<i>Pak už jenom heroin – jednoduchý. Jak mile si začneš střílet perník, už máš, pokračuješ jenom heroinem, pak už jenom síla vůle, pak už jenom buďto sebevražda nebo selhání orgánů anebo se z toho dostaneš (Kryštof 1:18:240).</i>	<i>Máš perník, pro ty bohatý je kokain a pak vítěznej stupínek je heroin a konec, tam nemáš kam jít. Bud' to jdeš prostě do kytek anebo prostě budeš doživotně brát metadon, prostě nějakou náhražku toho heráku a ty co to nebrali tak dlouho, tak možná, že se z toho někdy dostanou, ale nemyslím si (Kryštof 2:1:1).</i>

V těchto výrocih je zřetelné vymezení se od užívání intravenózním způsobem a od užívání heroínu jako „vítězného stupínku“ v pomyslné drogové kariéře uživatele návykových látek. Mimo toto vymezení se a v podstatě definování své pozice v užívání návykových látek je v různých variacích obsažena víra v „dostání se od drog“. Ta je v roce 2012 projevena skrze možnosti: „síla vůle – sebevražda – selhání orgánů – dostání se z toho“. V roce 2015 je možné zaznamenat jistou obměnu: „jít do kytek – užívat náhražku – nemyslím si, že se lze z toho dostat“. V Kryštofově přesvědčeníh tak jeho styl užívání stále implikuje možnost dostat se ze svého užívání sám.

SÁM	
2012 DUBEN	2015 ZÁŘÍ
<i>Sám, protože víš proč. Protože to je důležitý proto, abys to jako nějak, abys s tím mohl žít dál, víš (Kryštof 1:13,14:164).</i>	<i>Ono je těžký vůbec se dostat ze všeho, i z toho perníku. Cesta ven je prostě taková... je hodně složitá jako (Kryštof 2:1:1).</i>
<i>Ty se musíš sám nad sebou zamyslet a uvědomit si a jako postupovat nějakým, způsobem prostě aby ses z toho dostal ven. Mě to trvalo prostě od těch tři a dvaceti do dneška, do těch třiceti a ještě to nemám za sebou zdaleka (Kryštof 1:21:280).</i>	<i>Je dobrý, kdyby to fungovalo, tak že ty lidi se z toho dostanou sami. Protože když se člověk z toho dostává sám, tak si toho váží víc, než když mu někdo pomůže (Kryštof 2:1:3).</i>

Dostat se z užívání pervitinu svojí vlastní pomocí vnímá Kryštof v roce 2012 jako způsob, jak s touto zkušeností žít dál – přeneseně řečeno, jak ji smysluplně zakomponovat do svého života. Prosazuje nutnost „zamyšlení se nad sebou“ a poukazuje na to, že je v tomto procesu a že mu zabere ještě nějaký čas (viz zmíněné stanovení cíle do 35ti let). V roce 2015 hodnotí tento proces jako „složitý“ a odvolává se na automatismus „kdyby to fungovalo“. Nic to ovšem nemění na jeho přesvědčení o důležitosti dostat se z pervitinu svojí vlastní pomocí. Tato sobě-pomoc je ve vyprávění zajímavě postavena do kontextu léčebných intervencí.

LÉČBA	
2012 DUBEN	2015 ZÁŘÍ
<i>Protože, když půjdeš na tu detoxifikaci, tak ti nepomůže, to je ztracenej čas. Vím to, i mý přátelé, co tam byli, tak všichni se vrátili, všichni se zase k těm drogám vrátili. A řekli, sami uznali, že to je k ničemu (Kryštof 1:13,14:164).</i>	<i>Jsem nad tím zlomil hůl, mě jako nepomůže někdo takovej. Jako pomůže, pomáhá mi to že s tebou takhle jako mluvím, to mi pomáhá určitě hodně jako, hodně na psychice. Kdybych jako já měl si tě najmout, jako docházet za tebou, měli bychom nějakou hodnotu z toho utvořit, tak v mém případě by to nešlo, protože já o to jako ne, že nestojím, ale prostě mi to, je to součástí mě (Kryštof 2:1:7).</i>

Kryštofův postoj k léčbě je patrný jen skrze vybrané pasáže textu, ale také skrze části rozhovoru, kdy na výzkumníka apeloval, že je nutné, aby byl změněn dosavadní přístup k uživatelům návykových látek. Kryštof také během vyprávění sáhl k udílení rad výzkumníkovi ohledně toho, jak nejlépe s takovými lidmi, jako je on, hovořit. Každopádně

se zdá, že v celku tento averzivní kontext k léčbě a zároveň výroky o složitosti dostávání se zužívání pervitinu samopomocí staví Kryštofa do jisté mezery, vyrovnaného postavení „padesát na padesát“ a nemožnosti jít ani jedním směrem.

50 – 50	
2012 DUBEN	2015 ZÁŘÍ
<i>Já bych jako normálně pracoval, nemusel to brát a já nevím, měl hypotéku barák a tohle to všechno. To by nešlo, to by dohromady nešlo, furt by to nešlo. Rozumíš, pořád by dělalo problém to jedno já, to zlý takový, když to řeknu (Kryštof 1:22,23:308).</i>	<i>Když máš hodně proti tak jsi v hajzlu. Přehnal si to prostě. Pak máš tu fázi pro a proti, že to máš padesát na padesát a tam bych řekl, že jsem já. A pak jakože jsi to vyzkoušel a věděl si, poznal si a prostě vysral ses na to (Kryštof 2:11:135).</i>

Kryštof z roku 2015 víceméně odpovídá Kryštofovi z roku 2012 – jsi stále a zatím budeš pořád „padesát na padesát“. Na půlku Kryštof pervitin „poznal“ a nechal ho ladem, na druhou půlku má stále dostatek „proti“, která ho udržují uprostřed pomyslné osy. Při čtení Kryštofova rozhovoru z roku 2015 je doslova možné číst dva scénáře, dvě příběhové linie – život s pervitinem a život bez pervitinu. Obě intencionality kromě roku 2015 prostupují i podél roků – jak do roku 2012 a vzdálenější minulosti, tak do anticipované budoucnosti. Jasně největší konfrontační povahu mělo předložení „křivky užívání“ z roku 2012. Tato povaha je debaklového žánru stejně jako žánru bojovného.

Filosofující otázkou však je – poznal Kryštof to, že lže, nebo objevil část svojí pravdy?

PRAVDA NEBO LEŽ?	
2012 DUBEN	2015 ZÁŘÍ
<i>Nepůjdu dolů, budu se dívat prostě takhle s rozhledem prostě, nic se nemění, neříkám, že si jako nedám. Samozřejmě, že si dám, jednou za měsíc, ale nebude se to měnit, vím, že se to nezmění, protože tohle to by bylo k ničemu ten rok a já nebudu dělat krok nazpátek, to jsem se naučil už na začátku, že nebudu dělat krok nazpátek, nikdy (Kryštof 1:24:326).</i>	<i>Jako samozřejmě zbavení se závislosti by bylo supr. V tu chvíli jsem si to asi tak představoval, myslel jsem si to, ale můžu ti říct, že to takhle jako, po třech letech, vidím, že tak není, že to tak opravdu není (Kryštof 2:23:306).</i>
<i>Musíš jít furt rovně, furt dopředu. Nesmíš si říkat prostě něco, jakože to je v háji prostě, jde to prostě pomalu, nebo jde to na hovno,</i>	<i>Kdybys mě prostě vykopnul na nějaký pustej ostrov, kde bych neměl přísun k drogám, tak je ze mě troska, vůbec neřeším, jestli mám co žrát. Bych byl totálně v prdeli. Nemyslím si, že bych to zvládnul. Takže zbavení se závislosti je lež (Kryštof</i>

<i>ne. Vždycky to jde. Jde to možná pomalu, ale jde to. Nesmíš si říkat, nikdy vzdávám něco, to jsem se naučil taky. Jakmile se vzdáš tak tomu propadneš, fakt (Kryštof 1:24:326).</i> <i>Abych se na místě propad někam zase nazpátek, že závislost a tohle to, to ne, ne, ne. To neudělám nikdy. A jsem o tom přesvědčený. Protože právě, nebo aspoň si myslím, že proto to takhle dlouho trvá (Kryštof 1:24:328).</i>	2:20:262). <i>Změnil jsem na to názor, tudy cesta nevede, nevede (Kryštof 2:20:264).</i> <i>To není jako, že bych chtěl být miň hrdina nebo že jsem před tím byl víc hrdina to ne. Jenom prostě cítil jsem to tak, ale skutečnost nebo život mi prostě ukázal, že tohle to asi Kryštofe, není takový, co bys měl jako úplně řešit (Kryštof 2:23:306).</i>

6.2.Kamila

6.2.1. Seznámení s Kamilou

Kamila se narodila roku 1988, žije ve městě, které má rozmezí deset až dvacet tisíc obyvatel. Má vystudovanou vysokou školu se sociálně-humanitním zaměřením. Opětovné navázání kontaktu probíhalo poměrně hladkým způsobem, nedělalo jí problém se opět vidět a provést rozhovor. S Kamilou proběhlo také náhodné setkání v baru někdy kolem roku 2013, kde se mi svěřila se špatnou situací v práci a se svými chutěmi (o nějakou formu „pomoci“ však nežádala).

Rozhovory z roku 2012 a 2015 mají společně téměř dvě a půl hodinovou časovou dotaci. Při rozhovoru (2015) se zdála poněkud mlčenlivá, rozpovídala se až v druhé polovině (vhodné označení by znělo „tahal to z ní jak z chlupaté deky“). Výzkumník ji také tuto situaci během rozhovoru reflektoval, s tím zda je vše v pořádku a není toho na ní moc. Odpověděla, že nikoliv. Od té chvíle se také plynutí rozhovoru poněkud rozvolnilo. Byla však otevřená všem dotazům, bylo znát, že se nad různými tématy a událostmi poctivě zamýšlí. Stejně jako při prvním rozhovoru si po výzkumníkovi vyžádala, aby byla při nahrávání oslovoována jiným a ne svým jménem (i přes zdůraznění, že rozhovor bude kompletně anonymizovaný).

První užití pervitinu datuje někdy k patnáctému věku života. Pervitin užívala také nějaký čas intravenózně, a když šňupala, nebála si „naložit víc než unesla“. Od nejméně intenzivnějšího období („masakru“) užívání pervitinu ji dělí přibližně 7 let. V době rozhovoru (2015) uvedla, že užívá marihuanu 3x-4x do týdne, ve stejné periodě to má i

s alkoholem (který užívá v nepravidelné míře), vykouří průměrně 10 cigaret denně a také uvedla, že v posledním roce užila pervitin.

Z orientačního dotazníku mapující její situaci od posledního setkání uvádí¹⁸, že je více spokojená než nespokojená; má relapsy, se kterými pracuje; pravidelně se stýká s rodiči; mezi svým okolím má převážně jedince, kteří neužívají návykové látky; je bez stálého partnera; pracuje, ale nevyjádřila spokojenost s prací; pečuje o svůj zevnějšek i o své zdraví.

6.2.2. Výčet vybraných sousledných biografických událostí

Výčet vybraných sousledných biografických událostí	
Časové období	Stručný popis + citace pasáží z rozhovoru.
1988	Ročník narození.
2002 „Pohoda“	Kouření marihuany, období kdy to bylo všechno fajn, resp. nebylo to tak špatný. První vztahy s kluky, jedna z prvních známostí jí dovedla ke kouření trávy. <i>„Taková pohoda, no. Chlastali jsme, kouřili trávu a bylo nám fajn.“</i>
2004 „Rozjezd“	Poznání nového přítele – uživatele a tím pádem i poznání pervitinu. Poznání nové drogy opět ve vazbě na přítele. <i>„Jsme se spolu sešli a on, že půjdeme za kamarádama jeho. Tak říkám „tak poznám tvé kamarády, fajn“. Najednou jsem se ocitla na bytě, kde se prostě vaří pervitin.“</i>
2004 „Poprvé“	Nevěděla, neznala co je to pervitin, přesto, když byla před ní postavena čára prášku, tak si jí dala. <i>„Poprvé mi to nic moc neudělalo. Tak jako nespala jsem, ale...já jsem si toho dala fakt málo. /// Jsem nevěděla co mi to udělá, tak jako jsem to nějak nepřehnala.“</i>
2004–2005 „Víkendovka“	I více týdenní intervaly užívání. Pervitin považován za hezké uvolnění. <i>„Já jsem samozřejmě chtěla. Kdybych nechtěla tak si to nedám.“</i>
2005 „Byt“	S přítelem se rozešla, protože si začal aplikovat iv. a šel „rychle dolů“. Kamila si našla nové kamarádky s tím, že jedna z nich měla byt, na který chodily a trávily zde většinu času. <i>„Si toho všimli i sousedi, jako že tam na nás vždycky hlásili když jsme tam na ní zvonili. Třeba bylo deset lidí v bytě dva jedna, malinkým.“</i>
2005–2006	Chodili ve čtyřech lidech a užívali spolu. Dostali se na prázdný byt a ten začali obývat. Takhle společně pokračovali v užívání NL a „vegetění“.

¹⁸ Pokud by měl výzkumník vyplnit dotazník za Kamilu, vyplnil by ho téměř identickým způsobem.

„Hodně“	„<i>To už jsme rozjížděli teda hodně. Tam jsme vlastně chodili na jeden ten vystěhovanéj byt a tam jsme brali drogy. Pak jsme tam natahali nějaký vaříče.</i>“
2007–léto „Masakr“	Navázání vztahů se staršími uživateli a zároveň vaříči pervitinu. Kamila také začala s iv. aplikací. „<i>Jsmo byly [s kamarádkou] na tom bytě a začali jsem se bavit s těma se staršíma pánama. /// Nebo bavili–fetovali jsme s nima. /// No a tam, tam to šlo z kopce.</i>“
2007–léto „Vaříč“	Navázání a prohlubování vztahu s vaříčem. „<i>On mi třeba vyprávěl o letech, ve kterých jsem byla já, co dělal a tak. Vyprávěl mi o svých dcerách (smích) mimochodem ta starší byla stejně stará jako já.</i>“
2007–podzim „Průser“	Kamila přestala na začátku maturitního ročníku zcela docházet do školy, což vedlo třídní učitelku zavolat rodičům. Kamila svoji drogovou kariéru před rodiči nikdy nepotvrdila, „výslechům“ odolala. „<i>Jsem začala mít právě problémy doma velký. Jsem utíkala furt z baráku a furt jsem se vracela, protože jsem neměla kam jít.</i>“
2007–zima „Kontrola“	Kamila si stále dělala věci po svém, výslechům od rodičů odolávala, zároveň za ní rodiče nikdy nepřišli s testy na drogy atp. „<i>Máma volala učitelce, jestli jsem ve škole, a když řekla jo, tak to bylo v pořádku. Tak jsem prostě vždycky třeba odešla v 6 ráno z baráku, šla jsem někam sehnat perník, abych si mohla dát a šla jsem do školy.</i>“
2008 „Docházení“	Začíná se více bavit s dívkami ze školy. Ty jí začínají být sympatické a Kamila postupně začíná uvažovat nad tím, že užívání pervitinu není zas tak dobré. „<i>Chtěla jsem se s nima bavit, a jít za nima v takovém stavu, ve kterém jsem byla a něco jim mlít, takový blbý mi to bylo.</i>“
2008 „Poznávání“	Přestože Kamila nadále užívala pervitin, zmiňuje ho také v souvislosti se stresem z maturity. I tak se ale začala více bavit s holkami ze školy, v nichž začala spatřovat něco nového – funkčního. „<i>Já jsem si nedokázala přestavit jako nedát si a někam jít, to ne. Jako když jsem to viděla na nich, tak jsem si říkala, že na tom něco bude, že třeba to není zas tak špatný bejt střízlivej.</i>“
2008 „Vypadávání“	Počátek vypadávání z užívání pervitinu Kamila spatřovala v tom, že zavřeli jednoho z vaříčů a chvíli na to i druhého. Postupně se začala méně vídat i s dalšími jedinci z drogového prostředí. „<i>Já jsem za nima fakt chodila [kamarádky ze školy], chodila jsem s nima ven, do hospody a vlastně už jsem ty drogy nepotřebovala. Když jsem někoho potkala a on mi to nabídl, tak jsem si prostě dala. Ale jako abych s nima někde byla a hledala je proto, tak to už ne.</i>“
2008–2009 „Šance“	Doděláním maturity a úspěšné složení zkoušek na vysokou školu. Kamila si uvědomila, že může ještě něco dokázat.

	<i>„Prostě jsem se tam dostala, přes ty všechny drogy a průsery /// nebyla to úplně první šance jak přestat, ale byla to taková ta důležitá, ta záchytná.“</i>
2008–2009 „Čistá“	Z příležitostného užívání se nakonec stalo žádné, ani na nabídnutí nekývla, ani drogu nevyhledávala. <i>„Pak vlastně to vymizelo úplně, tak, že jsem se bavila jenom s těma holkama s tý střední. /// Ty feťáky – těm jsem se prostě vyhýbala.“</i>
2009–2010 „Ozváni“	Po jednom z návratů ze školy zjistila, že propustili „osudového vaříče“. Přišla jí dokonce zpráva, podle které poznala, že se jedná o něj, z čehož byla velmi udivená. <i>„Najednou po dvou letech ti přijde taková zpráva. /// Tak jsem odepsala a on jako, že se chce sejít. Tak jsem mu napsala, že jo.“</i>
2009–2010 „Nezvládneš“	Když se sešli, tak vaříče přesvědčovala, že už s tím dávno skončila, že se s ním chce jen bavit a nehledat u něj drogy. On jí na to odpověděl, že to nezvládne, což Kamilu naštvalo. On se jí omluvil, ale řekl jí, že má své zkušenosti a že „feťák zůstane feťákem“. Přesto všechno Kamila na jeho poptávku po dalším setkání odpověděla kladně. <i>„Což mi asi podvědomě bylo jasné, že k tomu dojde. /// Jsem totiž byla opilá a já si právě moc nepamatuju a nevím – asi jsem to chtěla já nebo jestli to přede mě dal. Fakt nevím, ale asi jsem to chtěla, kdybych nechtěla, tak hlavně už počátek je ten, že neodepíšu na tu smsku.“</i>
2010 „Flashback“	Kamila v rozhovoru reflektuje, že opět začala užívat, ale ne jako na střední. Přesto, že měla u sebe celou lahvičku pervitinu, tak si nedávala, spíše pervitin využívala pro „studijní účely“ – učení se, dělání seminářek. <i>„Takže už to nebylo fakt čistě jenom o tom dát si a je mi všechno jedno. /// Hlavně, už to pro mě nebylo prioritní. /// Teď už mi šlo o to fakt dodělat jenom tu školu a ta droga jako nebyla úplně na prvním místě.“</i>
2010–2011 „Konečná“	Po čase vaříče opět zavřeli a tím se Kamila dostala jak od přísunu pervitinu, tak od nutkání „dát si“, když byla v jeho společnosti. Vrací se k tomu, že kdyby nikdy nezměnila prostředí, že asi dopadne špatně. <i>„Jeho zavřeli a tím pro mě skončilo veškerý drogy. /// Dodělala jsem školu, úspěšně. Vrátila jsem se do svého rodného města, kde to všechno začalo.“</i>
2011 „Jinak“	Mluví o tom, že je starší, že se tím změnilo i nahlížení na svět, nabyla dalších zkušeností. Přesto, že se vrátila to rodného města a potkává tam „ty feťáky“, tak je nesoudí a zároveň nevyhledává. <i>„... prostě – seš starší a už vidíš to zase jinak. A tak já říkám, nikdy neříkej nikdy. Nebudu říkat, že si to nikdy nedám, ale doufám, že ne.“</i>
2012 Rozhovor	Rozhovor se mnou. <i>„No jako kdybych je asi nepoznala a nedostala se na tu školu, tak jsem s drogama asi nepřestala. To je pak fakt takový, že i když ty chceš, tak ale prostě proč? Proč? Protože ty znáš jen feťáky, bavíš se jen s feťákama a teď proč přestávat nebo čeho se chytit, to prostě nemáš.“</i>

2013 „Obava“	Náhodné setkání v baru, sdělení, že v práci to je špatné a že má chuť na pervitin. <i>„Neočekávaně jsem ji potkal při jedné galerijní výstavě, po které následovala společenská akce. Na té si mě Kamila vyhledala a svěřila se mi, že to teď je v práci špatné, že nedostávají dostatečné dotace a že jí z práce museli podmíněčně propustit. Dodala, že od té doby má všeho „po krk“, že neví, co bude dál a že má „hrozný chuť na fet.“ (Krejčí, 2014)</i>
2015 Květen	Oslovení s žádostí o další rozhovor.
2015 Září	Provedení rozhovoru č. 2.

6.2.3. Hodnoty a přesvědčení ve vzájemném dialogu – Kamila

Kamila průběh posledních tří let shrnula poměrně stručně – rozešla se s přítelem, se kterým byla v době našeho prvního setkání, nějaký čas bydlela u rodičů, pořídila si psa a v době našeho setkání v roce 2015 byla krátce po rozchodu s přítelem, se kterým byla mírně přes dva roky. V roce 2012 to byly přibližně dva roky od doby, kdy naposledy užila pervitin. Kamila zažila, přesněji řečeno napříč rozhovorem se vyjadřuje ke třem „úletům“ jež ji svým způsobem na chvilku vrátily („rozpomněli“) do období užívání pervitinových jízd.

NÁVRATNOST	
2012 DUBEN	2015 ZÁŘÍ
<i>Seš starší a už vidíš to zase jinak a tak já říkám, nikdy neříkej nikdy. Nebudu říkat, že si to nikdy nedám, ale doufám, že ne (Kamila 1:12:180).</i>	<i>Trošku ta vzpomínka na starý časy. / No, připomenutí si (Kamila 2:3:52,58).</i>

Kamila u všech úletů zmiňuje, že byla opilá, a že kdyby opilá nebyla, tak by pervitin neužila. Zároveň se zde otevírá prostor pro kontextualitu jednotlivých úletů. Mimo jiné je u nich zmiňováno to, že posloužily jako nástroj k útěku od reality – například když se nedařilo v práci nebo když byla nevyhovující situace s přítelem. V roce 2012 je vysloveno jakési přání, že doufá v to, že pervitin už nikdy neužije, ale ponechává si možnost skrze výrok „nikdy neříkej nikdy“. V roce 2015 je tento výrok jakoby transformován do „vzpomínání na staré časy“. Jeden z úletů se svým vzpomínáním a téměř osudovou charakterizací vymyká od ostatních. Jedná se úlet spjatý s osobou kamaráda – vaříče. V něm se projevuje mimo jisté navázanosti k jeho osobě i střet a do určité míry

prolnutí dvou ideologických pohledů na užívání drog, odrážející se konkrétně v otázce „zůstane feťák feťákem?“.

Zůstane feťák feťákem? Zůstanu feťákem?	
2012 DUBEN	2015 ZÁŘÍ
<i>Strašně dlouho jsme si povídali a jako fakt dobře a já jsem ho hrozně přesvědčovala o tom, že jsem s tím skončila a že už to prostě nechci. / On mi řekl, že, že to nezvládnou a že na to nemám a to mě hrozně nasralo. Protože po tom roce a půl, říkám, že si myslím, že na to mám. A on jako, že ne, že to zná, že už tím taky prošel a že feťák zůstane feťákem (Kamila 1:9,10:148).</i>	<i>Jestli feťák zůstane feťákem, tak jako jo i ne a vždycky, ta možnost je se vrátit. S tím, že jako třeba je úplně minimální, ale prostě vždycky je (Kamila 2:13:268).</i> <i>To není jen, že bych se jednou vzbudila a řekla bych si „hmm, tak asi zase začnu fetovat“. Ne to vůbec, k tomu by muselo vést spousta dalších věcí, nějakých špatných jakože. Že by se ten život musel jako obrátit prostě vzhůru nohama. Že by to byl prostě zase ten útek z té reality, akorát že by se to nepovedlo udržet v nějakých mezích (Kamila 2:13:272).</i>

V roce 2012 byla tato otázka vestavěna do vyprávění o období, kdy se kamarád – vaříč vrátil z vězení a Kamila, i díky jeho kontinuálnímu zásobování pervitinem, opět začala „trochu užívat“, resp. užívání měla pod „kontrolou“. Tato kontrola se v příbězích zdá být narušována nejen alkoholem, ale také osobností samotného vaříče. S interakcí s ním zkonstruovaná otázka „zůstane feťák feťákem“ má pro Kamilu poměrně zásadní vliv – je v ní spatřována „minimální možnost“ vrácení se k pervitinu. V konečném výsledku lze ve výrocích z roku 2015 shledat „potvrzení“ vaříčem proklamovaného názoru z minulosti. Kromě zmíněné otázky, je také zmíněn „nepovedený útek z reality“, který je spojován s „momentálním štěstím“.

ŠTĚSTÍ BEZ DROG	
2012 DUBEN	2015 ZÁŘÍ
<i>Prostě jsem začala poznávat, že člověk jakoby, nebo že můžeš bejt šťastnej i bez drog. Protože jsem viděla [nové kamarádky] je, že to, že prostě jak se dokážou bavit bez toho. Já jsem si nedokázala přestavit jako nedát si a někam jít (Kamila 1:8:134).</i>	<i>Momentálně jako úplně šťastná si nepřipadám, ale jako měla jsem takový okamžiky bez drog. Kdy všechno jakože bylo dobrý (Kamila 2:11:216).</i>

O štěstí je v roce 2012 pojednáno tak, že ho Kamila spatřila skrze kamarádky, které se bavily a užívaly života bez pervitinu. To vedlo Kamilu k přesvědčení, že jde být bez drog šťastná. V roce 2015 mluví o tom, že si nepřipadá „úplně šťastná“ a zajímavě k tomu přiřazuje přirovnání „okamžiku na drogách“. Zároveň je reflektováno, že k úplnému navrácení se k užívání díky tomu, čím vším si prošla a zvládla, vidí jako zbytečné. Prostupujíc oběma rozhovory je pak mluveno o jakémisi pohybu od a k drogám.

ZA/VYPADNOUT DO/Z DROG	
2012 DUBEN	2015 ZÁŘÍ
<i>Jsem nějak postupně, si jako myslím, vypadla. Hlavně jsem vypadala do těch lidí, že jo. Toho jednoho zavřeli, toho druhýho pak časem zavřeli taky s těma chlapama, s těma klukama co jsem se bavila a vlastně s tou [kamarádka uživatelka] jsme se taky přestali úplně kamarádit (Kamila 1:9:138).</i> <i>Myslím si, že kdybych se na tu školu nedostala a neodjela bych tady z toho města, prostě nevypadla bych tady z toho prostředí, tak bych skončila asi špatně (Kamila 1:11:174).</i>	<i>Hlavně nevíš, jak do toho můžeš zase spadnout si myslím. Si myslím, že ač jakoby spousta věcí proč jako nebrat, tak jakoby je strašně lehký se do toho dostat zpátky (Kamila 2:11:218).</i> <i>Nikdy není těžký do toho spadnout zpátky. Když se nad tím zamyslíš, dobrá zkušenost-špatná zkušenost, feťák-nefeťák, tak jakoby to hrozně souvisí (Kamila 2:11:232).</i>

V roce 2015 je Kamilou na několika místech v rozhovoru reflektováno, že navrátit se k užívání drog je „strašně lehký“ a poukazuje na to, že pokud se pro tuto možnost rozhodne, nejedná se o složitý proces. Oproti tomu je v kontrastu postavena složitost „vypadávání“, která je v Kamiliných příbězích vystavěna na několika opěrných bodech, tvořící dohromady jakýsi komplex přesvědčení a „potřeb“ bez kterých by se neobešla. Pozadím těchto bodů je přesvědčení, že pokud se chtěla Kamila dostat z užívání drog, věděla, že to sama nezvládne.

SAMA TO NEZVLÁDNU	
2012 DUBEN	2015 ZÁŘÍ
<i>Furt jsem si říkala, že teda by to šlo přestat. Ale jako věděla jsem, že to nezvládnou sama jen tak (Kamila 1:8:138).</i> <i>Každopádně když chce přestat, tak člověk to</i>	<i>Že sám to člověk prostě... nevím, dá se to zvládnout, ale hrozně těžko. / Tak z toho důvodu [mít někoho] si myslím, že jsem to jako zvládla, jinak sama bych to, ani bych nechtěla, proč, že jo. Takhle jsem měla</i>

<i>nezvládne sám, to určitě (Kamila 1:13:195).</i>	<i>důvod, motivaci (Kamila 2:7:158).</i>

Kamila v obou rozhovorech podporuje své tvrzení, že sama by nezvládla s užíváním pervitinu přestat a pozitivně kvituje, to, že měla možnost se o někoho „opřít“. V té době to byly nové kamarádky, které poznala ve škole a v nichž vzhledla k úvaze, jaké by to bylo neužívat pervitin. Možnost bavit se s novými lidmi je stavěna do dvou pozic. Jednak jako možnost jít za někým, kdo neužívá, ale zároveň člověka (Kamilu) přijme. Druhá pozice se týká vztahovosti „mít kamarádky“ ve které je spatřována motivace pro skončení s užíváním.

MÍT NĚKOHO U SEBE	
2012 DUBEN	2015 ZÁŘÍ
<i>Protože to je nejdůležitější – člověk když přestává s drogama, tak potřebuje mít někoho u sebe, někoho za kým bude, když mu bude špatně (Kamila 1:11:174).</i>	<i>Potřebuješ někoho, kdo ti pomůže, kdo jako tě podpoří v tom, protože to je hrozně těžký, když nikoho nemáš, znáš jenom feťáky a pak najednou jakoby nějak jako to všechno utnout, to prostě nejde (Kamila 2:7:158).</i>
<i>Vždycky potřebuješ někoho o koho se můžeš opřít, za kým můžeš jít když je ti špatně. / Když seš psychicky na dně, tak to je důležitý prostě mít někoho za kým můžeš jít (Kamila 1:13:197).</i>	

Mít někoho u sebe je považováno za „nejdůležitější“ při přestávání s užíváním pervitinu a zdá se, že bez ostatních to „prostě nejde“. V Kamiliných vyprávěních je přes pestřejší a výraznější kladení důrazu na „mít někoho“ zaznamenáno také její vlastní přičinění, a to skrze „prostě chtít“. To je ve vyprávění prezentováno stručně, úderně až nekompromisně – „fakt se rozhodnout“.

FAKT CHTÍT	
2012 DUBEN	2015 ZÁŘÍ
<i>Pak musíš mít vůli a musíš fakt chtít. Někdo říká jen tak, že přestane. Musíš být prostě fakt rozhodlej (Kamila 1:12:178).</i>	<i>Protože jsem prostě chtěla Chtěla jsem s tím něco udělat a nechtěla jsem to nechat (Kamila 2:8:162).</i>

Nejen rozhodnutí chtít, ale vůbec celá cesta přestávání s pervitinem v Kamile zanechala přesvědčení, že navrátit se k užívání jí za to už nestojí. To uvádí na příkladu

z roku 2015, kdy mluví o „úletech“, kterými prošla, ale nevrátila se k intenzivnějšímu užívání. V roce 2012 mluvila zase o situaci, kdy se na přibližně půl roku vrátila k užívání, ale prioritní pro ni bylo dokončit studium vysoké školy. Právě stanovení si jasných priorit či cílů společně s chťičem dosáhnout jich se jeví jako dalším „záchytným“ bodem v Kamiliných příbězích.

PRIORITY	
2012 DUBEN	2015 ZÁŘÍ
<i>Jako že jsem si třeba dala tu čáru, ale ne tolik jako dřív. To jako jsem si říkala, že nechci, aby to dopadlo, tak jak to dopadlo předtím (Kamila 1:10:156).</i> <i>Ale pak jsem zas byla v tý škole. A tam byli ty lidi, který mě berou, a chtěla jsem fakt tu školu dodělat (Kamila 1:10:158).</i>	<i>Samozřejmě bych ráda zůstala při tý práci, kterou dělám. Ta mě baví, pořád i po těch letech. Což je asi jediná věc co mě baví (smích) ještě teda kromě toho fetu teda (smích). Je to jedna z mála věcí, která mě drží takhle hodně (Kamila 2:14:276).</i>

Chtění vytrvat, je v roce 2012 znatelné, přestože Kamila užívala, ale měla to svým způsobem pod kontrolou – když nechtěla, nedala si, přestože u sebe měla dostatek pervitinu. Pervitin tak byl v pozadí oproti tomu, chtít dodělat školu. V roce 2015 Kamila referuje o vážných problémech v práci, ve které i přes ně setrvává a „drží“. Mluví o tom, že jeden z „úletů“ brala jako únik před pracovní tíží. Toto unikání je patrné i prostřednictvím jiných způsobů. Pokud pomineme (nebo přihlédneme?) k legračně pojatému přirovnání „práce mě drží jako fet“, pak Kamila mluví o chození za kamarády, procházky se psy a také uvolnění skrze popíjení alkoholu a kouření marihuany.

POHODA	
2012 DUBEN	2015 ZÁŘÍ
<i>Taková pohoda, no. Hehe, chlastali jsme, kouřili trávu a bylo nám fajn (Kamila 1:1:12).</i>	<i>Kouřím trávu (smích). Každý den skoro. Takový taky uvolňující, k tomu pivku (smích) (Kamila 2:9:184).</i>

Kouření marihuany a pití alkoholu je v jemných nuancích zachyceno v obou vyprávěních. V roce 2015 je tato konzumace zmíněna v souvislosti s tím, jak se uvolnit z práce, životních starostí atp. V roce 2012 je tato činnost uvedena spíše vzpomínkově na dobu mládí. Při postavení těchto dvou výroků vedle sebe lze také spatřovat určité navrácení se do doby, kdy to bylo v „pohodě“. Kamila však i v tomto případě reflektuje, že

nic se nemá přehánět a celé toto „uvolňování“ je postaveno především nad tím, jak si zajistit „pohodu“. Toto distancování se, dávání si pozor či opatrnost k návykovým látkám vůbec, Kamila deklaruje výroky, že se nepovažuje za „feťáka“ a to jak ve vztahu ke svým úletům tak ke kouření marihuany/pití alkoholu. Ještě víc je to doloženo skrze vymezení se uživatelům drog a to jak ve vztahu k době, kdy užívala, tak v roce 2015.

FETÁCI	
2012 DUBEN	2015 ZÁŘÍ
<i>Takový, ten člověk co si strílí denně, několik let, tak už je docela vymletej. No a on [tehdejší přítel] se s nima přestal bavit, oni byli ještě takový normální a šel za téma vymletejma co jsou prostě úplně... za téma troskama (Kamila 1:3:42).</i>	<i>S téma lidma co jsem fetovala, to prostě, co se týče tý inteligence nebo toho, tak jsou prostě úplně na jiným – tím nechci říct, že já jsem nějak inteligentní, ale jsou prostě úplně jinde než já (Kamila 2:8:162).</i>

V roce 2012 je toto vymezení patrné v případě, kdy Kamily tehdejší přítel přestal šňupat a začal se bavit s uživateli preferující injekční aplikaci, které Kamila považuje za „vymleté“. Toto přesvědčení a ohraničení se od ostatních uživatelů je prohlubováno i v roce 2015, především pak výrokem „jsou jinde než já“. Bytí jinde než oni budilo v rozhovoru 2015 otázku, nakolik je nutné se vůbec k daným tématům vracet (nejen v rozhovoru). Tato otázka byla patrná také při zmínce o rodičích, kdy si je Kamila vědoma, že jim svým chováním (užíváním) způsobila spousty starostí a že jim tím „ublížila“.

RODIČE	
2012 DUBEN	2015 ZÁŘÍ
<i>Oni mi prostě, jako svým způsobem hodně věřili, když jsem teda řekla, že nic neberu... asi mi věřili. Jako nikdy fakt nepřišli s tím, tady máš testy a mi to chcem vědět. Nebo třeba spíš se báli, že by to vyšlo pozitivní, tak to radši nechali bejt (Kamila 1:6:92).</i>	<i>Podle mě nikdy nenašli odvalu, protože se báli, že kdybych to potvrdila, tak že by se, nevím, jestli by se zhroutili nebo nevím, co by udělali. Asi by to nerozdejchali. Kdyby jako fakt věděli (Kamila 2:7:142).</i>
<i>Rodičům jsem ublížila, si myslím, protože ty se mnou museli mít asi hrozný peklo, protože mi to do teďka vyčítaj – mojí pubertu, což bylo to období, kdy jsem brala ty drogy (Kamila 1:13,14:209).</i>	<i>Tušili, vědí nevím. Já jsem se teda nikdy nepřiznala, ale nejsou blbý (Kamila 2:6:136).</i>
	<i>Vědí no, do teď mi vyčítají těch pár let, tak asi jako vědí (Kamila 2:6:138).</i>

<i>Já to prostě svádím na to, že jsem prostě byla v pubertě. Ale nevědí, nikdy jsem jim to nepřiznala (Kamila 1:14:211).</i>	

Kamila v rozhovoru 2012 uvažuje nad braním drog ve smyslu, že určitě někomu ublížila. Nejvíce toto „ublížení“ směřuje ke svým rodičům, kteří však o Kamily užívání neví, resp. nemají to od ní potvrzené a postupem času to zůstalo nevyřknuté. Přes reflektování nepříjemných důsledků užívání pervitinu se Kamila zmiňuje i o pozitivní stránce, kterou užívání podle ní má.

POZITIVNÍ STRÁNKA PERVITINU	
2012 DUBEN	2015 ZÁŘÍ
<i>To není furt jenom zlý. Když seš na těch drogách, tak je ti úplně úžasně to je úplně krásnej pocit. Lepší pocit neznám. Ale, jako jo no, určitě mě to strašně změnilo – to je jasný a sem za to ráda, za tu zkušenost (Kamila 1:13:209).</i>	<i>To souvisí s tou pozitivní stránkou zkušenosti. Se asi v životě jen tak neztratím si myslím, tady po tom jakoby. Nic už mě jen tak nerozhodí (Kamila 2:13:262).</i> <i>Jsem se prostě nechtěla vracet sem [domů] a už jsem byla najetá [opilá] a už jsem usínala a věděla jsem, že půjdu domu spát anebo tohle. Tak jsem si říkala, že si aspoň trošku zapřemýšlím nad tím co dál (Kamila 2:3:70).</i>

Pozitivní stránka pervitinu je v roce 2012 vystavena na tvrzení, že pervitin není stále jen to „zlé“ a že se na něm zažívají krásné pocity. V roce 2015 Kamila tuto pozitivní stránku vztahuje k tomu, že se v životě jen tak „neztratí“ a nic jí „nerozhodí“. O těchto superlativech bylo mluveno i ve vztahu k opětovnému „kontrolovanému“ užívání či úletům, kdy předešlá intenzivnější zkušenost s pervitinem vedla Kamilu k tomu, že se nechce vrátit k tomu způsobu či stylu života. V roce 2015 zmiňuje užití pervitinu i jako způsobu, jak se zamyslet nad situací s přítelem, tj. utřídění si vztahových priorit. Celé toto vyzdvižení pozitivních stránek je nakonec „obaleno“ v nelitování prožité zkušenosti. Zkušenosti, jež Kamile skrze „dobrý konec“ něco přinesla, změnila jí a nějakým způsobem dovedla k tomu, jaká je.

NELITUJU	
2012 DUBEN	2015 ZÁŘÍ
<i>Jsem ráda, že jsem si prošla tím čím jsem si prošla. Jsem proto takovej člověk jak jsem, a asi bych neměnila. Jako jsem ráda, že jsem si prošla něčím takovým špatným a zvládla jsem to o to líp. Asi kdybych dopadla hůř, tak bych to chtěla samozřejmě vrátit, ale tím, že vlastně takhle, teď jsem se jakoby z toho dostala, tak podle mě to byla svým způsobem dobrá zkušenost. Poznala sem nový lidi, nové věci (Kamila 1:13:209).</i>	<i>Ne, nelituju. Poznala jsem spousty věcí, spousty lidí, spoustu všeho poznáváš na těch drogách. Nevím no, je to svým způsobem špatná zkušenost, ale myslím si, že víc převládá ta dobrá (Kamila 2:11:230).</i>

6.3. Krátká reflexe analýzy dat

Při provádění kvalitativně orientovaného výzkumu je do jisté míry přirozené, že výzkumník je „vtazen“ do příběhu nejen skrze analýzu, ale i skrze svoji „citovou“ stránku. V tomto ohledu bylo zajímavé si vést výzkumný deník, který kromě přemýšlení a rozvažování nad postupující analýzou zachycoval místy výzkumníkovy „dojmy“. V Kryštofově případě se povětšinou jednalo a pociťování jakéhosi chaosu, který nahrazoval počáteční radost z bohatosti dat, resp. délky rozhovorů. Skrze tuto zoufající stránku bylo dobrá schopnost reflektovat toto rozpoložení a docházet k novým představám, že skrze tento „chaos“ je vysílaná jistá zpráva žádající sic zevrubnější a náročnější práci s textem, ale postupně nalézající „řád“ či „chaotickou logiku“.

V případě Kamily byla situace poněkud odlišná. Z počátku byla pociťována jistá obava (vzhledem k ostatním rozhovorům) z délky vyprávění a při druhém rozhovoru i ze samotného průběhu, kdy Kamila jakoby neměla zrovna „povídací“ náladu. Bylo ulevující tuto situaci reflektovat s odstupem času, kdy se ukázalo, že právě skrze nepovídavost se prokazuje daleko více „stručnost“ a „jasnost“ sdělení. To autora výzkumu dovedlo k domněnce navazující na fakt, že některé analýzou vydefinované kategorie pak při samotné komparaci nebyly vůbec nebo v menší míře využity – bylo z nich méně čerpáno.

Například kategorie o „fetování“ u Kamily v roce 2012 se nepřibližovaly či „nenedaly“ zaměřením na kategorie v roce 2015. Naopak u Kryštofa se „výřečnost“ obdobně zaměřených kategorií projevila. U Kryštofa také nebylo vůbec využito kategorie „Dealing“, protože v roce 2015 nebyla tato „hodnota“ aktuální a tím pádem relevantní pro

vyprávění. Závěrem tedy – vyprávíme o tom, co je pro nás aktuální, stále v nás bující, ovlivňující, vztahující se k naší osobě. Důležité je také hledisko časovosti, kdy například u Kamily bylo v roce 2012 patrné „nebýt sama“ což výrazně ilustrovala přes kamarádky, které jí pomohly. V roce 2015 zůstalo u přesvědčení „nebýt sama“, ale kamarádky, resp. důraz na ně poněkud opadl, jelikož se v té době již tak často nevidaly. Byl odvyprávěn (prožit) podobný příběh, ale trochu jinak.

Poměrně nadneseně, ale vystihujíc povahu rozhovorů, lze říci, až nebude možnosti vyprávět o pervitinu, resp. až nebude možnost utváření zápletky o něm při výzvě k vyprávění, pak bude moci být pervitin posunut z roviny existence v příběhu do roviny otisku či „téměř zapomenuté fotografie“. Je v obou příbězích udivující, jak je bráno na vědomí jednoduchost chvíle, kdy se ze zapomenuté fotografie stane živoucí obraz.

6.4. Konstrukce hodnotového řádu

Výsledkem předložené práce s rozhovory by měla být konstrukce morálního a hodnotového řádu. Jedná se o jakési souhrnné vyjádření jednotlivých poznatků plynoucích z analýzy hodnot a přesvědčení. Hodnoty se dají definovat jako poměrně stále osobní předpoklady, sloužící jako standardy podle nichž člověk posuzuje chování své i ostatních (Hayesová, 2011), tj. nějak poukazují na to, co je vnímáno jako žádoucí. Přesvědčení jsou založeny na víře člověka v to, že nějaký soubor informací je pravdivý a správný a člověk dle toho pak uzpůsobuje své jednání (Hartl, 2004). Ve vyprávění dochází k „projevení“ hodnotového a morálního řádu člověka, tj. dochází k zhodnocení určitých cílů, případně ospravedlňuje způsoby vedoucí k těmto cílům (Chrz, 2005; Chrz, Čermák, Urbánek, 2014). Jak k tomuto projevu přistoupit z hlediska představených respondentů tak, aby závěrečná sdělení vycházela z jejich zkušenosti s užíváním pervitinu, a zároveň aby těmto zkušenostem nebylo „ublíženo“ existujícími teoriemi?

Jedna ze schůdných možností zkonstruování hodnotového řádu Kryštofa a Kamily je autorem práce spatřována v „mapování charakteru pervitinu“, k čemuž je využito otázek hledající „unikátní odpovědi“. K tomuto mapování slouží odpovědi či jakési „výsledky“ čtení rozhovorů skrze provedenou analýzu. Aby mohly být odpovědi, musí být napřed otázky. Pro jejich zkonstruování bylo využito inspirace prací z okruhu narativní terapie a narativní identity (především: Prochaska, Norcross, 1999; McAdams, McLean, 2013). Ve

znění otázek je spatřován způsob jak je vzhledem k analýze smysluplně uchopit a převést do více vypovídajícího rámce.

Mapovací otázky	Kryštof	Kamila
Kdy se nenechali zlákat pervitinem?	V době tzv. 4 měsíců. Jediná kontinuální doba za cca 13 let uživatelské kariéry, kdy neužíval.	Pokaždé když řekla ne vaříčovi a neuchýlila se k intenzivnějšímu užívání
Kdy se nestali jeho součástí?	V podstatě tato situace u Kryštofa nenastává. Do jisté míry projevuje, že chce, aby pervitin byl jeho součástí.	V případě úletů, kdy se vždy zase vrátila k práci, tj. nepokrčovala v útěku od reality.
Kde se v nich projevil hlas hrdiny?	Nejvíce patrně v roce 2012, kdy si stanovil, že se zbaví závislosti do 35ti let.	Když se rozhodla a začala „fakt chtít“, změnila město, kamarády i zaběhnuté perníkové myšlení.
Kdy pervitin porazili?	V kontextu otázky „pervitin“ vlastně vyhrává, avšak ve fantazii ho Kryštof porazil především ve chvíli, kdy v roce 2012 anticipoval budoucnost bez pervitinu a podruhé se jisté poražení jeví ve výroku, že nenávidí pervitin za to, že mu vzal syna.	O celkovém poražení pervitinu nemůže být tak zcela řeč. Představa možnosti navrátit se k němu svým způsobem v Kamily příběhu figuruje, byť skrze jeho využívání pro pozitivní vlastnosti.
Kam před útlakem pervitinu utekli?	V minulosti k přítelkyni, matce jeho dítěte. V současnosti se za jistý „útěk“ dá považovat přijetí a označování se za závislého.	Pryč z prostředí a za novými lidmi, kteří tvrdé drogy neužívají.
Jaký význam pervitin v jejich životě zastává?	Převážně jako způsob bavení se a jistého standardužití. Také se jedná o způsob jak nevyvíjet nátlak na hlavu ohledně přísunu emocí.	V současné době jako způsob jak utéct realitě, když už nepomáhají kamarádi, procházky či marihuana nebo pivo.
Má špatnost užívání pervitinu i pozitivní konotaci?	Má jí především ve vztahu k dřívějšímu plánování budoucnosti, kdy pervitin užil, aby mohl přemýšlet	Ano, v rámci toho, že tak měla možnost poznat nové lidi a události. Rovněž se projevuje jako nástroj

	kam dál směřovat. Také jako „otevírání očí“ a poznání opravdovosti světa.	k zamyšlení nad dalším životním směřováním.
Jak zažívali vzniklou novost života při neužívání.	Ve vztahu k 4 měsícům nejdříve pozitivně, že je za ni rád. S odstupem času jako nic příjemného a nic pro něj.	Byla to pro ni výzva a vize toho, že se dá žít i bez tvrdých drog. Z jistého úhlu pohledu po této novosti toužila.
Když byla pro ně novota příliš, vztahovali se k pervitinu?	Ano, náběh na nový život s dítětem se nekonal dle jeho představ. Došel nakonec k přesvědčení k potřebnosti pervitinu pro své posouvání se v životě. Stejně tak se dá za novotu považovat i smrt matky, kdy Kryštof začal více užívat, kvůli této „hnusné“ realitě.	Ano, v prvním případě skrze cca půl roční intenzivnější užívání, i když za sebou měla téměř dva roky bez pervitinu. V současnosti skrze úlety, které jsou tajené před ostatními a jsou pouze „její“.
Utekli nebo utíkají od autorství svého života?	Tato odpověď má dvě strany. Pokud budeme brát pervitin jako „špatnost“, jež Kryštofa ničí a oddaluje od syna atp., pak ano. Pokud však přijmeme jeho subjektivní hledisko na pervitin jako jeho součást, odpověď zní ne, rozhodl se autorství svého života vést společně s či skrze užívání pervitinu.	Ve většinové míře ne, nebojí se odpovědnosti v práci, ke kamarádům, rodičům. Drobně její autorství klopýtá při setkání s vaříčem a jednorocní „úlety“. Otazník visí nad alkoholem a marihuanou – relaxace, odreagování, vyjádření se, vrácení k původnímu či únik?
Jak spatřují svoji budoucnost?	Ta je spatřována především v nalézání způsobu, jak zkombinovat rodinný život a užívání pervitinu. V příběhu jsou také otevřeny otázky zaopatření přítelkyně a vyhledání syna ohledně potřeby odůvodnit mu, proč se věci mají tak, jak se mají.	V ideálním případě je viděna v pokračování v dosavadní práci, která má zásadní udržující vliv na její život. Rovněž to jsou kamarádi. Ohledně pervitinu může být řeč o „minimální, ale přece možnosti“, že se k němu kdy vrátí.

(vytvořil autor práce, inspirován volně dle Prochaska, Norcross, 1999; McAdams, McLean, 2013)

6.3.1. Komentář k naplnění cílů práce

- *Zaznamenat reflexe na otázky z předcházejícího výzkumu, které se svou významností vztahovaly k budoucímu směřování jedince.*

Komentář: K tomuto cíli bylo využito analytického způsobu práce skrze kategorii hodnot a přesvědčení. Tyto analýzy jsou podrobněji rozpracovány v kapitolách 6.1.3. a 6.2.3. Jako dokreslující prvek slouží v kapitole Přílohy jednotlivě („hrubě“) kategorizované hodnoty a přesvědčení u jednotlivých rozhovorů (Kryštof 2012, Kryštof 2015, Kamila 2012, Kamila 2015).

- *Zaznamenat biograficky-časový vývoj fokusovaný na období od posledního rozhovoru a následně zachytit intence a odůvodnění vedoucí k ne/navrácení užívání pervitinu.*

Komentář: Tento cíl byl realizován skrze zpracování sousledných biografických událostí, které svým čtením poskytují kontext pro události obsažené ve vyprávění v roce 2015. Jednotlivá odůvodnění jsou předmětem analýzy hodnot a přesvědčení, jež jsou v reprodukované podobě zachyceny ve vzniklém hodnotovém řádu skrze „mapování charakteru pervitinu“.

Stanovené cíle se mohou jevit stanovené poněkud skromným způsobem, což bylo dáno ne-odhadnutelností průběhu opětovného kontaktování respondentů. Nehledě na to, že „konec“ tohoto kontaktování není autorem práce považován za úplný a nadále je pracováno na získání dalších rozhovorů. Bohatost dat a především pak možností, jak s nimi nakládat, se zdá široká, což by za teoretického předpokladu pokračování výzkumné práce vedlo jistě k rozšíření konkrétních cílů. Každopádně pro účel „obecného“ cíle práce – hloubkového rozpracování jednotlivých příběhů, se stanovené cíle zdají adekvátní, a to jak vzhledem k jejich stanovení, tak i naplnění.

7. Dialog nad přínosy, limity a perspektivami

V této kapitole bude snaha skrze jednotlivé oblasti zachycené ve vyprávěních vztáhnout k dosavadním vědecko-praktickým poznatkům a na základě toho rozvíjet různé polemiky nad možnostmi další práce nejen s představenými rozhovory. Uzpůsobením se

bude jednat o jakési vycházení od značně individuálních a jedinečných příběhů k obecnějším a širším návrhům, jež by mohly být vnímány jako výzvy pro další zkoumání.

Neméně zajímavým a účelným způsobem by bylo dané rozhovory vztáhnout k dalším, již vytvořeným oblastem, např. skrze „překvapivé momenty“, o nichž hovoří Nepustil (2013, 2014), který je zkonstruoval na základě své výzkumné, a potažmo i poradenské zkušenosti. Při čtení jednotlivých momentů nejsme „daleko“ od Kryštofa a Kamily, především co se týče pestrosti významu a funkce užívání pervitinu, průběhu změn, otázkou nad důležitostí blízkých osob, prostor pro nalézání respondentovy vlastní cesty, ať je jakákoliv, vymezení se od ostatních uživatelů návykových látek, až po zohlednění pozitivních aspektů užívání pervitinu. Přesto se zdá, že se již zkonstruovanými oblastmi se k předloženým zkušenostem pouze přiblížíme, a nikoliv zcela pochopíme (pokud to vůbec je kdy možné a pokud je to doopravdy třeba). Je na místě zde mluvit o zachycení procesu přirozeného zotavení? Možná ano, ale rovněž je třeba se ptát, zda je pojem „přirozené zotavení“ dostatečně vystihující? Bylo by lepší na tomto místě mluvit spíše o možnosti, jak „nově“ pojmenovat dané zkušenosti? Jak jim vtisknout žánr který si „zaslouží“? Do jisté míry je považováno za nutné oprostít se od zaběhnutých kontextů a rámců – jsou příběhy Kryštofa a Kamily o úzdravě? O zotavení? Nemusí tomu tak docela být, už jenom z toho hlediska, že v jejich vyprávěních ani jeden z termínů nezazněl, což nám dává možnost pro konstrukci nového „žánru“ – Zápolení? Vzpírání se? Heroičnost? Hrdinství? Je třeba mít na mysli jak dosavadní vědění, tak i potřebu vycházet od respondentů.

Jak pak naložit s takovým „překvapením“, jako je nelitování období užívání drog, případně dokonce jeho pozitivní konotace? Máme být opravu tak překvapení, nebo nám jako „odborníků“ něco uniká? Urban v roce 1973 ve své knize referuje o užívání amfetaminových drog jako o způsobu, jak dosáhnout energie, když se chce člověku spát, jak vydržet učít se, kdy se oční víčka klíží. A několik málo publikací referujících o pozitivních aspektech užívání pervitinu se najde i v současné době (Nepustil, 2013, 2014; Krejčí, 2014, 2015). Další rozumnou cestou se jeví větší rozpracování tohoto „fenoménu“ a věnování mu větší pozornosti. Je také třeba kritického nahlížení toho, co již „víme“. Nechť je inspirací výzkumná práce zabývající se pozitivními aspekty deprese (Andrews, Thomson, 2009). Obdobně orientovaný výzkum v českém prostředí rozpracovává tým okolo Preisse (2014, 2015). Je zajímavé sledovat nejen výsledky prováděných výzkumů, ale i jejich ohlédnutí k minulým výzkumům. Zde bylo poznamenáno, že již před několika lety byly výzkumy „na depresi“ prováděny, a že při různých výsledcích statistických

analýz byl „objeven“ soubor projevů deprese, jež nebyl „negativní“. Avšak byl ponechán bez povšimnutí až do chvíle publikování již zmíněné studie Andrewse a Thomsona (2009) a tím otevření otázky, zda je vůbec možné, aby něco neblahého mělo i pozitivní stránku. Podobně můžeme ukázat procesy zjištění jiných, nejen negativních aspektů „nemocí“ a „trablů“, jako je např. posttraumatický růst (viz Preiss, 2009).

K pozitivnímu zabarvení zkušenosti je také možné vztáhnout se skrze filosoficko-spirituální pojednání. Za jedno takové je považována práce amerického psychologa, filosofa a myslitele Williama Jamese (1930). Ten představuje téma „mysticismu“, u něž za jednu z jeho částí považuje „vědomí vzbuzené otravou a omámením“, tj. „intoxikované vědomí“ je považováno a z jistého úhlu pohledu prezentováno jako mystické. Tento pohled by v rovině teoretické úvahy odkazoval k tomu, o čem hovoří respondenti, když zmiňují vstupení pervitinu do jejich charakteru, zanechání rýhy v jejich hlavách a pro-pervitinových myšlenek. Tyto myšlenky nemusí být nutné označovány jako bažící, ale také jako jistá část jejich „mystična“. Svoji povahou pak myšlenky zanechávají silný, nevyslovitelný dojem, tvořící pocity s hlubokým smyslem, a jež jsou svoji „pravdou“ neotřesitelné či stále koexistující vedle dalších forem vědomí (viz James, 1930).

Využití Jamesova díla budí zároveň otázku po možnosti využití dalších filosoficky orientovaných prací a jednotlivých filosofických konstruktů k uchopení a „uvedení“ jednotlivých zkušeností. Jedním takovým příkladem by mohlo být „filosofické čtení“ výsledků skrze „úlohu privace¹⁹“, tj. pocit chybění, odnětí, nejasnosti a „rozmazanosti“ (viz Hogenová, 2011a, 2011b). Z této perspektivy je pak možné nahlížet na pervitin jako „medikament“ či dokonce jako „existenciální medikament“, jež je v příběhu jeho uživatele, vestavěn do pozice nutnosti jeho užití (užívání), jako poskytovatele pravdy, otevírání očí a zamýšlení se nad sebou samým. Jako ilustrace poslouží Kryštof a jeho vyjádřené obavy, že by mu přestání užívání pervitinu mohlo „ublížit“, což odkazuje k „děsu ze ztráty jistoty“ (srov. s Hogenová, 2011a: 9). Obecně si pak lze položit otázku, nakolik se v adiktologii zabývat podle autora práce opomíjeným tématem filosofie a různých filosofických úvah, jež by svojí podstatou mohly dokreslovat (možná i utvářet) adiktologické vědění.

V rozhovorech se také projevuje značná část hrdinství, vytrvalosti, snahy a odolnosti nebo-li resilience (např.: Matějček, Dytrych, 1998; Matějček, 2014; Kebza, Šolcová, 2008). Jak a co drží Kamila i Kryštofa od toho, aby se nepropadli opět k užívání

¹⁹ Patrně nejbližší se vztahující koncepty k privaci je „existenciální vakuum“, případně problematika „psycho-spirituální“ krize.

pervitinu, resp. aby nezačali užívat v intenzivnější míře? Co je drželo a drží od pomyslného „dna“? Tyto otázky by bylo nejvhodnější zodpovědět přes další práci s rozhovory, kde by bylo více cíleno na jednotlivé „protektivní faktory“, které zapříčiňují to, že přestože jsou respondenti „zranitelní“, oplývají jistou „nezdolností“. Do této nezdolnosti je možné zahrnout i nalézání „kontroly“ při užívání pervitinu. Za zohlednění by také stály ameliorativní faktory, tj. takové, které jedince posílily či se podílely na zlepšení adaptačních schopností (viz Matějček, Dytrych, 1998; Matějček, 2014). V širším měřítku se tedy jedná o zabývání se nejen vulnerabilitou jedinců užívající návykové látky, ale také jejich resiliencí.

Toto zkoumání by mohlo mimo jiné přinést také více světla do tématu „subjektivní spokojenosti“ jednotlivých respondentů. S letným přihlédnutím k vyplněným dotazníkům, je tato spokojenost v případě Kryštofa a Kamily přes různost užívání pervitinu na podobných „hodnotách“, tj. neužívání metamfetaminu „automaticky“ nevede k zlepšení života, resp. pravděpodobně dochází k upravení norem, podle kterých je spokojenost posuzována. Rovněž je tomu i naopak – stálé užívání pervitinu nemusí nutně znamenat nespokojenost.

Posledním, ne však plně vyčerpávajícím tématem na uvážení, jsou „metodologické výzvy“, ke kterým je v práci odkazováno. Samotná přínosnost studií vracejících se k respondentům je značná. Je otázkou, proč tak není v českých podmínkách činěno častěji, a to nezávazně na kvantitativní či kvalitativní orientaci. Tato práce se řadí ke kvalitativním follow-up studiím, jejichž zastání není na akademickém poli tak výrazné, jako u kvantitativně pojatých studií. Je tedy otázkou co si autor práce ne/mohl dovolit s daty ne/dělat. V tomto případě je výzvou nalézat příklady dobré praxe, přesněji řečeno „dobře zvolené metodologie“ a pokoušet se zkonstruovat „zásady“, podle nichž se orientace a analytická práce u takových typů studií usnadní. Předložený výzkum svým pojetím možná „předbíhá“ tím, že podobně koncipovaná studie nebyla provedena na dostupnějších a „ucelenějších“ souborech respondentů, např. v institucionalizovaných podmínkách.

8. Závěrečné slovo

Prováděný výzkum je, především co se týče sběru dat, stále považován za neukončený a zdá se, že začíná žít podobným životem, jako jsou životy v něm zkoumaných participantů. Téměř automaticky tak přichází návrh na stanovení další

spolupráce s respondenty a nadále zachycovat jejich vývoj. Jak jinak totiž zaznamenat a sledovat měnící se a stále utvářející se proces změny a tím i identity respondentů.

Vzhledem k metodologickému přístupu je otevřenost spatřována i zde. Potřeba pečlivě vážit každý analytický krok a zvolenou logiku, zde vystupuje silně do popředí. Nutnost popisovat, ale nedosazovat jiná tvrzení, nehodnotit, ale komparovat je v tomto případě na místě. Autor práce se snažil vést těmito body, což bylo do značné míry náročné, jelikož svody k tomu porovnat a říci zda respondent splnil, co řekl, je lákavé, ale značně zjednodušující. Stejně tak je lákavé hledat ucelený a jasný výsledek „takhle to je, na to se přišlo“. To předkládaná práce splňuje částečně, jelikož z povahy dat, ze kterých je utkána, jeden jediný výsledný obraz neposkytuje.

Práce tak uplatňuje spíše deexpertní perspektivu, která jde směrem od respondentů, až se možná může místy zdát, že jsou některé výroky ponechány „jen tak“. To není autorem práce vnímáno jako přitěžující, ale spíše za volbu jedné z možností. Již samotný fakt, že z více jak sta stran rozhovorů, je jejich analýza rozpracována na několika málo listech, je samo o sobě redukcující a „neúplné“. V této práci nelze tedy hledat konečné a jasné závěry („bez léčby to ne/jde“), ale spíše čerpat z této „nejasnosti“ a poskytnutý prostor využít k pokládání dalších otázek. Brát tak provedenou analýzu jako plně vypovídající o respondentech či snad ukazující pravdu o nich by nebylo správné. Jedná se spíše o ukázání jedné z možných pravd a způsobu jak na tuto pravdu poukázat díky čtení rozhovorů optikou hodnot a přesvědčení.

Nelze jinak než plně akceptovat narativní složku lidské existence a bytí. Ta vyprávění hodnému příběhu dává záludnost a ctnost v jednom – říci co chci nebo něco zamlčet, něco do příběhu přidat a něco ubrat, něco vyzdvihnout a něco utajit, ale také mít možnost něco změnit a utvářet něco nového. Zdá se, že podstatné je především něco prožívat a žít, a je jedno, zda je to přesný obrys reality, umělecká fikce, vložený obraz či hluboko uložená zkamenělina.

9. Literatura

- Adámková, T. (2010). Styronova viditelná temnota – příběh nemoci. In Miovský, M., Čermák, I., Chrz, V. (2010). *Umění ve vědě a věda v umění*. Praha: Grada, 157-169.
- Adler, M. (2004) Žánr klientova příběhu v psychoterapii. *Československá psychologie*, 48 (1), 84-92.
- Andrews, P. W., Thomson, J. A. (2009). The Bright Side of Being Blue: Depression as an Adaptation for Analyzing Complex Problems. *Psychological Review*, 116 (3), 620-654.
- Bahbouch, R. (2001). Struktura pravdě podobného příběhu. In: Heller, D., Sedláková, M., Vodičková, L. (Eds.) (2001): *Kvantitativní a kvalitativní výzkum v psychologii*. Praha, PsÚ AV ČR, 25-32.
- Bartošková, M. (2012). Deprese jako únik před tíží života. Diplomová práce. Praha: PedF, UK.
- Behrman, A. (2003). *Electroboy – Vzpomínky na máni*. Praha: Portál.
- Brenza, J., Gabrhelík, R. (2014). Vývoj užívání léčiv v České socialistické republice v období před „objevem“ postupů pokoutní výroby pervitinu a braunu. *Adiktologie*, 14 (3), 284-293.
- Brotánková, T. (2006). Konfigurace faktorů ovlivňující vznik závislosti na omamných a psychotropních látkách u mladistvých. Diplomová práce. Praha: PedF, UK.
- Bruner, J. S. (1986) *Actual Minds, Possible Worlds*. Cambridge: Harvard University Press.
- Bruner, J. S. (1990) *Acts of meaning*. Cambridge, London: Harvard University Press.
- Bruner, J. S. (1996). *Culture of Education*. Cambridge: Harvard University Press.
- Caspari, D. (1999). Cannabis and schizophrenia: results of a follow-up study. *European archives of psychiatry and clinical neuroscience*, 249 (1), 45-49.
- Conway, M. A., Singer, J. A., & Tagini, A. (2004). The self and autobiographical memory: Correspondence and coherence. *Social Cognition*, 22 (5), 491-529.
- Copeland, A., Sorensen, J. (2001). Differences between methamphetamine users nad cocaine users in treatment. *Drug and alcohol dependence* 62, 91-95.
- Csémy, L., Chomynová, P., Sadílek, P. (2009). *Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách Výsledky průzkumu v České republice v roce 2007*. Praha: Úřad vlády ČR.
- Csémy, L., Zábranský, T., Grohmannová, K., Dvořáková, Z., Brenza, J., Janíková, B. (2012). Dospívající uživatelé heroinu a pervitinu po 14 letech: analýza psychosociálních charakteristik. *Československá psychologie* (56) 6, 505-517.
- Čermák, I. (2001). Hermeneuticko-narativní přístup k validitě interpretace nálezů kvalitativně pojatém psychologickém výzkumu. In: Heller, D., Sedláková, M., Vodičková, L. (Eds.) (2001): *Kvantitativní a kvalitativní výzkum v psychologii*. Praha, PsÚ AV ČR, 42-51.
- Čermák, I. (2002). Myslet narativně: Kvalitativní výzkum „on the road“. In: Čermák, I., Miovský, M. (eds.): *Kvalitativní výzkum ve vědách o člověku na prahu třetího tisíciletí*. Sborník z konference. PsÚ AV ČR Brno, SCAN Tišnov, 11-25.
- Čermák, I. (2003). Psychologie v narativní tónině se vynořila v souvislostech. *Československá psychologie*, 47 (6), 53-533.

- Čermák, I. (2004a). Narativní terapie: mnohohlasý chór. In: Miovský, M., Čermák, I., Řehan, V. (Eds.) (2004). Kvalitativní přístup a metody ve vědách o člověku III. Olomouc, UPOL, 33-47.
- Čermák, I. (2004b). Autobiografická paměť a životní příběh. Sborník prací Filozofické fakulty Brněnské univerzity. Studia minora fakultatis. Philosophicae Universitatis Brunensis, P8, 29-26.
- Čermák, I. (2004c). Narativní myšlení a skutečnost. Československá psychologie, 48 (1), 17-26.
- Čermák, I. (2005). Narativní paměť. In Macek, P., Dalajka, J. (Eds) (2005). Vývoj a utváření osobnosti v sociálních a etnických kontextech. Brno: MUNI, 25-37.
- Čermák, I. (2006). Narativně orientovaná analýza. In Blatný, M. (Eds.) (2006). Metodologie psychologického výzkumu: Konsilience v rozmanitosti. Praha: Academia, 85-109.
- Čermák, I., Lindénová, J. (1999) Povolání herec: Kritické momenty v pracovním životě herců. Brno, Větrné mlýny a PsÚ AV ČR.
- Daněčková, T. (2004). Životní příběh a osobní identita na prahu dospělosti. In: Miovský, M., Čermák, I., Řehan, V. (Eds.) (2004). Kvalitativní přístup a metody ve vědách o člověku III. Olomouc, UPOL, 177-183.
- Dekontaminace IV. (2008). Bytová kultura. Časopis pro sekundární a terciální prevenci drogových závislostí. Praha: Sananim.
- Domier, C. P., Simon, S. L., Rawson, R. A., Huber, A., Ling, W. (2000). A comparison of injecting and noninjecting methamphetamine users. Journal of psychoactive drugs, 32 (2), 229-232.
- Dubovská, E., Chrz, V., Tavel, P. (2016). Poetika starnutia: naratívna gerontológia a jej aplikácie v psychoterapii starších ľudí. Časopis Psychoterapie, 10 (1).
- Formánková, L. (2015). Biograficko-narativní přístup ke sběru a analýze dat. Workshop na konferenci Kvalitativní přístup a metody ve vědách o člověku, Olomouc, 2. – 3. 2. 2015.
- Fraser, H. (2004). Doing Narrative Research: Analysing Personal Stories Line by Line. Qualitative Social Work, 3 (2), 179-201.
- Freedman, J., Combs, G. (2009). Narativní psychoterapie. Praha: Portál.
- Gabrhelík, R., Šťastná, L., Holcnerová, P., Miovský, M., Minařík, J. (2010). Aktuální otázky léčby závislosti na metamfetaminu. Adiktologie, 10 (2), 92-100.
- Glasner-Edwards, S., Marinelli-Casey, P., Hillhouse, M., Ang, A., Mooney, L. J., Rawson, R. (2009). Depression among methamphetamine users: association with outcomes from the Methamphetamine Treatment Project at 3-year follow-up. J Nerv Ment Dis., 197 (4), 225-231.
- Hanykovic, R. (2006). Pro drogy nemá smysl umírat. Praha: Albatros.
- Hänninen, V., Koski-Jännes, A. (1999). Narratives of recovery from addictive behaviours. Addicton, 94 (12), 1837-1848.
- Hartl, P. (2004). Stručný psychologický slovník. Praha: Portál.
- Hausner, M. (1968). Jak se stát neurotikem. Praha: Státní zdravotnické nakladatelství.
- Hayesová, N. (2011). Základy sociální psychologie. Praha: Portál.
- Hendl, J. (2008). Kvalitativní výzkum. Praha: Portál.

- Hiles, D. (2005). Contingent narratives: Fears and tremblings. In: Kelly, N., Horrocks, Ch., Milnes, K., Roberts, B., Robinson, D. (Eds.), Narrative, memory and everyday life. University of Huddersfield, Huddersfield, 107-116.
- Hogenová, A. (2011a). Čas jako problém. Praha: Nakl. L. Marek pro HTF, UK.
- Hogenová, A. (2011b). Privace a její úloha v myšlení. Paideia: Philosophical e-journal of Charles University, 2-3 (7).
- Huk, M. (2005). Droga v životním příběhu uživatele. Diplomová práce. Praha: PedF, UK.
- Chrz, V. (2004) Výzkum jako narativní rekonstrukce. In: Miovský, M., Čermák, I., Řehan, V. (Eds.) (2004). Kvalitativní přístup a metody ve vědách o člověku III. Olomouc, Vydavatelství Univerzity Palackého, 21-32.
- Chrz, V. (2005). Narativní kompetence. In: Macek, P., Dalajka, J. (Eds) (2005). Vývoj a utváření osobnosti v sociálních a etnických kontextech. Brno: MUNI, 263-272.
- Chrz, V., Čermák, I., Plachá, V. (2006). Porozumění zkušenosti nemocných rakovinou prsu: narativní přístup. Československá psychologie, 50 (6), 507-521.
- Chrz, V. (2007). Možnosti narativního přístupu v psychologickém výzkumu. Praha: PsÚ AV.
- Chrz, V. (2009). Narativní imaginace a metafora. Československá psychologie, 53 (4), 325-335.
- Chrz, V., Čermák, I. (2005) Žánry příběhů, které žijeme. Československá psychologie, 49 (6), 481-495.
- Chrz, V., Čermák, I. (2011). Interpretace v narativním přístupu. Teorie vědy, 33 (3), 415-443.
- Chrz, V., Čermák, I. (2015). Narativní komplexita. Československá psychologie, 59 (1), 1-16.
- Chrz, V., Čermák, I., Urbánek, T. (2014). Narativní psychologie. In Blatný, M. (Eds.) (2014). Člověk v kontextech celoživotního vývoje. Brno: PsÚ AV ČR, 277-298.
- Chrz, V., Dubovská, E., Tavel, P., Poláčková Šolcová, I., Čermák, I. (in press). Resilience ve stáří: žánry narativní konstrukce. Československá psychologie, 60, 52-62.
- Chrzová, D. (2005). Být rodičem tělesně postiženého dítěte: narativní analýza autobiografických rozhovorů. In: Miovský, M., Čermák, I., Chrz, V. (Eds.) (2005). Kvalitativní přístup a metody ve vědách o člověku IV. Olomouc: UPOL, 165-172.
- James, W. (1930). Druhy náboženské zkušenosti. Praha: Melantrich.
- Jiráňková, H. (2008). Stát se schizofrenikem. Diplomová práce. Praha: PedF, UK.
- Justinová, J., Weiss, P. (2009). Sexuální aktivity uživatelů pervitinu a Subutexu. Čes. a slov. Psychiatrie 105 (3), 115-120.
- Kalina, K. (1987). Jak žít s psychózou? Rady nemocným. Praha: Avicentrum.
- Kalina, K. (2001). Glosář z oblasti drog a drogových závislostí. Praha: Filia Nova.
- Kalina, K. (2002). Psychiatrické ilustrované kalendáře lidí, zvířat, věcí a událostí. Nakladatelství Zdeněk Susa ve Středoklukách.
- Kalina, K., Minařík, J. (2015). Duální diagnózy a psychopatologické komplikace. In: Kalina, K. a kol. (2015). Klinická adiktologie. Praha: Grada, 211-231.
- Kalina, K. (2015). Koncept „potenciálu pro úzdravu“ v adiktologii. In Maxová, V. (Ed.) (2015). Drogy a úzdrava. Sborník odborné konference. Praha: Sananim, 13-22.

- Kalina, K. (2016). Koncept „potenciálu pro úzdravu“ v adiktologii. Přednáška v rámci AT konference 2016, Seč, 1.-5. 5. 2016.
- Kalina, K. (nedatováno). Interní studijní materiály. Praha: Klinika adiktologie.
- Kebza, V., Šolcová, I. (2008). Hlavní koncepce psychické odolnosti. *Československá psychologie*, 59 (1), 1-16.
- Krejčí, J. (2014). Autorství jako účinný faktor u uživatelů pervitinu. Bakalářská práce. Praha: PedF, UK.
- Krejčí, J. (2015). Příběhy o úzdavě bez léčby aneb Opětovné kontaktování (ex)uživatelů stimulantů. In: Maxová, V. (Ed.) (2015). *Drogy a úzdrava*. Sborník odborné konference. Praha: Sananim, 43-51.
- Krejčí, J., Chrz, V. (2015). Příběhy bez jasného konce: Autorský postoj ve vyprávěních o užívání metamfetaminu. Přednáška na konferenci Kvalitativní přístup a metody ve vědách o člověku, Olomouc, 2. – 3. 2. 2015.
- Kudrle, S. (2003a). Trauma a závislost. In: Kalina, K. (2003). *Drogy a drogové závislosti*. Praha: Úřad vlády ČR, 130-134.
- Kudrle, S. (2003b). Historie užívání a zneužívání psychotropních látek. In: Kalina, K. a kol. (2003). *Drogy a drogové závislosti I*. Praha: Úřad vlády ČR, 83-89.
- Langmeier, J., Krejčířová, D. (2006). *Vývojová psychologie*. Praha: Grada.
- Lee, V. L. (1988). The language of action: a review of Schafers a new language for psychoanalysis. *Journal of the experimental analysis of behavior*, 49, 429-436.
- Literáková, E. (2012). *Datace autobiografických vzpomínek*. Diplomová práce. Praha: FF, UK.
- Matějček, Z., Dytrych, Z. (1998). Riziko a resilience. *Československá psychologie*, 42 (2), 97-105.
- Matějček, Z. (2014). Resilience aneb co nás chrání pře zlým osudem. *Československá psychologie*, 58 (3), 282-289.
- McAdams, D. P. (1993) *The Stories We Live By: Personal Myths and the Making of the Self*. New York, William Morrow.
- McAdams, D. P., McLean, K. C. (2013). Narrative identity. *Current Directions in Psychological Science*, 22 (3), 233-238.
- McIntosh, J., McKeganey, N. (2000). Addicts narratives of recovery from drug use: constructing a non-addict identity. *Social Science and Medicine*, 50, 1501-1510.
- Minařík, J. (2003). Stimulancia. In Kalina, K. a kol. (2003). *Drogy a drogové závislosti I*. Praha: Úřad vlády ČR, 164-168.
- Minařík, J. (2008). Přehled psychotropních látek a jejich účinků. In Kalina, K. a kol. (2008). *Základy klinické adiktologie*. Praha: Grada, 339-368.
- Minařík, J., Gabrhelík, R. (2011). Farmakoterapie závislosti na metamfetaminu. *Adiktologie*, (Suppl.), 48-52.
- Minařík, J., Kmoch, V. (2015). Přehled psychotropních látek a jejich účinků. In: Kalina, K. a kol. (2015). *Klinická adiktologie*. Praha: Grada, 49-83.
- Minařík, J., Gabrhelík, R., Pavlovská, A. (2016). Léčba závislých na pervitinu metylphenidátem z pohledu pacientů. Přednáška v rámci AT konference 2016, Seč, 1.-5. 5. 2016.

- Miovský, M. (2001). Kvalitativní přístup ve výzkumu závislostí: teoretická východiska a aplikační možnosti. *Adiktologie*, 1 (1), 70-83.
- Miovský, M. (2003). Kvalitativní přístup v adiktologickém přístupu v České republice. *Adiktologie*, 3 (1), 52-59.
- Miovský, M. (2006). Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu. Praha: Grada.
- Miovský, M. (2010). Nové výzvy, nebo stejná témata v novém kontextu? Výroční konference International Society of Addiction Journal (ISAJE) 2010. *Adiktologie*, 10 (2), 130-132.
- Miovský, M. (Ed.) (2014). Koncepce sítě specializovaných adiktologických služeb v České republice. Praha: 1. LF UK, Klinika adiktologie.
- Miovský, M., Urbánek, T. (2002). Tabák, alkohol a nelegální drogy mezi středoškoláky. *Československá psychologie*, 46 (2), 165-177.
- Morávek, J. (2007). Kontrolované užívání drog: co nám přináší výzkum uživatelů, kteří s drogami umějí zacházet. *Adiktologie* (7) 4, 445-455.
- Mravčík, V., Chomynová, P., Grohmannová, K., Janíková, B., Grolmusová, L., Tion Leštinová, Z., Rous, Z., Kiššová, L., Nechanská, B., Sopko, B., Vlach, T., Fidesová, H., Jurystová, L., Vopravil, J., Malinová, H. (2015). Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2014. Praha: Úřad vlády ČR.
- Murray, K. D. (1989) The construction of identity in the narratives of romance and comedy. In: Shotter, J., Gergen, K. (eds.): *Texts of Identity*. London, Sage, 176-205
- Navrátil, M., Čermák, I., Horoščák, M. (2000). Životní styl brněnských skinheads. In: Čermák, I., Miovský, M. (eds.): *Kvalitativní výzkum ve vědách o člověku na prahu třetího tisíciletí*. Sborník z konference. Boskovice: Nakladatelství Albert, 72-87.
- Nepustil, P. (2008). Strategie pro ukončení užívání pervitinu bez odborné pomoci: Závěrečná zpráva z výzkumu. Brno: Sdružení Podané ruce.
- Nepustil, P. (2009). Jde to i bez léčby. *Adiktologie*, 9 (Suppl.), 16-24.
- Nepustil, P. (2013). Proces změny po ukončení dlouhodobého užívání pervitinu bez odborné pomoci. Disertační práce. Brno: FSS, MUNI.
- Nepustil, P. (2014). Bez léčby to jde. Brno: MUNI.
- Nepustil, P. (2015). Přirozené zotavení. In Maxová, V. (Ed.) (2015). *Drogy a úzdrava*. Sborník odborné konference. Praha: Sananim, 65-68.
- Neusar, A. (2011). Kdy se to jenom stalo? (Ne)dokonalost paměti na osobní a veřejné události. Brno: MUNI.
- Neusar, A., Hoferková, J., Ježek, S. (2011). Přesnost datace mediálně známých veřejných událostí. *Mediální studia*, 2, 120-151.
- Onder, J. (2013). Konstrukce intencionality u dospívajících delikventů. In Neusar, A., Vavrysová, L. (Eds.). (2013). *Kvalitativní přístup a metody ve vědách o člověku XII*. Sborník příspěvků. Olomouc: UPOL.
- Orlíková, B., Csémy, L. (2016). Psychiatrická komorbidita u uživatelů metamfetaminu. *Adiktologie*, 16 (1), 26-35.
- Pavlovská, A., Minařík, J. (2015). Substituční léčba závislosti. In: Kalina, K. a kol. (2015). *Klinická adiktologie*. Praha: Grada, 378-392.

- Pavlovský, P. (2005). Paranoidní syndrom. *Česká a slovenská psychiatrie*, 101 (6), 320-322.
- Plháková, A. (2005). Učebnice obecné psychologie. Praha: Academia.
- Popov, P. (2003). Programy metadonové a jiné substituce. In: Kalina, K. (2003). *Drogy a drogové závislosti 2*. Praha: Úřad vlády ČR, 221-226.
- Preiss, M. (2009). Trauma a posttraumatický růst. *Psychiatrie pro praxi*, 10 (1), 12-18.
- Preiss, M., Mikoláš, P., Bartošková, M. (2014). Pozitivní význam deprese. *Časopis psychoterapie* (2). Brno: MU, 161-168.
- Preiss, M. (2015). Pozitivní aspekty deprese. In Gillernová, I., Bahbouh, R. (Eds.). (2015). *Moc emocí – psychologie emocí a citů každodenní lidské zkušenosti*. Sborník příspěvků. Praha: Tribun EU.
- Presl, J. (1995). *Drogová závislost*. Praha: Maxdorf.
- Prochaska, J. O., Norcross, J. C. (1999). *Psychoterapeutické systémy*. Praha: Grada.
- Randall, W. L. (2013). The importance of being ironic: narrative openness and personal resilience in later life. *Gerontologist*, 53, 9-16.
- Rathod, N. H., Addenbrooke, M.W., Rosenbach, A.F. (2005). Heroin dependence in an English town: 33 year follow-up. *British Journal Psychiatry* 187, 421-425.
- Rawson, R., Huber, A., Brethen, P., Obert, J., Gulati, V., Shoptaw, S., Ling, W. (2000). Methamphetamine and cocaine users: Differences in characteristics and treatment retention. *Journal of Psychoactive drugs*, 32 (2), 233-238.
- Robins, L.N., Davis, D.H., Goodwin, D.W. (1974). Drug use by U.S. army enlisted men in Vietnam: a follow-up on their return home. *American Journal of Epidemiology*, 99 (4), 235-249.
- Říčan, P. (2005). Kvantitativní a kvalitativní přístup v psychologii. In: Miovský, M., Čermák, I., Chrz, V. (Eds.) (2005). *Kvalitativní přístup a metody ve vědách o člověku IV*. Olomouc: UPOL, 13-18.
- Říčan, P. (2009). *Psychologie*. Praha: Portál.
- Sanetníková, I. (1990). *Ještěrka*. Praha: Zvon.
- Sarbin, T. (Ed.) (1986). *Narrative psychology: The storied nature of human conduct*. New York: Praeger.
- Schafer, R. (1976). *A new language for psychoanalysis*. New Haven, Yale University Press.
- Schafer, R. (1980). Narration in the Psychoanalytic Dialogue. *Critical Inquiry* 7 (1), 29-53.
- Schütze, F. (1999) Narativní interviu ve studiích interakčního pole, *Biograf*, 20, 33-51.
- Simon, R. (1997). Estimating prevalence using the case-finding method: an overview. EMCDDA.
- Strauss, A., Corbinová, J. (1999). *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Boskovice: Nakladatelství Albert.
- Střihavková, D. (1999). *Na tom záleží*. Praha: JPM tisk.
- Šiška, J. (2005). *Mimořádná dospělost*. Praha: Karolinum.
- Štefunková, M. (2010). *Metamfetamin: Situace v EU a její globální kontext*. Praha: Centrum adiktologie a Sdružení SCAN.

- Štech, S. (2001). Rozdíly ve výzkumné metodologii – rozdíly v pojetí psychologie? In: Heller, D., Sedláková, M., Vodičková, L. (Eds.) (2001): Kvantitativní a kvalitativní výzkum v psychologii. Praha, PsÚ AV ČR, 33-41.
- Švaříček, R., Šedřová, K. (2007). Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Praha: Portál.
- UNDOC. (2015). World drug report. New York: United Nations.
- Urban, E. (1973). Toxikománie. Praha: Avicentrum.
- Vacek, J. (2004). Prožitek akutní intoxikace konopnými drogami. In: Miovský, M., Čermák, I., Řehan, V. (Eds.) (2004). Kvalitativní přístup a metody ve vědách o člověku III. Olomouc, Vydavatelství Univerzity Palackého, 165-176.
- Vavřda, V. (2005). Otázky soudobé psychoanalýzy. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.
- Vlčková, I., Blatný, M. (2005). K narativnímu pojetí autobiografické paměti: výzkumné možnosti metody čáry života. In Miovský, M., Čermák, I., Chrz, V. (Eds.) (2005). Kvalitativní přístup a metody ve vědách o člověku IV. Olomouc: UPOL, 183-199.
- Wengraf, T. (2002). Historicising the socio, theory, and the constant comparative method. In Chamberlayne, P., Rustin, M., Wengraf, T. (2002). Biography and social exclusions in Europe. Bristol: The Policy Press, 309-327.
- Yovell, Y. (2005). Nepřítel v mém pokoji a jiné příběhy z psychoterapie. Praha: Portál.
- Zábranský, T. (2007). Methamphetamine in the Czech Republic. *Journal of Drug Issues*, 37 (1), 155-180.
- Zima, T. (2015). Biochemie závislostí. In: Kalina, K. a kol. (2015). *Klinická adiktologie*. Praha: Grada, 33-48.

10. Přílohy

10.1. Kryštof: Hodnoty a přesvědčení – redukce rozhovoru 2012

PIKO +

„Perfektní“

Najednou prostě z toho alkoholismu to přecházelo jakoby na takovou dobrou vlnu, jako, tak jako dobře, že jsem se cejtil najednou perfektně (Kryštof 1:2:14)

„Bavil jsem se“

Užíval jsem si, bavil jsem se. Jako víš já jsem neměl jako žádný stres na tom, až potom, až potom, říkám, když nebylo (Kryštof 1:8:86)

„pohoda období“

v pohodě to bylo celou dobu co jsem, vlastně co jsem prodával a sám užíval, to bylo tak tři roky. / Takže tři roky no, tři roky byly tedy jako byly v pohodě, když to řeknu takhle no. (Kryštof 1:9:96)

PIKO – ne iv aplikace

Ale jakmile prostě začneš prostě s tímhle (imituje násteřel) a že by sis třeba šlehal pravidelně každéj tejdén dejme tomu, jo prostě dejme tomu ty další dva měsíce, tři měsíce, tak seš úplně někde jinde to seš trálalá a to seš úplně magor (Kryštof 1:18:240)

PIKO – ne heroin + iv pika

Pak už jenom heroin – jednoduchý. Jak mile si začneš střílet perník, už máš, pokračuješ jenom heroinem, pak už jenom síla vůle, pak už jenom buďto sebevražda nebo selhání orgánů a nebo se z toho dostaneš (Kryštof 1:18:240)

PIKO –

já ti můžu říct jako úplně první, jako na začátek – myslím si, že ten kdo vymyslel perník, tak měl hodně blběj smysl pro humor, jako, to ti jako můžu říct na rovinu, protože, protože si myslím, že to, jako to ... u toho se nesměješ, to je hrozná nevýhoda. Můj poznatek – u toho se nesměješ u toho jenom mluvíš, jenom se u toho baviš jakoby, víš. Není to, spousta lidí si myslí, že to je jako zábavná jako droga – není. Je to jenom prostě o tom, že jakoby navazuješ jako komunikaci s těma lidma jako, ale furt je to jedno a to samý. Po několika letech jsem přišel na to, že to je jedno, jedno a to samý do kolečka. Není to žádná, jako změna na tom není nebo prostě akorát, akorát ti to zničí mozek, jo. Nechá to, nechá to v tobě prostě rejhu, kterou už nikdy, už to nebude tak jako dřív. (Kryštof 1:1:8)

„strhnutí řízení“

už toho bylo hodně na mě, už to bylo, už to přerazilo úplně, víš .. mě nešlo, už nešlo ani o peníze, nešlo o peníze, už šlo jenom fakt o život když to řeknu. Moje konzumace, moje denní dávka byla dva gramy. / .Je to minimum, že to to jako zničí tělo, to je minimum. Spíš po tý psychický stránce to tě .. teď si to tak nějak jako když nad tím přemýšlím, tak jo, to asi bylo finále, to bylo finále, to ti řeknu. (Kryštof 1:9:102,104)

Piko – „zlomí tě“

Perník tě v tomhle tom zlomí, že prostě si nevěříš a jsi takovej jednodušší a žiješ si prostě pod vlivem tady toho á myslíš si, že – je to samozřejmě druh života nebo jako žití, ale.. není to ono (Kryštof 1:26:348)

PIKO-Nezájem

protože to bylo výborný, vůbec nám, nikoho, nikoho – Pepo, nikoho nezajímalo ee co bude po tom. Teď to je supr, nikoho nezajímalo co potom bude jako, co se stane, že se to zhorší potom ... a zhoršilo se, zhoršilo se (Kryštof 1:2:18)

DEALING – ŘÁD A „KOLOTOČ“

PIKO – řád – dealing – „kolotoč“

hele kam se třeba na to jako, kam se na to sere prostě nějaká ekonomika v tomhle tom je prostě řád a ne, neexistuje, že by jako se sesypal ten řád, že by jako víš jako když to srovnáš jako jenom ti to přirovnávám k ekonomice, že prostě jo, že to může a taky se stalo, že spadla, že ta ekonomika, to byl krach vlastně před několika lety, jo, tak v tomhle tom se to nestane, v tomhle tom běží určitě řád (Kryštof 1:3:30)

je to takovej, je to takovej jako vlastně postup něco jako kariérní růst, ale jako prostě od začátku potom a vejš a vejš a vejš a dostávat se potom nějaký, do nějaký skupiny těch lidí

To je právě ten kolotoč a to už se dostáváme někam, kam tady jako opravdu to byla chyba jako.. se přiblížit k tomu, k tý jako když to řeknu jako podsvětí (Kryštof 1:7:64)

dneska si myslím, že to prodává každé debil, víš co, každé prostě trouba. Dřív prostě od toho byli, dřív jsem od toho byl já – dřív to víc fungovalo jako. Dneska, dneska je to jinak (Kryštof 1:8:82)

KONEC S PIKEM

Pomoc od nové přítelkyně

Protože jako mě z toho i hodně pomohla, byla to vlastně moje kamarádka, pak moje přítelkyně. Ta mi teda hodně pomohla z rodinou, jako z – protože jako věděla jak na tom jsem přišla za mojí mámou a vysvětlila situaci a to bylo všechno v jednom, to už jakoby ke konci ne. Ono to nebylo úplně, ono to jakoby byl i nápad právě od tý Jany, když to řeknu, protože ta, tý bylo hodně líto, protože ona sama věděla co to je a tý bylo hrozně líto jak jako jsem dopad, že už viděla, že už to není jako opravdu o těch penězích, ale, že to je o tom jak opravdu tady, jak to mám v hlavě srovnaný, nebo nemám. (Kryštof 1:11:140, 1:12:142)

Nová přítelkyně – pomoc

bez ní bych asi nikdy nezvládnul, to právě bylo důležitou součástí toho celého jako. Jenomže prostě mi jako pomohla, prostě mi pomohla. Nebudu to nějak rozebírat, prostě hodně mi pomohla no. (Kryštof 1:14:174)

Dostávat se z pika – chtít – uvědomění

musel jsem chtít, musel jsem chtít sám samozřejmě to jako jo a ona to i tak dělala podle mě, víš jako, že prostě jenom mi, jako do mě rejpla, abych přemejšlel nad sebou a asi si myslím, že mi to doteklo teda, zvláštním způsobem, ale doteklo a uvědomil jsem si, přišlo to uvědomění. (Kryštof 1:14:176)

Konec s pikem – pomoc lidí

opravdu už jsem někde za hranicí, že už to sám nezvládám.. pomůžou ti, nejvíc ti pomůžou opravdu lidi, který chtějí ti pomoc, dobrý lidi. Jak rodina, tak právě i jako lidi co mají zkušenost s těma, těma (kryštof 1:14:178)

Konec s pikem – sám za sebe, „muset být sobecký“

to muselo bejt rychlý prostě i když mě to bolelo a mrzelo. Mě mrzelo hlavně to, že jsem byl sobeckej a musel jsem, jako myslel jsem teďkon už jen na sebe, že na tu bývalou přítelkyni jsem už vůbec nemyslel. Do teďka mě to teda mrzí, ale nedalo se nic dělat. Jak se říká, ve dvou se to lépe táhne, ale jako určitý věci, jakože žijete spořádaně život, ale když je to opak, tak to takhle nefunguje. Musí, pak už jenom táhneš - každé sám ze sebe musí táhnout. Aby potom oba dva byli v pohodě. (Kryštof 1:15:190)

Ne/Dostávat se z pika – 4.měsíce a zpět k piku

to všechno myslím si bylo správně co jsem měl udělat á jako jak říkám byl jsem, byly doby, byly takový stavy kdy jsem fakt brečel v koutku a houpal jsem se, přísahám. Fakt jsem byl úplně jako.. neuvědomal jsem si to a takhle jsem se třeba houpal a brečel jsem prostě. Takže prostě jsem byl úplně mimo, psychicky jsem se zhroutil, to můžu to tak nazvat, určitě to tak je, že jsem se psychicky zhroutil a třeba jsem vydržel čtyři hodiny brečet. / Ale za to jsem rád tady za to a pak jsem jako teda jo nevydržel po několika měsících a

musel jsem si dát a – čtyři měsíce to byly, čtyři měsíce. (Kryštof 1:16:206,208)

NÁBĚH NA NOVÝ ŽIVOT

Nová přítelkyně – sblížení

No ale ona mi hodně pomohla, to jí nadosmrti nezapomenu. No, u toho jsme se docela i sblížili, bych řekl, to možná bylo takový to, že ona jako to no, ale měli jsme zůstat jen u toho přiblížení (smích) jako kamarádi. Jenomže bohužel to se nestalo, jako bylo toho víc než jenom kamarádství vlastně no.. (Kryštof 1:12:148)

nový život a syn

chtěli jsme začít jako nový život. A já jsem si přál hodně jako, nebo oba jsme si přáli, nebo já jsem chtěl tady něco zanechat po sobě. Asi tak jako bych to řekl v tu chvíli, zase vrátím se k tomu nazpátek a jako vidím to asi takhle, že moje myšlení bylo prostě tady po sobě něco zanechat, protože jsem byl fakt hodně, hodně někde jinde a nevěděl jsem co se mnou bude a jak to, to, no á tak jsem teda zanechal, tak se narodil syn. (Kryštof 1:12:150)

naivita cesty nového života

ten nový život, bylo to hodně, víš co já jsem se fakt, musím se přiznat, já jsem se hodně, hodně jako splet v sobě, podcenil jsem se, myslel jsem, že to bude jednodušší a že to všechno půjde tak jak má. Vážně naivní, jsem byl naivní v tomhle tom, že jako když s tím přestanu a budu mít kolem sebe dobré lidi, tak to skončí. No ale neskončilo no.. a můžu to, klidně to řeknu, že do teďka to neskončilo. Sice teda můžu se jako bavit o něčem, teďka jako je to něco jiného než to bylo před třeba osmi lety, no, ale ... takže mě to zničilo život a zničilo mi to, myslím, že to ovlivní i život mého syna (Kryštof 1:12,13:156)

UVĚDOMĚNÍ

Uvědomění – dostavilo se po fyzické bolesti z důvodu nepřísunu pika

pak to přišlo uvědomění si, že si právě ničil životy ostatním, svůj teda taky, to je jasný, to ti došlo hned, tam jako nebylo co řešit, ale pak jako zničení vztahů s rodinou a vůbec pak ničení těch ostatních lidí okolo a zjištění, že to dělal vlastně jenom kvůli penězům, který ti ve finále nebo, no, který ti ve finále byly stejně už k ničemu. (Kryštof 1:10:120)

„vidění staré přítelkyně“

jako, to mě mrzelo hodně no. Protože prostě jsem jí viděl po dvou letech třeba, řeknu, dejme tomu, já to teďka fakt přesně nevím. A pořád jako jsme na to byli všichni špatně, jako oba jako. Ona přijela sem a když mě viděla, tak se mě ptala jestli jí jako můžu něco sehnat, že prostě tady shání něco jako. Když jsem viděl že prostě, jako to vidíš na tom pohledu, ne, toho člověka, že prostě bys mu tím akorát ještě víc ublížil, když to takhle řeknu, když bys jako nic nesehnal. (Kryštof 1:10:112)

„výčitky“

výčitky byly samozřejmě, protože ti to vlastně, když to vezmu – perník byl taková velká záclona, která ti zastínila úplně jako by ten normální život, když to tak řeknu. A pak když přestal, tak se to jako by najednou odhrnulo, jo. Jenom ti to jako říkám, aby to bylo jasný. Najednou se ten závěs jakoby odhrnul a pak přišlo teprve, pak přišly deprese, pak přišli, jako pak přišli no, pak přišly velký deprese. (Kryštof 1:10:118)

Ničení životů

mě šlo jenom o to vydělat na tom, takže jako asi takhle, no ... emoce šli stranou, jako úplně, jako že by jsi měl slitování nad lidma nebo něco – vůbec tě to nezajímalo v tu chvíli, jo, že prostě ničíš ty, těmhle lidem životpak mi teprve docházelo, že vlastně nejsem jedinej, že jsem vlastně takhle zničil život i ostatním lidem. To mě pronásleduje a bude pronásledovat celý život. Toho se taky nezbavím. (Kryštof 1:4:36)

NÁVRAT K PIKU

Zpět k piku vs. Jana a debakl mužské role

snažil jsem se, já jsem s tím strašně bojoval tady s tím, ale soustředil jsem se spíš tady na to a nesoustředil

jsem se na ní, víš, co a to možná byl takovej kámen úrazu, to už byl jenom detail. To že jsem prostě si dal jako, spíš tam bylo, že jsem nemohl, nemohl jsem jí dát takovou podporu. / To tak je, že chlap je tak, že by měl podporovat tu rodinu a tajto všechno a to se minulo účinkem. / Chodil jsem normálně i do práce jsem chodil, ale prostě věnoval jsem se.. to bylo těžký no, věnoval jsem se sobě, prostě svojí závislosti. (Kryštof 1:16,17:216, 218, 220)

„selhání“

jako perník v tom hraje roli, ale spíš jako to, to spíš jako osobní selhání jako chlapa. Mělo to na to nějaký vliv, to určitě, ale nemůžu se z toho omlouvat prostě. (Kryštof 1:19:254)

Selhání: Piko a mužská role

Způsobil to z části prostě drogová závislost a samozřejmě selhání osobní, jako, jako v tom otcovství a tohle to. Snažím se to jako narovnat, snažím se to teďka narovnat a dávat do hromady, ale i po devíti letech (šeptá do diktafonu) jo, i po devíti letech a furt, furt si musím dát.. nevím proč, tohle to nechápu.

PIKO A POSUNY V ŽIVOTĚ

Piko – stanovování si cílů

stanovoval jsem si cíle pod vlivem, což je zajímavý. Ne velký (klepe do stolu), ale prostě třeba jsem si dal prostě dávku osobní, nula-dvojku prostě a popřemejšlel jsem nad sebou, dycky takhle, to mi pomáhalo. (Kryštof 1:20:266)

Piko a posuny v životě

pak jsem začal pomaličku zjišťovat prostě, že prostě jako musím, že prostě pro mě je ten, ten pervitin, je prostě nedílnou součástí nebo byl nedílnou součástí proto, abych se dostal dál v životě. / Dobře, když už teda jsem, jako byl nebo jsem závislej, tak toho využiju. Využil jsem to ve svůj vlastní prospěch (Kryštof 1:20:268,270)

konal jsem i věci. Prostě dal jsem si, popřemýšlel nad sebou a něco třeba do, nevím, do měsíce třeba, nebo – jsem postoupil dál. Můžu říct, že, Pepíku můžu říct, že to byli řádově měsíce vždycky, než jsem se dostal dál.

Cesta, posun k životu

Můžu ti říct opravdu, že od těch pět a dvaceti, že další tři roky to trvalo, než jsem si uvědomil, že bych měl se podívat taky někam jinam. Odjet (lusknul) to byla ta Olomouc, proto jsem odjel, to všechno už bylo natažený, naplánovaný dopředu, jenom jsem prostě nevěděl jak to přesně skloubit dohromady, jo a pak prostě to bylo vlastně ve finále jednoduchý, že jsem se prostě jednoho dne rozhodl – jedu pryč, seru tady na to, sbalil jsem se a dojel jsem. (Kryštof 1:20:272)

takhle já to dělám. Celou dobu od těch dejme tomu tři a dvaceti nebo když to řeknu, tak od té doby se posouvám takhle pomalu až do dnešních třiceti let, Pepo, sám. Musím jinak, jinak mě totiž nepomůže žádný léčení nebo něco. (Kryštof 1:20:276)

NE/LITUJU?!

já říkám teda dneska, že ničeho nelituju z toho, co se stalo, i přes to všechno, protože jsem se přes to všechno, jakoby přenes. Dostal jsem se jakoby z toho nejhoršího – sám, musím říct, že sám. (Kryštof 1:13:158)

Nelituju, že mám syna, ale prostě mohlo to počkat, třeba ten rok a mohlo to dopadnout všechno jinak (Kryštof 1:17:222)

PIKO – nenávisť k němu a sobě

Pak jsem jakoby ztratil takovou tu jako návaznost, jako nit, nebo kontakt s tím synem, pak už to bylo hodně

blbý. Za tohle to nenávídím perník, za tohle to fakt perník nenávídím, jako upřímně na rovinu. Tohle to je jediný.. je to sporný dost, taky, že říkám na jednu stranu, že ničeho nelituju, ale prostě jsou fakt možná nějaký takový ty dírky nebo takový ty momenty, kde, kde to, kde opravdu ten svůj život, kterej jsem vedl, tak se za to nenávídím. (Kryštof 1:19:250)

strach a obavy minulého života

toho se bojím, že proto to prostě všechno tadycty, protože se bojím abych neležel někde jako chcípák na posteli a nečekal na smrt, toho se bojím, víš aby mi neselhali třeba nějaký dva důležitý orgány a nebyl připojený na přístrojích a dýchalo to za mě (Kryštof 1:25:330)

bojím se zpětných odezev, určitě. Z toho si myslím, že mám největší strach, že jako jsou lidi, který – na to ti můžu říct Pepo, že jsou lidi, který tě opravdu ve tři hodiny odpoledne zabalej do kufru auta a jsou schopný tě odvést a minimálně se na tobě nějakým způsobem vyřádit. / myslím si, že by mohla být taková zkušenost, taková realita, že by mě mohl někdo něco udělat, pár lidí se najde (Kryštof 1:30:425)

PROCES DOSTÁVÁNÍ SE Z PIKA

Piko – krach, uvědomění a dělní ze sebou něco skrze piko

v těch čtyři a dvaceti letech nějak, zhruba, pět a dvacet let, jsem si začal nějak uvědomovat, že jako bych měl ze sebou něco udělat prostě. bylo tam jako osobní takovej krach, kdy jsem zklamal sám sebe jako. Takže s tím jsem se vyrovnával hodně dlouho jo. Ta konzumace tam byla furt jako, budeme brát, že prostě pořád, do dneška, takže vlastně jo. Přestal jsem, jako fakt na ty čtyři měsíce, teďko když to tak vezmem, všude všeho jsem přestal na čtyři měsíce, vůbec jo, ale jinak, jinak v tom jedu až do teďka. To znamená, že, že prostě i s tímhle tím jsem musel fungovat. S tímhle tím jsem pracoval, víš co, protože mě se líp na tom pracovalo. (Kryštof 1:19,20:262,264)

Dostávání se z pika

něco pro sebe dělám víc, prostě vím, že se toho zabavím, dostanu se z toho, ale.. to můžu říct, že jo takovýmhle způsobem se z toho opravdu dostanu, ale bude to trvat, je to dlouhou. Počítám ještě, Pepíku, počítám že ještě pět let aspoň. (Kryštof 1:21:280)

mám těch třicet jako takových zlomových a opravdu, teď už jde do tuhýho a musím to zvládnout, prostě v co nejdřívším čase, to je jako další můj už dopředu, co bych měl udělat, kam bych měl jako směřovat, že musím tohle to už opravdu ukončit, to co dělám. Ale nemůžu to ukončit násilně, protože to nejde, mě to nejde. (Kryštof 1:21:282)

Dostávání se z pika – „nedokážu představit“ a následky

já si to nedokážu ani představit, musím říct, že si nedokážu představit, že bych byl rok bez toho á to bych, podle mě by to na mě zanechalo nějakou stopu jakoby, nějakou psychickou stopu, někde prostě nějaký problém (Kryštof 1:21:284)

nechalo by to na mě nějaký následky, myslím, si, že jo, že už je to dlouhá doba, takže já musím opravdu pomalu. A ne jen že snižuješ jako dávku, to už mám navyknutou, já prostě mám nula-dvojky, ale musíš spíš jakoby, spíš jakoby to mít srovnaný v tý hlavě, nesmíš na ten mozek jakoby vytvářet velkej nápor, psychicky (Kryštof 1:21:286)

Dostávání se z pika – poslední fáze

teďko už je poslední fáze, teda kdy už bych opravdu měl, jako dejme tomu, kdybych to zvládnul do dvou třech let bylo by to pěkný, ale jako dal jsem si hranici do těch pět a třiceti (Kryštof 1:21:288)

Fáze přestávání – dialogická metafora, rozpolcenost

já musím prostě pomaličku nějakým způsobem, přesvědčit sám sebe, že prostě víš, musím hodně komunikovat se sebou, jako hodně z vlastním já prostě. (Kryštof 1:22:304)

ti jedno já říká, že to nemá cenu ještě teď kon, že to je nesmysl, protože prostě bych se pořád nemohl zapojit jako úplně do toho života, jako jak máš ty – že studuješ nebo tohle víš co. tak já bych jako normálně pracoval, nemusel to brát a já nevím, měl hypotéku barák a tohle to všechno. To by nešlo, to by dohromady nešlo, furt by to nešlo. Rozumíš, pořád by dělal problém to jedno já, to zlý takový, když to řeknu. (Kryštof 1:22,23:308)

to je satan, to se nebojím říct že ho můžu nazvat jako satana. Protože ten byl opravdu velkej ksindl..se kterým jako bojuju a snažím se dělat z něj už takovýho neškodýho malýho hajzla, kterej stejně v tý hlavě zůstane. Jak jsme se bavili na začátku, že to, že stejně ty myšlenky a tohle to tam, ten ti tam furt zůstane, ale musí zvítězit ten, to opravdový já moje. Víš co pak ten satan, ten zlej, prostě kryje mě potom, jako ve skutečnosti jakej sem (Kryštof 1:23:318)

přestat s pikem – délka trvání

proto to takhle dlouho trvá, protože si myslím, že najednou bych to nezvládnul a nezvládnul jsem to ani, takže jsem si to takhle rozdělil na sice strašně dlouhou dobu, ale s tím, že to teda bude mít výsledek, i když to zabere moje nejlepší léta a víceméně, když to řeknu, tak i čtvrtku nebo půlku života, vopravdu teď těch třicet a do těch pět a třiceti bych to chtěl zvládnout normálně (Kryštof 1:25:330)

důležitost sebe – „sebe-důležitost“

ty seš nejdůležitější součástí sama sebe, nic jinýho, nějaký stimulanty, nějaký náhražky dobrýho světa nebo lepšího života nebo vůbec ne, to neexistuje. Musíš jenom chtít sám, sám za sebe (Kryštof 1:27:358)

LÉČBA – KRITKA A NENÁKLONOST

Léčba – kritika

Je to nezisková, všechno to jsou neziskovky, dostávají příspěvky, dotace od státu, ale málo a zbytek prostě musej dělat dobrovolníci a tohle to. Pak máš místa, kde opravdu, kde procházíš detoxifikací a ty místa, to funguje tak, že ty přijdeš, oni vezmou, dají ti Rivotril, čtyrkovej nebo trojkovej, jo nebo já nevím jak se to značí – říká se dvojkovej, trojkovej. A tam prostě tě narvou tímhle tím a seš tam třeba měsíc, dva, měl bys tam bejt daleko dýl, ale lidi, který jsou závislý, tak prostě to nezvládnou. Takže 90% procent lidí odchází dřívě než to, než vůbec ta detoxifikace skončí. Takže nefunguje to, tohle to bych chtěl aby se změnilo, aby jste ukázali, nebo prostě aby ty lidi viděli, že prostě to není taková sranda, že to není taková sranda jakoby.. dostávat ty lidi z toho. (Kryštof 1:13:160)

jak to může na člověka působit, když už takhle má psychiku zničenou z toho jak může fungovat, že tě zavrou do něčeho, kde máš vole prostě míže a nadopujou tě dalšíma drogama. Víš ano, je to součástí, musí to bejt součástí, musej ti to něčím nahradit, ano, to beru. Ale jako ten přístup a nějak aby to mělo hlavu a patu, aby to prostě někde začalo a někde skončilo v dobrým, že vylezeš ven a jdeš najednou k práci a všechno tohle to no. (Kryštof 1:13,14:164)

Léčba X Dostávat se sám

Takže nefunguje to, tohle to bych chtěl aby se změnilo, aby jste ukázali, nebo prostě aby ty lidi viděli, že prostě to není taková sranda, že to není taková sranda jakoby.. dostávat ty lidi z toho. (Kryštof 1:13:160)

sám, protože víš proč, protože já to řeknu proč. Protože to je důležitý proto abys to jako nějak, abys s tím mohl žít dál, víš. Protože, když půjdeš na tu detoxifikaci, tak ti nepomůže, to je ztracenej čas, to jsou ztracený- vopravdu. Víím to, i mý přátelé, co tam byli, tak všichni se vrátili, všichni se zase k těm drogám vrátili.. a řekli, sami uznali, že to je k ničemu. (Kryštof 1:13,14:164)

Sám vs. léčba

Protože já tomu nemůžu říkat nijak jinak, než dá se říct nějaká, nějaký vězení a absolutně všichni řekli, že to je zbytečný, že to nemá cenu. Ty se musíš sám nad sebou zamyslet a uvědomit si a jako postupovat

nějakým, nějakým způsobem prostě aby ses z toho dostal ven mě to trvalo prostě od těch tři a dvaceti do dneška, do těch třiceti a ještě to nemám za sebou zdaleka. (Kryštof 1:21:280)

výzva odborníkům

A vy s tím musíte něco udělat, další jako, prostě další jako seš ty, jako jsou ty co prostě studujou a takovýhle, aby jste líp pochopili ty lidi jo, že – protože, myslím si, že jako ty závislí na drogách jsou hodně odstrčený společností, což taky není dobrý. Je tam jakoby moc velká propast mezi tím reálem a tou skutečností, tou kde žijou normální lidi a mezi tím kde žijou drogově závislí, tam je velká propast, která prostě, kterou bylo dobrý přitáhnout k sobě. Tím by se asi možná začal řešit ten problém s tou závislostí (Kryštof 1:27:358)

NOVÝ ŽIVOT A JEHO VIZE

já bych chtěl žít úplně normální život kvalitní takovej, to jako jo no. to že bereš, tak to snižuje kvalitu života. / prostě na tom není kvalitní život, to je jediná co ztrácíš, kvalitu, kvalitu života. To znamená, myslím tím jako rodinu, bydlení, práce, přátelé, všechno tohle to (Kryštof 1:25:340)

zhoršuje to kvalitu toho života, nebrat drogy protože to prostě nikam nevede, to je jako můj osobní názor (Kryštof 1:25:342)

nemá význam brát, jako žádný asi drogy a je jedno jestli to je perník, kokain, heroin, tráva, všeobecně. (Kryštof 1:26:342)

mým cílem jako je vést opravdu kvalitní život, normálně dobrej život prostě a já vím, že to zvládnu (Kryštof 1:26:346)

to úplně jako můžu s klidem říct, že prostě tak to nejde (smích) tak to nejde, na drogách to prostě nejde žít (Kryštof 1:26:350)

představa o průběhu života

sám za sebe, potom žiješ s přítelkyní že jo, když to takhle řeknu, žiješ ve dvou, pak žiješ pro rodinu, pak vychováváš rodinu a pak zemřeš (Kryštof 1:27:358)

Cíl „Nový start“ – stanování si při kreslení křivky

jak by jsme to tam napsali.. to jako by asi chtěla teda jako (píše nový start) já jako nevím, bylo by to spíš, tak jako víš, že ten nový start až jakoby dál, víš, že už je to dva tisíce patnáct třeba nebo takovýhle (Kryštof 1:29:407)

NEVZDAT SE A NEPROPADNOUT ZPĚT

Návrat z Olomouce, kde cca rok, pracoval, ale kvůli lásce ke dvou ženám-sestrám musel odjet

mohl bejt krok jako špatným směrem nebo zpátky jako jo, ale víš co, já, ten rok mě tam změnil, hodně jo. Tady jde spíš o to, že jako když to vezmu nazpátek, teďko když já tak já se směju tady rozumíš? Uvnitř se jim směju, víš jako, zasměju se navenek, ale, ale prostě zasměju se i vevnitř jako těm lidem tady jak jsou prostě chudáci, jak jsou prostě že maj ten koloběh jako jo těch drog, furt je to tady stejný, furt se to tady točí ne, tak já jako teď můžu říct, že prostě s nadhledem když se na to podívám, tak jako tam nahoře s tím nadhledem, takhle já budu. Nepůjdu dolů, budu se dívat prostě takhle s rozhledem prostě, nic se nemění, neříkám, že si jako nedám. Samozřejmě, že si dám, jednou za měsíc, ale nebude se to měnit, vím, že se to nezmění, protože tohle to by bylo k ničemu ten rok a já nebudu dělat krok nazpátek, to jsem se naučil už na začátku, že nebudu dělat krok nazpátek, nikdy. (Kryštof 1:24:326)

Nevzdat se, nepropadnout zpět

musíš jít furt rovně, furt dopředu. Nesmíš si říkat prostě něco jakože to je v háji prostě, jde to prostě pomalu, nebo jde to na hovno, ne. Vždycky jde to, jde to možná pomalu, ale jde to. Nesmíš si říkat nikdy vzdávám

něco, to jsem se naučil taky. Jakmile se vzdáš tak tomu propadneš, fakt. (Kryštof 1:24:326)

abych se na místě propad někam zase nazpátek, že bych ne, prostě, vycuclo a závislost a tohle to, to ne, ne, ne. To neudělám nikdy. A jsem o tom přesvědčenější. Protože právě aspoň si myslím, že proto to takhle dlouho trvá (Kryštof 1:24:328)

MOUDRO

Moudro – cíl, pomoc si sám, zbytečnost začínat s drogama

je to zbytečný, dá se žít krásně bez tohohle, bez drog, dá se žít krásně bez drog, vůbec to není zbytečný s tím začínat, když už se do toho jako, že jsme nevěděli, ze začátku, opravdu jsme nevěděli do čeho deme, tak jako prostě holt takhle to je, je to takhle, teď jak to cejtím je to takhle a teď chci pro ty další prostě je to zbytečný, je to úplně k ničemu to brát, začínat s tím, žít prostě normální život, ve společnosti s přáteli s rodinou a budovat nějakou kariéru svojí jako životní cíl mít, musíš mít životní cíl, nebo nějaký cíl si stanovit a k tomu ti nic nepomůže než ty sám (Kryštof 1:26:356)

Náhled – mít náhled = nešel bych do drog

Kdybych věděl už u někoho, že se to stalo nebo takhle, tak bych do toho určitě nešel, nešel bych do toho. / Já myslím, že ve dvaceti jsem měl už dost svého rozumu na to, kdybych věděl, že to má takhle dopadnout nebo kdybych to viděl, že bych do toho šel - takže, to asi ne, to asi ne. Protože bych měl z čeho čerpat, vlastně bych se to asi snažil pochopit, jako teďko se to snažíš pochopit ty. (Kryštof 1:30:417)

10.2. Kryštof: Hodnoty a přesvědčení – redukce rozhovoru 2015

PIKO +/-

PIKO – herák

Máš perník, pro ty bohatý je kokain a pak vítěznej stupínek je heroin a konec, tam nemáš kam jít už, buď to jdeš prostě do kytek anebo prostě budeš doživotně brát metadon, prostě nějakou náhražku toho heráku a ty co to nebrali tak dlouho, tak možná, že se z toho někdy dostanou, ale hm, nemyslím si. (Kryštof 2:1:1)

koriguju, ale nezvládám

kecy o tom jestli škodí perník a jestli si závislej a tohle to, to je jedno. Spíš jako musíš sám o sobě si vždycky zamyslet nad tím jestli ti to ještě dělá dobře nebo už ti to dobře nedělá, jo. / Asi to koriguju nějak jakž takž. / Není to že bys to zvládnul úplně, ne. Kdybys to úplně zvládnul, tak to nebereš (smích). (Kryštof 2:14:181)

„je perník dobřej?“ (Kryštof 2:15:183-187)

Kryštof: jednu za čas si pokládám takovouhle otázku. Když ten perník je strašně dobřej.

Já: je dobřej?

Kryštof: hm, ale to je – jak se u toho mračím teďkon strašně.

Já: je dobřej a mračíš se.

Kryštof: (smích) to je právě to pro a proti.

piko a smrt matky

já jsem věděl, věděl upřímně, že začnu brát drogy víc, když máma umřela. Protože to byla jediná věc, která mě dokázala udržet a zvládnout to a přísahám, že to tak je! A není to žádná jako, že to je jako, že si to myslím, že tím jenom zakrejuvám, že jsem drogově závislej – to já vím, že jsem drogově závislej, (Kryštof 2:8:97)

jsem to potřeboval nebo nevím, ale prostě takhle to bylo, takže jeden čas jsem zase bral gram dva, dva klidně za měsíc, ale bylo to asi tak půl roku (Kryštof 2:8:103)

Já opravdu nevím, jestli bych, asi bych nebral, na to ti nemůžu odpovědět. Jako bral bych pořád stejně, ale

málo, nemůžu ti na to odpovědět stoprocentně s jistotou (Kryštof 2:8:107)

Vracel jsem se k drogám, protože jsem chtěl vypadnout s tý reality, protože realita byla hnusná, která se mi nelíbila a tohle by se asi nelíbilo nikomu, tím se neomlouvám, ale takže jako jo, zase výkyv nahoru, ta životní situace, která tam byla nebo nastala, tak jsem začal brát víc (Kryštof 2:8:107)

50 na 50

když máš hodně proti tak jsi v hajzlu. Přehnal si to prostě, bral si hodně, seš v hajzlu. Pak máš tu fázi pro a proti, že to máš padesát na padesát a tam jsem asi já, tam bych řekl, že jsem já a pak jakože jsi to vyzkoušel a věděl si, poznal si a prostě vysral ses na to. (Kryštof 2:11:135)

PIKO +, PIKO POZITIVNÍ

Zvládání nepříjemných stavů – slyšiny a vidiny = posun k lepšímu

když si to porovnáš v hlavě a uvědomíš si, že to je opravdu jenom z toho, že bereš drogy, tak to zmizí. Tak to prostě přestane. Je to jenom v palici. Je to jenom v hlavě. / Když seš na dojezdu, nikdy se necejtíš ve své kůži, ale jako je to, když to řeknu takhle, je to blbý, ale je to lepší než to bylo (smích). Prostě nemám ty stavy, přestali. (Kryštof 2:13:165,167)

„pořád se pikem bavím“

Já se na tom opravdu bavím. Hele já se do dneška, do teďka já to beru, protože se na tom opravdu bavím a pořád stejně. (Kryštof 2:13:163)

Naučilo mě to a otevírání očí

Já si myslím, že mě jako hodně otevřel oči ten perník, jako že hodně jsem se naučilo mluvit s lidma, diskutovat, pochopit život, takovej opravdu jakej v reálu je (Kryštof 2:10:125)

Přítelkyně zkušenost s pikem

Ona když si dá tak opravdu vidí realitu a to je nemocná, nebudu to rozšiřovat, ale prostě je nemocná a dost těžko se jí rozpoznává skutečnost od prostě to. Ona když si dá perník tak prostě vždycky a je to pravda já to slyším i z ní a vidím to, že opravdu ví co říká. Má to jasně daný a ví, že to tak je. Je si tím stoprocentně přesvědčená a já to slyším a vím, že to tak je jo. / Na tom perníku si člověk uvědomuje určitý věci a normálně funguje, může s ním normálně fungovat, může normálně mu i pomáhat ten perník, ale nesmí to přehánět. (Kryštof 2:10:125)

Neudělat ze sebe kokota a využít perník

On pomůže ti perník v určitých věcech, vést ten život a ne ve falši, ne ve lži, ale nesmíš dostat se do toho. Nesmíš se dostat do falši, do lži a udělat ze sebe kokota
na druhou stranu ti perník pomůže v tom životě, když ho, to dobře využiješ, když toho dobře využiješ. (Kryštof 2:10:129)

Když budeš chtít, když budeš to respektovat a tolerovat ten perník, tak můžeš ho i využít ve svůj vlastní prospěch, ano. Z mý vlastní zkušenosti ti můžu říct, že to jde (Kryštof 2:11:131)

Nebude mi říkat nikdo, že to nejde protože z vlastní zkušenosti já opravdu vím, že to jde. Můžeš toho využít ve vlastní prospěch, můžeš na tom profitovat, ale musíš to furt jako mít hodně dobře na háku. Stačí chvilka nebo stačí jenom (pleskne) nebudeš to mít na háku chvíli a sešle tě to někam (Kryštof 2:12:149)

Fáze braní pika

můžeš ho brát jako – ze začátku ho bereš určitě pro zábavu. Pak s ním zůstaneš jakoby, zůstaneš s tím perníkem a potřebuješ to nějak zkloubit dohromady, takže si myslím, že najdeš nějakou schůdnou cestu, která prostě by mohla ti pomoc i v životě. Na úkor toho perníku, že teda seš na perníku, ale i tak by to můžeš využít k dobru. To je fáze druhá, to je dobrý. Fáze třetí že seš v hajzlu. (Kryštof 2:10:129)

PIKO -

Změna! Piko a agresivita – nová role?

můžu pít jak chci a jak dlouho chci a agresivní nejsem což v drogách není pravda, což není vážně pravda.. to je můj věčný problém, velké kotel, že prostě já, když si prostě dám hodně nebo když si dávám dost toho, tak jsem zlej někdy, což jako – to je změna, to je změna, to je změna! Oproti tomu naposledy co jsme se bavili. (Kryštof 2:2:13)

absolutně bych někdy neřekl, že bych se dotknul jako prostě někoho a ublížil někomu (Kryštof 2:2:19)

změna za ty tři roky je taková, což je dost negativní pro mě a pro mě jako vůbec, protože já jsem si myslím, nikdy takovej nebyl, že bych jako byl schopnej ublížovat někomu, takže jako. (Kryštof 2:2:21)

Agresivita jako výsledek tří letého pokračování užívání pika

Já jsem nikdy na ženskou nešáh, nikdy no, nikdy ne. Já zahodím, já zahodím její telefon, nebo sobě telefon, udělám nějakou škodu, rozmlátím vitrínu nebo něco to je jedno, ale nikdy ne tohle. Takže já si myslím, že tohle to je výsledek tří-letého dalšího, vlastně tříletého pokračování v tomhle tom (Kryštof 2:2:23)

Změny za tři roky – ne k dobru

myslím si, že změna, změna za ty tři roky je taková, že ne k dobru, když to tak vezmu, ne že by mi to jako pomohlo (Kryštof 2:3:27)

Piko je svinstvo

samořejmě vzalo mi to hodně, to se musí nechat a nebo vzalo to takový ty důležité věci jako je opravdu můj syn jako. A pak další věc, ty rodinné vztahy, ty jsem napravil potom teda, ty to vezme taky, jo. / V tomhle je perník svinstvo, že ti to, že ti to okamžitě zasáhne v těch nejcitlivějších, nejdůležitějších místech (Kryštof 2:11:139,141)

SYN – VÝČITKY

Syn

V každém případě je to, tak že mám syna, víš co a teďko víš jsem se o něj nestaral kurva, a radši jsem dělal jsem dealing a prodával jsem drogy než abych prostě zajistil svého syna, což už teďko (klepe do stolu) zaplat' pánbůh už jsem zajistil (Kryštof 2:4:51)

tak jsem měl ještě pět let výčitky z toho, že prostě vedu prostě život na hovno, protože kašlu na svého syna. Ale to je součást toho života, patří to k tomu užívání, myslím si, že jako jo (Kryštof 2:4:53)

syn- pořád nespokojenost + zajištění peněz pro něj

spokojenej nejsem pořád, ale pořád jsem víc spokojenej než jsem byl před tím. Že jsem mu zajistil školu, co se týká matky mého syna, ta mu zajistila tátu – dobrýho, zázemí rodinný. To zajistila ona a já jsem zajistil peníze pro to aby měl na školu. (Kryštof 2:5:59)

Nevídání syna

nevídám ho stále, což je smutný, ale to je další můj krok k tomu abych trošku si jako uvědomil, vyjasnil věci dál jako. (Kryštof 2:5:59)

vidění syna a příprava na otázky od něj

chtěl bych ho vidět, chtěl bych aby věděl jaká byla situace, proč, co se stalo – upřímně. / Nikdy bych mu nelhal, takže já musím se připravit na to, že on bude mít otázky, který prostě pro mě nebudou příjemný a já na ně budu muset pravdivě odpovědět (Kryštof 2:5:63)

OBAVY

Z toho být obyčejný

to je jako můj největší boj a já se tohohle bojím, že prostě pak akorát budu – co budu? Prostě obyčejnej člověk, kterej prostě já bejt nechci. (Kryštof 2:1:9)

nevlítnout do toho moc

Jsem se teda rozjel, ale jsem se bál abych do toho zase nevlítnul, to vím, že jsem ti i říkal. Jsem do toho vlítnul a zase jsem se vzpamatoval, oklepal jsem se a zase jsem to srazil, ale nepřestal jsem. (Kryštof 2:9:111)

Strach o život? Nemám.

Nemám strach z toho. Já nemám strach z ničeho ani z vlastní smrti nemám strach, ale prostě, nechci. Takhle je to fajn. (Kryštof 2:18:237)

Výčitky jsou ale vyrovnám se s nima

Neříkám, že nejsou žádný výčitky, že není tohle to, to samozřejmě je, ale nemám problém. Já se vyrovnávám se svým životem celkem dobře. (Kryštof 2:22:302)

„Kdyby mě to zabíjelo, ale nezabíjí“

že by mě to zabíjelo, jo, je to jenom příklad samozřejmě, tak já bych udělal všechno proto, abych to nebral. Úplně bych se dostal do prdele a šel bych do piči někam. Žil bych úplně jinej život. Jenom kvůli tomu, že prostě třeba mám toho kluka. Tak jenom kvůli tomu abych přežil, kdyby mi jako šlo jako opravdu o život. (Kryštof 2:12:145)

DOSTÁVÁNÍ SE Z PIKA

Složitost cesty ven

Ono je těžký vůbec se dostat ze všeho jo, i z toho perníku to je, cesta ven je prostě taková.. je hodně složitá jako. (Kryštof 2:1:1)

Dostávat se sám – pěkný kdyby to šlo

Je dobrý, kdyby to fungovalo, tak že ty lidi se z toho dostanou sami. Protože když se člověk z toho dostává sám, tak si toho váží víc, než když mu někdo pomůže, jo jako (Kryštof 2:1:3)

Do 35ti let

ano, pořád to zůstává tady to, do těch pět a třiceti a vypadá to, že jo. Jako nebudu to rozvádět, takhle co konkrétně, protože já si myslím, že to není vyložene co by tě to, ale jo.. do těch pět a třiceti úplně v pohodě. (Kryštof 2:6:71)

aby to nemělo vliv na můj život

Chtěl bych se nejspíš úplně zbavit těch drog, ale po těch třech letech, to ti řeknu normálně, myslím si, že se jich zbavím, ale nechci, aby to mělo vliv na můj život (Kryštof 2:6:77)

závidím těm, kdo se z toho dostali ale já nechci

přeju to těm lidem co se z toho dostanou byť sami nebo s pomocí, to jím jako i závidím. Byť nejsem závistivý člověk, hehe, ale tohle to jím závidím jako. Asi jediný v životě bych jim záviděl, že se z toho dostanou. Ty co se z toho dostanou svojí pomocí, díky svý silný pevný vůli, tak teda to jím závidím. Ty co s doktorem, tak samozřejmě taky, ale prostě..vůbec, z toho vyplývá, že vůbec nemám zájem se z toho dostat, zatím. (Kryštof 2:18:233)

Já jsem asi divnej. Já jsem asi jako nějaký jinej, speciální případ nebo co, ale prostě ani nechci, vážně nechci. (Kryštof 2:18:235)

Já opravdu jsem závislej na drogách, opravdu jsem, ale nemám tu potřebu se toho úplně, nechci se toho zbavit, nechci. (Kryštof 2:18:237)

přestat brát – hrozný, nepředstavitelný

to musí bejt hrozný, vážně, to musí bejt hrozný, když přestaneš brát drogy, tak vlastně na tebe, když se bavíme o těch emocích, tak to musí bejt daleko složitější. Já to nevím, já to nemůžu posoudit, ale čistě, já si myslím, že to musí bejt daleko složitější, když to úplně přestaneš, tak to musí bejt daleko náročnější na psychiku a na ty emoce a na tyhle všechny věci než když to průběžně bereš (Kryštof 2:17:225)

4. měsíce bez pika a stačilo

Já sem to vydržel asi čtyři měsíce a (prdne pusou) ale byl to var, to vopravdu prostě – hů, nic příjemného. (Kryštof 2:18:231)

„Strašidelná pohádka“ – zbavení se v životě závislosti

kolikrát je strašidelný ten život (smích) jako a to jsem dospělej a už se nebojím žádných strašidelných pohádek, ale tohle je fakt strašidelná pohádka. Zbavení se závislosti no. (Kryštof 2:22:296)

PIKO A JÁ, JÁ A PIKO - PIKO JAKO SOUČÁST TEBE

Perník součást tebe

Víš co to je nejhorší, že to prostě perník, dostane do tvýho charakteru, do tvý povahy tolik, že prostě to začne bejt součástí tebe samotnýho a když v tom žiješ vopravdu těch třináct let, tak prostě už si na to jako zvykneš jo a prostě tě to tvoří, tu součást tebe. (Kryštof 2:1:7)

Bez pika bych se nepoznal

kdybych měl přestat brát perník, tak prostě už bych se nepoznával už bych to nebyl já, víš co. (Kryštof 2:1:9)

Změny za tři roky – nejsem takovej sráč, ale drogy beru pořád stejně

víc jakože mám rád život a víc si vážím života jak svého tak nejbližších. / Vážil jsme si jenom sám sebe před třema rokama, nebo nějak dýl před tím, jsem byl jenom sobeckej a vážil jsem si jenom sám sebe, jenom na sebe sem jel. Teď jako víc, víc mě daleko rozebírá, nebo nasírá, když se člověk jako k druhýmu chová hnusně nebo k životu, neváží si života nebo neváží si života těch ostatních (kryštof 2:16:211,213)

se snažím jako, mít brát jako rodinu a nejbližší na prvním místě. Respektovat je, udělat pro ně co nejvíc a pak teprve jsem já a pak jako ostatní jako. To je jediná změna za ty tři roky jako. Beru drogy furt stejně, tak nějak. (Kryštof 2:17:215)

byl jsem normálně hulvát, sobeckej. Že prostě jsem necejtil, neměl jsem žádný pocity, všechno mi to vzalo až! To je změna po těch dejme tomu, řekněme po těch třech letech nebo prostě po tý době, jako ti můžu říct, že jako víc cejtím, emočně jsem víc rozvinutej (Kryštof 2:17:219)

„kočírování“ a „propad“

to znamená, že ty drogy jsou špatný a to je pravda. Takže jako nic dobrýho ti nepřinesou a myslím si, že – konkrétní budu, neodpovím ti na to jaká byla, jak to vidím za ty tři roky, ale myslím si, že ne jako pozitivně, jo. Což jako někdo si řekne „é to je jasný logicky ty vole, když bereš vole drogy vole a za další tři roky je budeš brát vole, že to je jasný, že nepůjdeš nahoru“. To víme všichni, že nepůjdeš nahoru, ale otázka je spíš jak to ukočíruješ. (Kryštof 2:3:33)

není o tom, že půjdeš dolů, dolů nepůjdeš, když nechceš, i když bereš drogy, když nebudeš chtít, tak drogy budeš brát stejně, ale budeš je brát prostě tak aby si nešel dolů. (Kryštof 2:3:35)

umět zvládnout piko vs. debilové, trosky?

jestli někdo bude tvrdit „hele prostě, promiň já nemám ani na žrádlo protože prostě beru drogy“ víš co, tak je to debil, tak je to fakt debil. To prostě musí zvládnout mít na jídlo, mít na slušný bydlení a mít i na ty drogy. Protože prostě hodláš je užívat dál a dá se žít s tím (Kryštof 2:3:37)

Piko a spouštěč alkohol

„Kryštofe, ty kdyby ses nedotknul alkoholu, nedotknul by ses drog, je to tak. No je to tak“ (Kryštof 2:24:320)

někdo se opije a jde spát. Já prostě se opiju, mám chuť prostě, nebo chci si dát. (Kryštof 2:24:324)

PIKO A NE/ZBAVENÍ SE ZÁVISLOSTI

No zbavení se závislosti, hele, to je docela změna no, to je docela změna. Jako ne že bych nechtěl, samozřejmě, že bych chtěl, ale asi mi to nepůjde. Mělo by to na mě velkej vliv na mě, jako na psychiku, jako, že by mě to hodně, hodně by mi to ublížilo, takhle ti to řeknu. (Kryštof 2:20:262)

Změnil jsem na to názor, tudy cesta nevede, nevede. (Kryštof 2:20:264)

jsem čůrák, že jsem to ukončil takovýmhle blbým gestem. Jako samozřejmě zbavení se závislosti by bylo supr. V tu chvíli jsem si to asi tak představoval, myslel jsem si to, ale můžu ti říct, že to takhle jako, po třech letech, vidím, že tak není, že to tak opravdu není. (Kryštof 2:23:306)

„pustej ostrov bez pika“

kdybys mě prostě vykopnul na nějaký pustej ostrov, kde bych neměl přísun k drogám, tak je ze mě troska, vůbec neřeším jestli mám co žrát, jako fakt ne. Bych byl totálně v prdeli. Nemyslím si, že bych to zvládnul. Takže zbavení se závislosti je lež. (Kryštof 2:20:262)

zbavení se závislosti není priorita

zbavení se závislosti, no jako, tím jsem to ukončil. To jsem dobrej kretén, jako jo, samozřejmě to by bylo fajn. Teď to má pokračování, takže zas tak fajn to není, protože zbavit se závislosti není moje priorita teď. (Kryštof 2:22:292)

Že bych se teď chtěl zbavit té závislosti, ale to není jako, že bych chtěl bejt míň hrdina nebo že jsem před tím byl víc hrdina to ne. Jenom prostě cítil jsem to tak, ale skutečnost nebo život mi prostě ukázal, že tohle to asi Kryštofe není takový co bys měl jako úplně řešit. (Kryštof 2:23:306)

mám jinou prioritu teďko. Opravdu chci uspokojit vše straně svoji přítelkyni, urovnat si svůj život, potom teda jakože slušně, opravdu slušně, že jako, já jsem dost prase a žiju si prostě svůj život a vždycky jsem si tak žil a dost jsem jako kašlal na ty ostatní. / Ale prostě na prvním místě bylo prostě já, pak ty ostatní, což jako se změnilo. (Kryštof 2:23:308)

ZŮSTAT U PIKA A ŽIVOT DÁL

Piko – jde to na něm žít

skutečnost podle mýho je taková, že na drogách se dá žít úplně v pohodě život, v klídku. Jako když to budeš kočírovat, víš o tom, co si můžeš dovolit, máš zaměstnání, dobrý zaměstnání, který ti jako vydělá trošku, tak abys uživil sebe, přítelkyni i rodinu, tak si můžeš dovolit tajtu srandu. (Kryštof 2:4:41)

jako kdybys šel prostě na pivo do hospody.. každéj víkend. (Kryštof 2:4:43)

když hodíš pjěťo do placu á dáš si prostě za pět set, tak máš taky pěkněj víkend (Kryštof 2:4:47)

Rodinný život a piko

Myslím, že k tomuhle spěju, k tomuhle opravdu spěju, že, že, stejně si dám, stejně si dám, ale tak aby to

nemělo vliv na můj život a na rodinej život, život rodiny. Pakliže bych měl mít rodinu, aniž by je to zasáhlo. (Kryštof 2:6:79)

Tohohle se já asi snažím docílit nejspíš, že prostě, nebát se to vyzkoušet, nebo vědět, jestli to jde, já si myslím, že to jde. (Kryštof 2:7:81)

jestli bych to s rodinou zvládnul – já si myslím, že by to šlo, ale na to ti odpovědět nemůžu jako stoprocentní jistotou. Takže za tím si stojím, že člověk, když bude chtít tak to zvládne na těch drogách. Když už se tam do toho dostal, jako jo. (Kryštof 2:9:113)

Piko nepřestání

že bych pořád zůstal pořád na tý stejný hodnotě, ale nepřestal bych s tím a za tím si stojím, že zatím nepřestanu (Kryštof 2:9:111)

piko a žití s ním

takže ten život vedu takhle jak ho vedu, myslím teda na perníku život nebo s pervitinem život. Á takhle ho беру, samozřejmě není to příjemný, ty myšlenky jsou vždycky, že by to mohlo být lepší, nebo že bych se toho mohl ušetřit, ale není to zas tak silný. Emočně mě to nevytěžuje tolik, že bych s tím jako nemohl jako (práskne rukama) hotovo! seru na nějaký perník (Kryštof 2:12:147)

Jednou za čas ne moc

je mi to příjemný. Jednou za čas ne jako, že jedu do tramtárie. Táhle tunel, světlo a nazdar (Kryštof 2:18:239)

Jedu stejně, jenom si vystřelím z kopejtka, když jsou prachy a chci, zrovna je situace (Kryštof 2:19:245)

NAHLÍŽENÍ NA SVĚT a na život

Být jiný

jsem dycky byl, jako jsem, jsem ten život bral nebo nahlížel jsem na něj od malička asi jinak než, než jako obyčejný, než další – nebo obyčejný né, to nemyslím nějak špatně – než ty ostatní lidi, jo. (kryštof 2:2:11)

„protiřečení“

já si protiřečím, že prostě na drogách jde, samozřejmě jde. Když se na to ale podívám z tý emoční stránky, tak to nejde. Život na drogách nejde s emocema, tam nejsou (Kryštof 2:17:221)

pracovat na sobě

je důležitý na sobě pracovat po tý emoční stránce. Porád. A vem si, že pořád ty drogy беру, ne tolik jako kolik jsem bral teda před tím, ale i po tý době po těch letech je potřeba na sobě pracovat furt. (Kryštof 2:17:225)

cíle - žebříček hodnot

můj názor teda – v životě by člověk si měl a to pořád stanovovat žebříček hodnot, tedy čeho chce docílit v nejbližší době. Ne že si stanovím kurva táhle vole za pět let piču. Si musíš stanovit něco za dva měsíce jo (Kryštof 2:5:61)

vyřešit „základ“ pak další věci

Takže tohle to já musím vyřešit se svojí přítelkyní nynější. Lepší život a tohle to.. než je tohle – standard, základ, standard ne – základ tomu říkám a až tohle vyřeším tak můžu přemýšlet dál o tom synovi (Kryštof 2:5:63)

Byl bych rád, kdyby drogy nebyly

byl bych rád, kdyby prostě ten svět byl by bez drog. / Myslím si, že bych byl rád, kdyby ty drogy nebyly. (Kryštof 2:9:115)

Říká se, že alkohol je metla lidstva, takže já to můžu říct, že asi jako drogy jsou taky metla lidstva, určitě to nikomu neprospívá. Je to určitě druh zábavy ale neprospívá to nikomu. Bylo by lepší kdyby ty drogy nebyly, což samozřejmě se už nestane nikdy kdyby prostě ty drogy nebyly v takovém velkém rozsahu jako jsou a jak rychle se roztahují, jo. (Kryštof 2:9:117,119)

LÉČBA

„Dostat někoho z drog“

neznehodnocuji vaši nebo jako tu práci, jako to je jasný, to není jenom o těch drogách, psycholog je samozřejmě nebo psychiatr není jenom o těch drogách, ale pakliže je zaměřen jen na tadyhle to, na tohle to, na tu závislost drogovou, tak já nevím no.. je to těžká práce, já si myslím, že to musí bejt pro vás strašně těžká práce potom. Práce jako s drogově závislým člověkem a dostat ho z toho, bejt úspěšnej jako ze strany tvojí, teďko jako já nechci nebo jo prostě.. dostat ho z toho je, ber to jako tvůj malej osobní úspěch (Kryštof 2:1:5)

„Zlomil jsem nad tím hůl“

musí to bejt náročný, asi, asi teda, to nevím, ze strany toho psychologa, ale určitě hodně náročný ze strany toho konzumenta, toho drogově závislého, vůbec se toho zbavit no. já jako jsem nad tím zlomil hůl jo, jako, mě jako nepomůže někdo takovej. Jako pomůže, pomáhá mi to že s tebou takhle jako mluvím, to mi pomáhá určitě hodně jako, hodně na psychice, ale jako kdyby, v mém případě, kdybys jako já měl bejt, si tě jako najmout ale jako docházet za tebou, měli by jsme něco nějakou hodnotu z toho utvořit, tak v mém případě by to nešlo, protože já o to jako ne, že nestojím, ale prostě mi to, je to součástí mě (Kryštof 2:1:7)

ptát se na spouštěče

kterou bys měl položit vždycky někomu nějakýmu tvému klientovi, kterej přijde, bys měl položit otázku „co je vašim spouštěčem?“. Dostanete se do té situace, kdy už to jako víte, nebo víš, že bere drogy a tohle to. Polož mu otázku vždycky, „co je vašim spouštěčem?“. (Kryštof 2:24:326)

přístup ke klientům

Takového člověka závislého na drogách musíš zpracovávat strašně pomalu, strašně pomalu. To není opravdu – to je práce na měsíce. Jako aby to bylo jako úspěšný. Abys jako úspěšně. Nemůžeš to spíchnout za tři sezení (Kryštof 2.25:332)

10.3. Kryštof: Prevalence

Název drogy	Prevalence posledních letech?	v 3	Prevalence v posledním roce?	Prevalence posledních dnech?	v 30	Jak často posledních dnech?	v 30
Marihuana, Hašiš	X		X	X		1 týdně	
Extáze	X						
Amfetaminy, pervitin	X		X	X		1 týdně	
Kokain	X						
Heroin	X						
LSD	X						
Halucinogenní houby	X						
Těkavé látky	X						
Ketamin	X						
Subutex, Suboxon	X						
Konkrétní NSD:	X						
Alkohol	X		X	X		2-3 týdně	
Tabák	X		X	X		denně	

10.4. Kryštof: Orientační dotazník

Orientační dotazník Kryštof

1. Životní spokojenost

- 0 – nespokojený
- 1 - více nespokojený než spokojený
- 2 - více spokojený než nespokojený**
- 3 - spokojený, vše je v pořádku

2. Abstinence

- 0 – bere pravidelně
- 1 - má abstinenci pokusy, užívá bezpečně, snaží se o kontrolované užívání**
- 2 - má relapsy, se kterými pracuje
- 3 - abstinuje

3. Vztah k rodičům

- 0 – negativní
- 1 - více špatný než dobrý
- 2 - více dobrý než špatný**
- 3 - pravidelný styk s rodiči ve společné domácnosti je vnímán jako pozitivní

4. Kontakt s přáteli, vrstevníky

- 0 – nemá jiné vztahy, než uživatele návykových látek
- 1 - v jeho vztazích převažují uživatelé
- 2 - v jeho vztazích převažují lidé, kteří návykové látky neužívají**
- 3 – v jeho vztazích se uživatelé návykových látek nevyskytují

5. Partner

- 0 – nemá partnera
- 1 - partner je uživatel / střídá partnery
- 2 - partner užíval, dnes abstinuje / má dlouhodobější vztahy**
- 3 - partner nikdy neužíval / má dlouhodobý vztah

6. Vzdělání, pracovní postavení

- 0 – je nezaměstnaný, nestuduje**
- 1 - je zaměstnaný nebo studuje, ale má závažné problémy (existuje vysoká pravděpodobnost ukončení pracovního poměru nebo studia)
- 2 - pracuje nebo studuje
- 3 - pracuje nebo studuje a je s tím spokojený

7. Péče o zevnějšek a zdraví

- 0 – nedbá o svůj zevnějšek ani o své zdraví
- 1 - částečně a nesoustavně pečuje o svůj zevnějšek a o své zdraví
- 2 - spíše pečuje o svůj zevnějšek a o své zdraví
- 3 - pečuje a zajímá se o svůj zevnějšek a o své zdraví**

21/12

10.5. Kamila: Hodnoty a přesvědčení – redukce rozhovor 2012

DÁVAT SI PIKO

chodit do školy vyjetá

takže jsem začala chodit do školy, ale jako fetovala jsem dál. To mi nějak nevadilo. Jsem chodila do školy vyjetá. (Kamila 1:6:94)

iv aplikace

ale já jsem teda fakt do toho nosu, to já jsem nechtěla ulítnout na jehly – to ne. Jsem řekla fakt ne (Kamila 1:6:104)

„přepálení se“

takovej trošku máš bláznec v hlavě no. Párkrát jsem se po tom poblila protože to taky není nic moc dobrýho. Noo vlastně, není to nic moc dobrýho. Prostě si toho vezmeš víc než to... jako když tady to uděláš s heroinem, tak seš mrtvej. (Kamila 1:7:112)

piko vs. heroin

Nebo, tomu se říká, že když se přefetuješ heroinem, tak to máš dost velkou možnost, že prostě umřeš nebo upadneš do komatu, že jo, pak se třeba probudíš. A s perníkem jako, tam máš taky hustý rizika, ale není to tak jako s tím heroinem, to je nejhorší. (Kamila 1:7:112)

„Dát si, i když nevím co“

Já jsem si nejdříve myslela, že toho bylo moc, ale pak jsem zjistila, že to byl herák. / Prostě jsem si potřebovala dát, no. To je závislost. Ten chtíč, ta chuť. (Kamila 1:7:116, 120)

RODIČOVSKÝ OBRAZ

„vzdání“ matky její kamarádky

podle mě ona to docela vzdala no. Jakoby věděla že je to takový to...prostě ona to o ní věděla nebo tušila a prostě radši řekla „nechám to bejt“ než si přidělovat starosti. (Kamila 1:3:54)

„tušení rodičů“

podle mě, prostě jenom měli nějaký tušení, ale nevěděli nebo spíš asi nechtěli. Říkali si „to já ne, přece by nebrala drogy“. To si přece říká spousta rodičů tady to (Kamila 1:5:76)

„víra a obavy rodičů“

oni mi prostě, jako svým způsobem hodně věřili, když jsem teda řekla, že nic neberu...no... asi mi věřili. Jako nikdy fakt nepřišli s tím tady máš testy a mi to chcem vědět. Nebo třeba spíš se báli, že by to vyšlo pozitivní, tak to radši nechali bejt (Kamila 1:6:92)

„jdi na školu!“

už předtím přihlásila na školu, ale to jsem se přihlásila jen, protože mě buzerovali naši, že jo, abych šla dál (Kamila 1:9:140)

„měli se mnou peklo“

Rodičům jsem ublížila, si myslím, protože ty se mnou museli mít asi hrozný peklo, protože mi to do teďka vyčítaj – mojí pubertu, což bylo to období, kdy jsem brala ty drogy. (Kamila 1:13,14:209)

„nevědí o tom“

Já to prostě svádím na to, že jsem prostě byla v pubertě, teďkons. No, ale nevědí, nikdy jsem jim to nepřiznala. (Kamila 1:14:211)

IDEA: BEZ DROG

Sympatický holky a „blbý za nima chodit“

vlastně pak, už mi nějak začlo docházet, že to není dobrý. Protože jsem tam poznala nové lidi v tý škole a nové lidi, který pro mě byli hrozně fajn. / Před nima mi to bylo blbý za těma holkama jít, který mi byli fakt strašně sympatický a chtěla jsem se s nima bavit a jít za nima v takovým stavu ve kterým jsem byla a něco jim mlít - takový, takový blbý mi to bylo. (Kamila 1:8:124)

„být normální?“

nějak jsem si začla říkat, jaké by to bylo kdybych byla prostě normální – bez drog. (Kamila 1:8:126)

šťastná i bez drog

prostě jsem začla poznávat, že člověk jakoby, nebo že můžeš bejt šťastnej i bez drog, že jo. Protože jsem viděla je, že to, že prostě jak se dokážou bavit bez toho. Já jsem si nedokázala přestavit jako nedát si a někam jít, to ne. (Kamila 1:8:134)

Být bez drog vs alkohol

Jako když jsem to viděla na nich, tak jsem si říkala, že na tom něco bude, že třeba to není zas tak špatný bejt střízlivej – jako bez drog, ne bez chlastu, bez drog (smích). (Kamila 1:8:134)

VYPADNUTÍ Z UŽÍVÁNÍ

Nezvládnou sama

furt jsem si říkala, že teda by to šlo – přestat. Ale jako věděla jsem, že to nezvládnou sama jen tak. (Kamila 1:8:138)

každopádně když chce přestat, tak člověk to nezvládne sám no, to určitě no. (Kamila 1:13:195)

Holky a nepotřebnost drog

my jsme se prostě fakt začli hrozně bavit. Á tím, že já jsem za nima fakt chodila, chodila jsem s nima ven, do hospody a vlastně už jsem ty drogy nepotřebovala. (Kamila 1:8:138)

nehledala jsem, jen když někdo nabídl

když jsem někoho potkala a on mi to nabídl, tak jsem si prostě dala. Ale jako abych s nima někde byla a hledala je proto, tak to už ne. (Kamila 1:9:138)

„vypadla jsem“

Jsem nějak postupně si jako myslím, postupně vypadla. Hlavně jsem vypadala do těch lidí, že jo. Toho jednoho zavřeli, toho druhýho pak časem zavřeli taky s těma chlapama, s těma klukama co jsem se bavila a vlastně s tou Lídou jsme se taky přestali úplně kamarádit. (Kamila 1:9:138)

myslím si že kdybych na tu školu nedostala a neodjela bych tady z toho města, třeba i na těch – od pondělí do pátku nebo někdy jsem tam bývala dva tejdny v kuse, to je jedno – ale prostě nevypadla bych tady z toho prostředí, tak bych skončila asi špatně (Kamila 1:11:174)

„maturita“

vlastně byla maturita a to pro mě bylo takový jako, že jsem si řekla, že teda jsem ji zvládla, tak, že teda ještě asi něco mám dokázat, jako že ještě mám na něco...neskončit támhle někde pod mostem. (Kamila 1:9:140)

„záchytná šance“

tohle je prostě šance jak se toho zbavit. Když odjedu tam a že to, že to je prostě šance a že si myslím, že to jako je...nebyla to úplně první šance jak přestat, ale byla to taková ta důležitá, ta záchytná, že úplně změniš město, lidi a to je podle mě nejdůležitější, když chceš přestat s drogama. (Kamila 1:9:140)

mít někoho u sebe

Protože to je nejdůležitější – člověk když přestává s drogama, tak potřebuje mít někoho u sebe, někoho za kým bude když mu bude špatně, (Kamila 1:11:174)

vždycky potřebuješ někoho o koho se můžeš opřít, za kým můžeš jít když je ti špatně. / Když seš psychicky prostě na dně, tak to je důležitý prostě mít někoho za kým můžeš jít. (Kamila 1:13:197)

„Fakt chtít“

Pak musíš mít vůli a musíš fakt chtít. Někdo říká jen tak, že přestane. Musíš bejt prostě fakt rozhodlej. (Kamila 1:12:178)

SETKÁNÍ PO LETECH

kamarád vaříč

strašně dlouho jsem si povídali a jako fakt dobře a já jsem ho hrozně přesvědčovala o tom, že jsem s tím skončila a že už to prostě nechci. / On mi řek, že, že to nezvládnou a že na to nemám a to mě hrozně nasralo, že jo. Protože po tom roce a půl, říkám, že si myslím, že na to mám a on jako, že ne, že to zná, že už tím taky prošel a že feťák zůstane feťákem. (Kamila 1:9,10:148)

„dám si“

Což mi asi podvědomě bylo jasné k tomu dojde, že prostě, že si tu drogu dám. / Ale asi jsem to chtěla, kdybych nechtěla, tak hlavně už počátek je ten, že neodepíšu na tu smsku. (Kamila 1:10:150,152)

„tak trošku brání“

takže já jsem vlastně zas brala, tak trošku, ale jako nebrala jsem tolik, tolik. Jako že jsem si třeba dala tu čáru, ale ne tolik jako dřív. To jako jsem si říkala, že nechci aby to dopadlo, tak jak to dopadlo předtím.

Měla jsem, ale nedala jsem si

Ale prostě když jsem nechtěla a měla sem u sebe, tak jsem si prostě nedala. (Kamila 1:10:156)

Jako když jsem nechtěla a měla jsem u sebe takovou lahvičku plnou pika, tak jsem si prostě nedala, řekla jsem si jdu spát (Kamila 1:11:170)

„dealerovo nutkání“ vs. dodělat školu

když jsem přijela na ten víkend a sešli jsme se zase a že teda pokecáme, tak tam jsem to nutkání měla no. Když seš s tím člověkem tak to jo. Ale pak jsem zas byla v tý škole. A tam byli ty lidi, který mě berou, a chtěla jsem fakt tu školu dodělat. (Kamila 1:10:158)

nebylo to o tom „je mi všechno jedno“

Takže už to nebylo fakt čistě jenom o tom dát si dám a je mi všechno jedno. (Kamila 1:10:158)

to už pak nebylo o tom jako, že jsem si dávala pak dál v tý Praze co jsem byla, tak už to fakt nebyla, podle mě, úplně závislost jako na tý droze. Jako svým způsobem jo, vždycky to je, že jo, ale pak... Už to prostě nabylo takový jako dřív jako když jsem byla mladá, blbá (Kamila 1:11:170)

priorita: dodělat školu

už to pro mě nebylo to prioritní jako teď prostě si chci dát a víš co. To já jsem vždycky šla a sháněla jsem první tu drogu a pak jsem sháněla nějaký ty kamarády a tak - abych se nějak bavila. Teď už mi šlo o to fakt dodělat jenom tu školu a ta droga jako nebyla úplně na prvním místě. (Kamila 1:11:172)

FEŤÁCKÁ KULTURA

„vymletý trosky“ a odchod přítele, který ji přizval do brání pika

tam si taky střídali lidi nějaký, ale ne všichni a byli ještě takový jako že docela v pohodě. Nebylo to fakt

úplně takový to...takový, ten člověk co si střílí denně, několik let, tak už je docela vymletej. No a on se s nima přestal bavit, oni byli ještě takový normální a šel za těma vymletejma co jsou prostě úplně...za těma troskama. (Kamila 1:3:42)

potkávání feťáků

Ty lidi tady jsou, do dneška je vlastně potkávám na ulici, se s nima zdravím s feťákama, hehe. Ale tak já proti nim nic nemám, to je jako každého věc co kdo dělá. (Kamila 1:11:174)

„vystěhovanej byt“ = dobrý

úplně totálka vystěhovanej byt- taková (smích) takový dobrý, no. (Kamila 1:4:62)

znát jenom feťáky

najednou ty zjistíš, že i když chceš přestat sám, tak prostě nemáš za kým jít. Znáš jenom feťáky, bavíš se jenom s feťákama. (Kamila 1:11,12:174)

i když ty chceš, tak ale prostě proč, proč, protože ty znáš jen feťáky, bavíš se jen s feťákama a teď proč přestávat nebo čeho se chytit, to prostě nemáš, nemáš se čeho chytit. (Kamila 1:12:176)

ubližovat lidem

když seš feťák tak to se stává, že prostě ubližuješ lidem (Kamila 1:14:211)

PŘED A PO: VIDĚT JINAK

Pohoda

taková pohoda, no. Hehe, chlastali jsme, kouřili trávu a bylo nám fajn. (Kamila 1:1:12)

„Co neznám, neberu“

A říkám že to neznám a že nechci něco brát co neznám. (Kamila 1:1:20)

Po návratu do rodného města

seš starší a už vidíš to zase jinak a tak já říkám, nikdy neříkej nikdy, nebudu říkat, že si to nikdy nedám, ale doufám, že ne (Kamila 1:12:180)

Pomáhající budoucnost

jednou bych prostě chtěla pomáhat lidem v takový situaci taka nějak v jaký jsem se octila já, takže asi v nějaký terapeutický komunitě a pomáhat závislejím (Kamila 1:12:188)

Nelituju zkušenosti s pikem – dobrá zkušenost

Jsem ráda, že jsem si prošla tím čím jsem si prošla. Jsem proto takovej člověk jak jsem á asi bych neměnila, no. Jako jsem ráda, že jsem si prošla něčím takovým špatným a zvládla jsem to o to líp, že jo. Asi kdybych dopadla hůř, tak bych to chtěla samozřejmě vrátit, ale tím, že vlastně takhle, teď jsem se jakoby z toho dostala, tak podle mě to byla svým způsobem dobrá zkušenost, poznala sem nový lidi, nový věci. (Kamila 1:13:209)

Piko není furt jen zlý

to není furt jenom zlý, že jo. Když seš na těch drogách, tak je ti úplně úžasně to je úplně krásnej pocit, no. Lepší pocit neznám, hehe. Ale, jako jo no, určitě mě to strašně změnilo – to je jasný a sem za to ráda, za tu zkušenost (Kamila 1:13:209)

10.6. Kamila: Hodnoty a přesvědčení – redukce rozhovor 2015

MEZI ROKY A DÁL: JAK TO BYLO A BUDE?

„Vzpomenout si kdy to bylo“

hrozně těžký si vzpomenout. Protože to nebylo tak intenzivní, nebylo to. Jakože jednou za čas. třeba jednou za měsíc, pak rok nic. Hlavně si nepamatuji přímo jakoby kdy, to nevím no. (Kamila 2:1:24)

Změna po letech – útěk od přítele z roku 2012

Nejdřív jsem to jako neřešila, nechala jsem to bejt, nebo jsem si toho nevěšila nevím prostě. No a pak mi to došlo, že tohle už je jako fakt psychickéj teror, tak jsem od něj utekla. (Kamila 2:4:86)

Pokračování dál po odchodu od přítele z roku 2012

jsem vlastně utekla zpátky k našim, protože jsem neměla kam jít, že jo. Pořídila jsem si psa, prvního psa. No a pokračovala jsem dál, pracovala jsem, kamarádi, zábava a tak (Kamila 2:4:90)

Plány

Nechci ještě plánovat rodinu, ještě asi ne. Tak ale zas nevíš, můžu někoho potkat za rok a, to prostě jako tajto se nedá moc naplánovat. Každopádně ta jistota je u mě ta práce. Kamarádi. (Kamila 2:14:276)

Práce s uživateli NL? (Kamila 2:14:281,282)

Já: ještě mě napadlo, že si před tím říkala, že by jsi chtěla pracovat jednou s lidma, kteří jsou závislí, něco o komunitě tam padlo. Je to tam pořád ještě jako?

Kamila: jako určitě jo. Pořád jako by to, furt jsem spokojená ve své práci, ale to, ale kdyby teda fakt to skončilo nebo by se stali nějaký jiný události, musela bych si hledat jinou práci, tak bych asi zkusila něco takovýho.

POHLED NA FEŤÁCKÉ ČASY

„Nejsem feťák“

nemyslím, že jsem jako feťák, když jsem si jednou za rok. (Kamila 2:12:246)

i teď po těch třech letech si nemyslím, že jsem feťák. (Kamila 2:12:248)

„feťákův kolotoč“ za to nestojí

... mi to za to nestojí. Budeš šťastnej, budeš šťastnej chvíli, pak jako až začne kolotoč toho feťáka že jo, prachy – drogy, prachy – drogy. A to nemáš nic jinýho, nic jinýho nepotřebuješ. To už to štěstí taky není. (Kamila 2:11:220)

„Být jinde“

s těma lidma co jsem fetovala, to prostě, co se týče tý inteligence nebo toho, tak jsou prostě úplně na jiným – tím nechci říct, že já jsem nějak inteligentní, ale jsou prostě úplně jinde než já (Kamila 2:8:162)

šťastná bez drog?

momentálně jako úplně šťastná si nepřipadám, ale jako měla jsem takový okamžiky bez drog. když všechno jakože bylo to, dobrý. Takže jako jo. (Kamila 2:11:216)

Ne/Lituješ zkušenosti?

ne, nelituju. Poznala jsem spousty věcí, spousty lidí, spoustu všeho poznáváš na těch drogách. Nevím no, je to svým způsobem špatná zkušenost, ale myslím si, že víc převládá ta dobrá. (Kamila 2:11:230)

Pozitivní stránka zkušenosti s pikem

to souvisí s tou pozitivní stránkou zkušenosti. Se asi v životě jen tak neztratím si myslím, tady po tom jakoby. Nic už mě jen tak nerozhodí, že prostě. (Kamila 2:13:262)

vztahovost pivo – piko

Když někdo jako fakt silná osobnost, tak když si deset let a dá si jednou za tři měsíce, pak si půl roku nedá, pak si třeba dá dvakrát za sebou a pak zase ne. A neztrácíš tím nic. Chodíš do práce, ale máš to jako formou zábavy./ v ten pátek, těšíš se, pátek jdeme na to pivo, tak jako jsou i lidi co s těma drogama takhle umějí zacházet no. To není jako fetování. (Kamila 2:12,13:252, 254)

CHUTĚ A ÚLETY

Nechce se mi za přítelem domů

Jsem chodila s přítelem s kterým to bylo takový na prd a nějak se mi jako nechtělo vracet domů no. a potkali jsem ještě někoho jinýho, kdo jakoby bere už prostě dlouho. / Tak jsme dali brko a pak jsme se začali bavit tady o těch věcech no a tak si říkám, tak proč ne, proč zase neutéct z té reality (smích) no a stalo se. (Kamila 2:2:36)

Úlety a alkohol

asi kdybych byla střízlivá, tak si myslím, že bych do toho už nešla. / Tím, že jsem byla posilněná tím alkoholem, tak jako si řekneš „tak co“. stejně nemáš co ztratit, kocovinu už mít budu, tak... (Kamila 2:2:42,44)

většinou tam hrál roli ten alkohol, nikdy jsem, nebylo to že by jsem tam šla střízlivá a to a nějak bych to jako vyhledávala nebo to. (Kamila 2:2:50)

vzpomínka

trošku ta vzpomínka na starý časy. / No, připomenutí si. (Kamila 2:3:52,58)

„poslední dojezd“

mi bylo hrozně zle a že jsem si druhý den na tom dojezdu, řekla prostě ne, ne tohleto už fakt jako ne. (Kamila 2:3:60)

piko a přemýšlení co dál

jsem hodně přemýšlela nad tím, nad tím jak jsem žila s tím klukem, tak jsem to vlastně udělala, že jsem se prostě nechtěla vracet sem (domů) a už jsem byla najetá (opilá) a už jsem usínala a věděla jsem, že půjdu domu spát a nebo tohle no, tak jsem si říkala, že si aspoň trošku zapřemýšlím nad tím co dál (Kamila 2:3:70)

„chutě a myšlenky jsou“

i teď po těch letech jako neříkám, že chutě nejsou asi záleží jak to dokážeš ukočírovat. / Ale zároveň jakoby se teď třeba za feťáka nepovažuju. (Kamila 2:10:198)

jakože furt to tam máš v té hlavě. (Kamila 2:10:202)

tak jako ty myšlenky jsou. Potom ze začátku jsou víc intenzivnější a pak postupně když už to, tak si říkám, že když už jsem to nepotřebovala do teď, proč bych to. Ale myšlenky jsou. (Kamila 2:13:260)

popis štěstí při úletu („útěk z reality a všechno mi je jedno“)

Máš jako svým způsobem pocit toho štěstí, seš takovej, seš úplně jinde. Když utečeš od té reality, která třeba zrovna teď není úplně úžasná, tak teď kdybych si dala, tak bych byla šťastná, protože jako co. Teď jsem zrovna já spokojená, všechno je mi jedno. (Kamila 2:11:226)

DOSTAT SE Z PIKA – CHTÍT A MÍT

kdybych se s nimi nezačala bavit, jsem jinde

jak jsem se začala bavit s těma holkama s tý třídou a tak jakoby no, tak asi jako kdybych se s nima nezačala bavit, tak jsem asi úplně jinde než jsem (Kamila 2:7:158)

mít někoho

Potřebuješ někoho, kdo ti pomůže, kdo prostě, kdo jako tě podpoří v tom, protože to je hrozně těžký, když nikoho nemáš, znáš jenom feťáky a pak najednou jakoby nějak jako to všechno utnout, to prostě nejde. (Kamila 2:7:158)

Sama? Asi těžko.

Že prostě sám to člověk prostě.. nevím, dá se to zvládnout, ale hrozně těžko. / Tak z toho důvodu si myslím, že jsem to jako zvládla, jinak sama bych to, ani bych nechtěla, proč, že jo. Takhle jsem měla důvod, motivaci. (Kamila 2:7:158)

Chtěla jsem!

protože jsem prostě chtěla, chtěla jsem s tím něco udělat a nechtěla jsem to nechat (Kamila 2:8:162)

ZPĚT K DROGÁM

lehký spadnout zpět k drogám

hlavně nevíš jak do toho můžeš zase spadnout si myslím. Si myslím, že ač jakoby spousta věcí proč jako nebrat, tak jakoby je strašně lehký se do toho dostat zpátky. (Kamila 2:11:218)

Nikdy není jako těžký do toho spadnout zpátky. Když se nad tím zamyslíš, dobrá zkušenost-špatná zkušenost, feťák-nefeťák, tak jakoby to hrozně souvisí (Kamila 2:11:232)

Spadnout zpět a vidět jinak

není to těžký jako spadnout zpátky a pak asi to všechno vidíš taky jinak (Kamila 2:11:234)

feťák zůstane feťákem

jakoby jestli feťák zůstane feťákem asi teda jako spíš zůstane (Kamila 2:12:236)

možnost vrátit se

jestli feťák zůstane feťákem, tak jako jo i ne a vždycky, vždycky ta možnost je se vrátit, že jo. S tím, že jako třeba je úplně minimální, ale prostě vždycky je. (Kamila 2:13:268)

to není jen, že bych se jednou vzbudila a řekla bych si „hmm, tak asi zase začnu fetovat“. Ne to vůbec, k tomu by muselo vést spousta dalších věcí, nějakých špatných jakože. Že by se ten život musel jako nějak obrátit prostě vzhůru nohama. Že by to byl prostě zase ten útek z té reality, akorát že by se to nepovedlo udržet v nějakých mezích jakože. (Kamila 2:13:272)

Nefetákem po 5ti letech

ještě když jsem nějak jakože brala, tak jsme se nějak scházeli v té partě jakože nevím jak jsme vydedukovali, že po pěti letech co seš čistej můžeš říct, že nejsi feťák. Nevím kde jsme to sebrali, ale myslím si, že to je stejně nesmysl. Myslím si, že když budeš mít tu možnost, příležitost a chtít tak prostě feťákem se můžeš stát úplně lehce. (Kamila 2:12:244)

PRÁCE

Deprese z práce a piko jako únik

s tou prací to bylo na hovno, tak jsem jakoby. Nebo na hovno, tím, že prostě to bylo furt špatný, nedostávali jsme peníze, šla jsem na pracák dokonce. Dost v depresi z toho a viděla jsem to jako takovej únik z toho stresu z toho prostě všeho bláznovství. (Kamila 2:8:170)

pomáhat ale také myslet na sebe

Samozřejmě je hezký pomáhat, ale taky musíš myslet především sám na sebe. / Jsem se jako rozhodla, že to vydržím, že prostě počkám, že to za to stojí ta práce. (Kamila 2:8:176)

Všichni čekáme, co bude, furt doufáme. Chvilí to vypadalo zase líp, teď zase hůř. Ale furt jako jsem si řekla, že počkám no. (Kamila 2:9:178)

Práce, která mě drží

Samozřejmě bych ráda zůstala při té práci, kterou dělám. Ta mě baví, pořád i po těch letech. Což je asi jediná věc co mě baví (smích) ještě teda kromě toho fetu teda (smích). Je to jedna z mála věcí, která mě drží takhle hodně (Kamila 2:14:276).

TRÁVA A ALKOHOL JAKO UVOLNĚNÍ

Alkohol jako uvolnění

no jako já jsem teď začala zase víc chlastat (smích). No když jsem z toho nějak jako ve stresu, tak jdu na pivo no. (Kamila 2:9:180)

ne že bych měla nějaký problémy s alkoholem, to ne, tím nechci nic takovýho naznačit, ale že prostě tak jako to. Že když jako jsem špatná z té práce, tak si koupím domu pivo nebo jdu do hospody. Je to takový, že tě to uvolní, že tu psychiku hlavně, si řekneš „to nějak bude“ (smích). Že nejseš furt napjatej „co teda? Co? Co?“. Takový uvolnění... místo těch drog. (Kamila 2:9:182)

Tráva a uvolnění po ní

kouřím trávu no (smích) každý den skoro. Takový taky uvolňující, k tomu pivku (smích) (Kamila 2:9:184)

tráva a zvednutí nálady

já mívám třeba stavy, že se ráno zhuším a sem sama doma a tak jako že prostě jenom odpočívám, že celkově když to ztlumí, utlumí. Třeba sedíš, pustíš si film a jako nemusíš na nic myslet no. Pořád ti nešrotuje co bude, jestli budu mít zítra na to jít si koupit chleba a prostě jakoby, kdy přijde nějaká další výplata.. zvedne ti to náladu (smích). (Kamila 2:9:186)

tráva a nepřemýšlení nad prací

No a myslím si, že ta tráva na to hodně pomáhá. Jako fakt prostě vypneš, že nad tím nepřemýšlíš. (Kamila 2:9:190)

podle mě se všichni chtějí doma pak nějak odreagovávat jinak, nevím jak (smích) jestli si tam někdo nezahulí, to nevím. Ale je to dost možný. (Kamila 2:9:192)

uvolnění x závislost – „nic se nemá přehánět“

Ale tak zase nemá se nic přehánět. / Když si zahulím tak si dám půlku, třeba jednoho malýho. Teď nemyslím, že tady láduju jednoho špeka za druhým celej večer (smích). To fakt ne. To už pak není na uvolnění, to je další jiná závislost (Kamila 2:10:194)

VZTAHY A SETKÁNÍ

nový vztah a couvání z něj

jsem měla jako že né rodinej život, ale svým způsobem jo, tak mě to jako nějak úplně začlo jako děsit, tak jsem z toho nějak jako vycouvala. (Kamila 2:4:92)

jsem viděla, že to spěje jakoby někam vážnějc a to jsem prostě nechtěla asi no. nebo jako chtěla, že jsem ho fakt měla ráda, ale jakoby mě to svým způsobem i děsilo. (Kamila 2:5:94)

setkání s vaříčem – úlet 2014

viděla jsem ho na dálku, tak jsem sklonila hlavu a nechtěla jsem právě se vůbec bavit, nic. Pak jsem ho jako potkala podruhé a to už se jako nešlo nějak moc vyhnout (smích). Takže tak. (Kamila 2:5:114)

ne/setkání s lidmi z minulosti (Kamila 2:6:131,132)

Já: takže to je pro tebe pryč?

Kamila: jo, jako naposledy jsem se s nima bavila v tý době no.

Ke kamarádkám

Ad1) Teď už má každá svoje, a přijdeš večer domu a nemáš vždycky čas nebo náladu se s někým vykecávat na skypu. Ale když to, tak na tom chatu si občas napíšem, když je tady, tak se ozve, to jsem ráda. (Kamila 2:7:148)

Ad2) teď se vrátila, tak se vidáme docela často. Dá se říct, že skoro každý týden, nebo ob týden, ale jako fakt často. To jsem taky ráda. (Kamila 2:7:150)

Ad3) sem už jako nejedí a když sem jezdí, tak se neozývá, tak nevím. (Kamila 2:7:152)

RODIČE

Nikdy jsem se nepřiznala

tušili, vědí nevím. Já jsem se teda nikdy nepřiznala, ale nejsou blbý. (Kamila 2:6:136)

vědí no, do teď mi vyčítají těch pár let, tak asi jako vědí. (Kamila 2:6:138)

dávala jsem jim zabrat

když se baví s jinejma lidma, třeba jim teďko jdou děti do puberty a tak, což je vlastně ten věk můj, kdy jsem začínala. Tak říkali, že sem jim dávala hodně zabrat, že to, že kvůli mně málem zbláznili (Kamila 2:6:140)

báli se, že to potvrdím

podle mě nikdy nenašli odvalu, protože se báli, že jakoby kdybych to potvrdila, tak že by se, nevím jestli by se zhroutil nebo nevím co by udělali. Asi by to nerozdejchali. Kdyby jako fakt věděli. (Kamila 2:7:142)

proč se k tomu vracet? (Kamila 2:7:143,144)

Já: možná otázka jak by se k tomu měli takhle s odstupem času postavit, co?

Kamila: je to zbytečný no. Myslím si, že jo.

10.7. Kamila: Prevalence

Název drogy	Prevalence posledních letech?	v 3	Prevalence v posledním roce?	Prevalence posledních dnech?	v 30	Jak často v posledních 30 dnech?
Marihuana, Hašiš	X		X	X		3-4 za týden
Extáze	-					
Amfetaminy, pervitin	X		X	-		-
Kokain	-					
Heroin	-					
LSD	-					
Halucinogenní houby	-					
Těkavé látky	-					
Ketamin	-					
Subutex, Suboxon	-					
Konkrétní NSD:	-					
Alkohol	X		X	X		3-4x za týden
Tabák	X		X	X		10 cigaret/den

10.8. Kamila: Orientační dotazník

Orientační dotazník Kamila

1. Životní spokojenost

0 – nespokojený

1 - více nespokojený než spokojený

2 - více spokojený než nespokojený

3 - spokojený, vše je v pořádku

2. Abstinence

0 – bere pravidelně

1 - má abstenenční pokusy, užívá bezpečně, snaží se o kontrolované užívání

2 - má relapsy, se kterými pracuje

3 - abstinuje

3. Vztah k rodičům

0 – negativní

1 - více špatný než dobrý

2 - více dobrý než špatný

3 - pravidelný styk s rodiči ve společné domácnosti je vnímán jako pozitivní

4. Kontakt s přáteli, vrstevníky

0 – nemá jiné vztahy, než uživatele návykových látek

1 - v jeho vztazích převažují uživatelé

2 - v jeho vztazích převažují lidé, kteří návykové látky neužívají

3 – v jeho vztazích se uživatelé návykových látek nevyskytují

5. Partner

0 – nemá partnera

1 - partner je uživatel / střídá partnery

2 - partner užíval, dnes abstinuje / má dlouhodobější vztahy

3 - partner nikdy neužíval / má dlouhodobý vztah

6. Vzdělání, pracovní postavení

0 – je nezaměstnaný, nestuduje

1 - je zaměstnaný nebo studuje, ale má závažné problémy (existuje vysoká pravděpodobnost ukončení pracovního poměru nebo studia)

2 - pracuje nebo studuje

3 - pracuje nebo studuje a je s tím spokojený

7. Péče o zevnějšek a zdraví

0 – nedbá o svůj zevnějšek ani o své zdraví

1 - částečně a nesoustavně pečuje o svůj zevnějšek a o své zdraví

2 - spíše pečuje o svůj zevnějšek a o své zdraví

3 - pečuje a zajímá se o svůj zevnějšek a o své zdraví

21/14